

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

CENA 1 EVRO

Uvodnik

Jurij Paljk

Vztrajati tudi danes!

Še do pred nekaj časa smo vsako leto znova v mesecu januarju namenili uvodnik mesecu verskega tiska, kar je vedno bil mesec januar. Časi so se spremenili, niti sami se nismo zavedeli, kako tesen nam je vse bolj postajal ta "mesec verskega tiska", dokler nismo spoznali, da nima smisla vztrajati s tradicijo, ki danes nima nobene ali skoraj nobene veljave več. Pa ne, da bi sedaj zmotno mislili, da verskega tiska ne potrebujemo, a smo vse bolj prepričani, da je že sama beseda "verski tisk" preveč ozka in ne zaobjema vsega, kar bi ta mesec verskega tiska danes moral zaobjemati. V mislih imamo predvsem sodobne elektronske medije in seveda svetovni splet, ta "web 2.0", ki tako spreminja vse nas in vse naše življenje, da ga tudi v medijih komajda še dohajamo.

Ko smo pred leti pisali, kako bo sodobni svetovni splet spremenil vse nas, so nas nekateri imeli za bedake, še kako živo se spominjam določenih izobražencev, ki so celo zafrkljivo o nas govorili, da se "važimo", ker smo o tem pisali. Ne, nismo se "važili" in tudi danes se ne, svetovni splet se dotika in spreminja vsakogar izmed nas, spreminja vse nas in našo družbo, tudi družbo tistih, ki na svetovnem spletu ne sodelujejo in tako zmotno mislijo, da se ta novodobna vragolija njih ne tiče. Še kako se jih, še kako!

Trgovci, samo za primer, ki se v naših krajih iz dneva v dan borijo za obstanek, predobro vedo, kdo jih najbolj nažira, kdo jim jemlje kupce! Internet s svojo divjo in nebrzdano ponudbo je tisti, ki tudi nas, klasične medije, postavlja na nova križišča, kjer se moramo vedno znova odločati, kam bomo šli, o čem bomo pisali, kako bomo nagovarjali, in tako dalje.

Tudi letos smo se časnikarji Novega glasa udeležili posebnih maš, ki so jih ob prazniku zavetnika časnikarjev, pisateljev in tiskarjev darovali škofje v Trstu, Gorici in Ljubljani, kjer je novi ljubljanski nadškof msgr. Stane Zore minulo soboto, na praznik sv. Frančiška Saleškega, prvič nagovoril katoliške časnikarje iz zamejstva in Slovenije. Bil je iskreno kratek, a zelo poveden, saj je med mašo v kapeli nadškofijskega dvorca dejal, da so danes, v svetu hitre komunikacije, ki jo med nas nosi predvsem svetovni splet, še kako potrebni neposredni, pristni, iskreni človeški stiki, da je prav, da se časnikarji večkrat srečamo med seboj, se pogovorimo in si izmenjamo mnenja. Da se tudi zavejmo, da nismo sami, da se vedno znova odločamo za naše visoko poslanstvo, ki je v službi Resnice in Dobrote!

"Predvsem pa mora vsakdo od vas vedno pred seboj videti človeški obraz tistega, o katerem in za katerega pišete"! je bil jasen slovenski škof msgr. Peter Stumpf, ki je v slovenski Cerkvi odgovoren za medije in sredstva družbenega obveščanja.

To velja tudi za nas pri Novem glasu, ki smo od same ustanovitve tednika zavezani slovenstvu, demokraciji in krščanskemu izročilu. Vztrajati tudi danes, ko se zdi, da ni več mesta za tednike, kot je naš, ko se zdi, da časopisi nimajo nobene osnove več za obstoj, saj jih mladi ne kupujejo več, kvečjemu jih berejo le še na spletu! Vztrajati tudi danes, kot Renzijeva vlada z odločitvami uničuje tednike, kot je naš! Vztrajati pri vedno istih vrednotah, ki slonijo na temelju evangelija in zavezi slovenstvu, da, slovenstvu: še vedno smo namreč trdno prepričani, da je narodna istovetnost vrednota, za nas Slovence v Italiji pa je bila Cerkev vedno tista, ki nas je v tem krepila in nam pomagala, da smo živeli svojo narodnost v polnosti tudi pri bogoslužju in v molitvi.

Vztrajati! In biti zvesti vam, drage naročnice in naročniki, sami sebi, našemu izročilu in poslanstvu našega dela!

foto dpa

Aktualno

Naša skrb je pluralnost

V času, ko se vse hitro spreminja in se nujno spreminjajo tudi ustaljeni modeli manjšinske organiziranosti, nas zelo skrbijo besede, ki jih je v Novem glasu dne 15. januarja izrekel deželni odbornik Torrenti, ko je med drugim omenil reforme, ki naj bi se dotaknile slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Naj bo takoj jasno: načelno nismo proti reformam, prizadevamo si za kakovost in meritornost, kar pomeni, da se o stvarnih predlogih radi pogovarjamo, zato da bi ustvarili čim bolj učinkovite pogoje za razvoj slovenske narodne skupnosti v Italiji, a do nekaterih tez ostajamo kritični. Zvesti smo pač svoji tradiciji, ki je sedemdeset let odločno zavračala ideološka stališča, zato tudi danes ostajamo kritični do nove ideologije reformizma, ki se je na italijanski in deželni politični sceni uveljavila kot neka nova dogmatska resnica. To pa zato, ker se pogosto dogaja, da v imenu samovšečnega reformizma oblast uvaja nepotrebne novosti, katerih družbeni in ekonomski učinki niso jasni in ki stvarno ne bodo prinesli ne skupnosti ne državi nič drugega kot vrsto novih problemov, kar se bo zgodilo npr. z deželno reformo javnih uprav.

Ker pa se mi dnevno ukvarjamo predvsem s stvarnim razvojem naše narodne skupnosti in vidimo v deželnem odborniku Torrentiju iskrenega sogovornika, ki si prizadeva izboljšati sistem, se nam zdi pomembno poudariti, da razvoj neke skupnosti je možen, le če bodo reforme ohranile pogoje za tisto, kar so nekoč imenovali dialektični boj, danes pa, v skladu z duhom časa, imenujemo konkurenco, za katero skrbijo vsi razviti družbeni sistemi. EU ji namenja celo pristojnega komisarja.

Ob prebiranju omenjenega intervjuja, ki ga je zapisal Julijan Čavdek, najdemo res vrsto konkretnih in v marsičem tudi sprejemljivih izjav, za ka-

tere menimo, da bodo dejansko privedle do izboljšanja razmer, v katerih deluje vsa slovenska narodna skupnost v Italiji.

Ne moremo pa se otestiti grenkega občutka, da stoji za vso zamisljivo reforme ideološko zastavljena enačba, ki se glasi bolj ali manj takole: reforma=racionalizacija=zduževanje organizacij=dobro za slovensko narodno skupnost. To je po našem mnenju napaka.

Naj bo ponovno vsem jasno: zavedamo se, da je v danih razmerah združevanje neobhodno potrebno in celo koristno, predvsem ko se kot narodna skupnost želimo soočiti z večjim, idejno bolj zaključenim projektom. Strinjamo se z odbornikom, da je to predvsem na področju kulturnega in prosvetnega delovanja pot, ki lahko spravi delo v manjšini na bolj racionalno, predvsem pa višjo raven in bi bila za celotno skupnost velika pridobitev. Tudi mi si želimo takega združevanja, ki nastaja okoli konkretnih projektov. In tu dodajamo tudi preprosto dejstvo, da smo sami že izvedli uspešno združevanje, saj je tednik Novi glas nastal z združitvijo Novega lista in Katoliškega glasa z namenom, da bi bil lepši, boljši, ne nazadnje tudi bolj varčen projekt. Gre za prvo in doslej edino tako uspešno združitve pri nas, ki pa je bila sad temeljitega pogovora in dogovora kot tudi upoštevanja mnenja bralk in bralcev.

Ni pa sprejemljiva prikrita želja, da bi se logika racionalizacije nekritično prenesla tudi na tista področja, ki manjšinski skupnosti jamčijo dialektično soočanje, konkurenco in kulturno ter sistemsko pluralnost. Tega si nikakor ne smemo

privoščiti. Zaradi tega postavljamo v ospredje dve sporni odbornikovi izjavi, in sicer:

1. racionalizirati - bolje organizirati založbe in torej razmisliti o eni sami založniški hiši, ki bi skrbelo za pluralni tisk, kar naj bi z drugimi besedami pomenilo racionalizacijo tiska. Sami se sprašujemo, zakaj bi bilo to potrebno, predvsem pa, komu

bi to koristilo in katero dodano vrednost bi to prineslo manjšini. Verjetno nobene: stvarni učinek bi pomenil le prenašanje vrste tehničnih in kulturnih kompetenc v en sam center, verjetno znižanje števila bralcev, kot se je to zgodilo na Koroškem, predvsem pa bi se zmanjšala uredniška svoboda posameznih tiskanih medijev, kar

bi pomenilo dokončni udarec danes že precej šibki dialektiki znotraj naše skupnosti;

/ str. 15

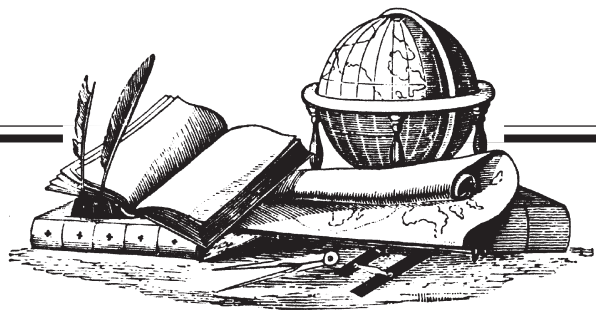
**Peter Černic, predsednik uprave
Zadruga Goriška Mohorjeva**

Jurij Paljk, odgovorni urednik tednika Novi glas

Srečanje pod lipami v Gorici

Stojan Spetič o
skoraj 50-letnem
dejavnem
spremljanju
življenja naše
narodne
skupnosti

Novoletni sprejem Slovenske skupnosti v Gorici

“Gre za načelnost v politiki, ki je za nas še vedno vrednota!”

Objavljamo govor, ki ga je imel dr. Damijan Terpin, deželni tajnik stranke Slovenska skupnost, na novoletnem sprejemu SSK v hotelu Entourage v Gorici, v petek, 23. januarja 2015.

Spoštovane dame in gospodje, cenjeni gostje, člani, prijatelji in somišljeniki SSK, vsi lepo pozdravljeni na nocošnjem srečanju in hvala za vašo udeležbo!

Za nami je leto, ki je dodobra spremenilo politično situacijo, tako v Italiji kot v Sloveniji.

Na vrh italijanske politike se je kot novi predsednik vlade in vodja največje stranke v Italiji zavihtel Matteo Renzi, komaj 40-letni politik - ta podatek je za dosedanje italijanske razmere skoraj osupljiv - in obljubil, da bo Italijo korenito spremenil ter s tem popeljal iz krize. Pred kratkim je odstopil predsednik republike Giorgio Napolitano, ki je po nekaterih začetnih, sicer zelo ponesrečenih izjavah glede naše skupne zgodovine naknadno izkazal odprta in prijazna stališča do naše narodne skupnosti in nato bistveno pripomogel k izboljšanju odnosov z R. Slovenijo.

Premier Renzi je svoj reformni program začel z ogromno vnemo in velikimi napovedmi, kar mu je prineslo izjemen rezultat na evropskih volitvah, saj je njegova Demokratska stranka prejela kar 40 % glasov.

Lotil se je dveh velikih reform: reforme institucij italijanske države z reformo senata in reforme volilne zakonodaje, ki je po zadnjem posegu ustavnega sodišča postala naravnost neizogibna.

Senat naj bi odslej postal le še zbornica deželnih avtonomij, ki jo bodo volili v posameznih deželnih svetih, sestavljalo naj bi ga 74 deželnih svetnikov, 21 županov in 5 dosmrtnih senatorjev. Njegove pristojnosti naj bi bile omejene, saj bi večino zakonodajne dejavnosti opravljala izključno poslanska zbornica. Žal Renzijeva vlada nasprotuje predlogu, da bi Slovenci v Italiji v okviru te reforme dobili zajamčeno zastopstvo v senatu, zato identični amandma SSK in poslanke Blažinove v tem smislu, ki so ga predlagali tako deželni poslanci Demokratske stranke kot tudi Južni Tirolci, ni imel možnosti za uspeh, kar sedaj dokončno pomeni, da zajamčenega zastopstva za Slovence v senatu ne bo, saj amandma ni doživel ne podpore ministric Boschijsve, niti sedanje politične večine.

Še hujše pa je dejstvo, da se je ista negativna situacija prav včeraj ponovila v senatu, v zvezi z reformo volilnega zakona. Kot znano, je svojčas poslanska zbornica odobrila zakonski osnutek, ki naj bi ga še pred izvolitvijo novega italijanskega predsednika, z nekaterimi bistvenimi popravki, sedaj odobril senat.

Glede naše manjšine je bilo v zakonskem osnutku zapisano, da bo vlada pri določanju volilnih okrožij v deželi FJK upoštevala prisotnost jezikovnih manjšin, kar je seveda izjemno plehka in v bistvu neučinkovita določba, ki zagotovo ne uresničuje 26. člena zaščitnega zakona, kjer je zapisano, da mora nova volilna zakonodaja za poslansko zbornico IN za senat, olajšati izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini.

Slovenska skupnost je s pomočjo senatorja Zellerja, ki pripada stranki SVP, izoblikovala predlog, po katerem bi eno od volilnih okrožij v naši deželi bilo oblikovano tako, da bi zajemalo občine in kraje, kjer je na podlagi 10. člena zaščitnega zakona uvedena t. i. vidna dvojezičnost. Dejansko gre za območje, ki je ožje od vseh 32 občin, kjer velja zaščitni zakon, in torej za ozemlja, kjer smo Slovenci bolj strnjeno prisotni oz. je odstotek slovenskega prebivalstva večji. V takšnem okrožju bi manjšinska lista izvolila enega poslanca pod pogojem, da doseže 20 % glasov v takšnem okrožju.

Naš amandma je sicer podpisal tudi senator DS Francesco Russo, vendar pa ne pri vladi ne v večini v senatu ni prišlo do pozitivnega mnenja in amandma je prav včeraj na glasovanju propadel, edino, kar smo dosegli, pa je to, da je vsebino amandmaja vlada osvojila kot priporočilo (oz. "ordine del giorno").

V enem samem tednu sta torej vlada in parlament zavrnili bodisi predlog za zajamčeni sedež v senatu kot tudi predlog za olajšano zastopstvo za Slovence v poslanski zbornici, pa čeprav je ta tema predstavljal eno od dogovorjenih prioritet za celotno manjšino.

To so žal politična dejstva, s katerimi se moramo soočiti, in si seveda ne smemo zakrivati oči ali se

delati, kot da se ni nič zgodilo.

Če pa pogledamo volilne rezultate zadnjih deželnih volitev in volitev za senat, lahko rečemo, da so bili glasovi SSK pravzaprav odločilni za zmago Debore Serracchiani, ki je premagala nasprotno koalicijo z nekaj več kot 2.000 glasovi. Prav tako so bili glasovi SSK, ki je na parlamentarnih volitvah podprla Demokratsko stranko, odločilni, da je ta stranka koristila večinsko nagrado in dobila dva senatorja več.

Če pa sledimo političnemu dogajanju v deželi in državi, bi skoraj ne mogli verjeti, da je stanje takšno, kot je: kot rečeno, zavrnjen je bil zajamčeni sedež za Slovence (ne za SSK!) v senatu, včeraj pa je poslanska zbornica, ob nasprotovanju vlade, zavrnila tudi predlog za olajšano izvolitev Slovencev v parlament. Demokratska stranka tudi ni želela, da bi se v slovenskih občinah dogovorili za njihovo skupno upravljanje, in na občinske volitve smo šli kot volilni nasprotniki.

Povrhu vsega tega pa je deželna večina odobrila reformo krajevnih uprav, ki po naši oceni predstavlja hudo omejitev upravne avtonomije naše manjšine in pravo grožnjo za našo narodno skupnost.

Upravna avtonomija je doslej pomenila, da v občinah, kjer je slovenska narodna skupnost v večini, smo Slovenci lahko suvereno odločali o vseh zadevah, ki so bile v občinski pristojnosti.

Odslej žal ne bo več tako: občine se bodo morale povezati v širše teritorialne enote, tako imenovane Unije občin, na katere bo prenesena velika večina pristojnosti, ki so bile doslej v izključni domeni občin. Izgubili bomo torej avtonomijo in moč odločanja o nekaterih ključnih zadevah, o katerih bodo odslej odločali predvsem drugi. Naše t. i. slovenske občine (mislim na tiste, kjer smo Slovenci v večini) bodo v Unijah imele zelo malo politične moči, saj bodo naši župani, ki bodo te Unije upravljali, imeli le po en ali nekateri morda dva glasova, njihovi italijanski kolegi pa preostalo ogromno večino glasov.

Konkretno bo najbrž pomenilo, da bo Števerjan v Uniji z Gorico in občinami severnega dela pokrajine, Sovodnje in Doberdob s Trzičem in ostalimi nižinskimi občinami, slovenskim občinam na Tržaškem pa grozi, da bodo povezane v Unijo s Trstom, ki bo v takšni Uniji imel absolutno večino glasov in torej glavno besedo. Sestavo Unij po zakonu določi deželna uprava, občine lahko le predlagajo spremembe, zadnjo besedo pa ima vsekakor deželni odbor.

Čeprav formalno ne gre za spreminjanje upravnih meja, pa reforma po našem mnenju ne spoštuje določb iz Okvirne konvencije o zaščiti narodnih manjšin, ki prepoveduje spremembe teritorialnih administrativnih enot, ki bi diskriminirale manjšine. Ob pravkar odobreni reformi pa se je potrebno vprašati, kaj pa drugega dejansko predstavlja odvzem pristojnosti občinam, kjer večinsko živi manjšina, in prenos teh pristojnosti na širše teritorialne enote, če ne diskriminatornega spreminjanja meja upravnih teritorialnih enot?

Da bom bolj konkreten: npr. pristojnost glede osnovnošolskih stavb in vrtcev so doslej imele občine, sedaj je ta pristojnost prenesena na Unije. O tem, če se bo, recimo, stavba osnovne šole na Vrhcu Sv. Mihaela popravila ali ne, ne bo odločala več občina Sovodnje, pač pa Unija, v kateri bo imela ta občina le en glas na trideset! Zaradi "racionalizacije" stroškov se nam torej lahko kaj kmalu zgodi, da naših šol v manjših krajih ne bo več "racionalno" popravljati (seveda z gledišča interesov ostalih občin v Uniji) in bodo takšne šole lahko preprosto ukinjali.

To pa je samo eno od področij, ki lahko vitalno prizadene manjšino, praksa bo pokazala še vsa ostala področja, kjer bomo prikrajšani, a takrat bo že prepozno.

Zato seveda ne zadostuje določba v zakonu, da se pri poslovanju Unij izvajajo vse določbe iz zaščitne zakonodaje, saj jezikovne pravice ne pokrivajo vseh interesov manjšine, kot sem prej pojasnil s primerom glede šolskih stavb.

Nekateri v vodstvu naše stranke se zato ogrevajo, da poiščemo sodno varstvo in ta zakon izpodbijemo, kar bo še stvar odločanja; v vsakem primeru pa sem mnenja, da poskušamo negativne posledice obstoječega zakona čim bolj ublažiti: na Tržaškem npr. tako, da bi se sestavila Unija le iz okoliških občin, brez

Trsta in Milja, kjer bi Slovenci ostali v večini. Takšni Uniji bi se morda lahko priključili tudi občini Doberdob in Sovodnje, vendar je potrebno pri tem pretehtati tudi vse ostale praktične posledice. Skoraj nemogoče je, da bi se takšni Uniji priključila občina Števerjan, paradoksalno v odstotkih najbolj slovenska občina v Italiji. Beneške občine pri-

pravljajo konkreten predlog, ki izhaja iz dobrih praks Gorskikh skupnosti in pričakujem, da ga bo deželna uprava upoštevala.

Priznam, da nismo zadovoljni z zadržanjem naše matične države Slovenije glede tega vprašanja, ki se

Foto ddp

je zadovoljila le z jamstvi glede izvajanja določil iz zaščitnega zakona, po našem mnenju pa je povsem spregledala določbe iz mednarodnih pogodb, ki prepovedujejo spremembe upravnih meja, ki bi bile do manjšine diskriminatorne.

Politična slika v Sloveniji se je namreč v lanskem letu korenito spremenila: doživeli smo kar trojne volitve, iz niča, mesec dni pred volitvami, pa je nastala nova stranka Mira Cerarja, prejela skoraj 35 % glasov in sestavila novo levsredinsko vlado. Pri tem ne gre pozabiti, da je vodja največje opozicijske stranke SDS Janez Janša moral v zapor sredi volilne kampanje, ko pa so bile volitve že mimo in nova Cerarjeva vlada trdno v sedlu, pa mu je Ustavno sodišče, za zdaj začasno, a vendarle, vrnilo prostost, tako da je na legitimnost in zakonitost njegove obsodbe padla težka senca, ki jo bo isto sodišče v kratkem moralo razbliniti, verjamem, da tako, da bo obsodbo razveljavilo. Kljub vsebinskemu sestanku na zunanem ministrstvu, kjer smo zelo konkretno opisali nevarnosti, ki jih za manjšino vsebuje deželna reforma krajevnih uprav, je iz Slovenije prišlo skopo uradno stališče, ki ga je predsednica naša deželne uprave v javnem spo-

ročilu celo označila kot spodbudo za nadaljevanje predlaganega načrta o reformi krajevnih uprav. Pred kratkim pa je v Ljubljani prejela še visoko državno odlikovanje, česar zagotovo ni mogoče jemati kot kritiko takšne reforme zaradi vseh hudih posledic, ki jih bo imela na slovensko manjšino.

Iz povedanega izhaja, da nam političnih izzivov v tem letu ne bo zmanjkalo. Hitre spremembe v družbi in politiki pa terjajo od naše stranke, da mora na nekaterih segmentih na novo premisliti svojo politiko, svoje strategije in preveri politična zavezanost. Za to bo priložnost na bližnjem deželnem kongresu, ki je bil preložen na pomlad, ko bi bilo koristno, vsaj po moji oceni, stranko tudi kadrovske prevetriti.

V preteklem letu smo uspešno prestali občinske in evropske volitve. Na lokalni ravni smo ponovno osvojili Števerjan in Repentabor, kot rečeno, pa žal ni prišlo do dogovora za skupno upravljanje slovenskih občin z DS. Evropske volitve so prinesle potrditev dragocene politične povezave s SVP in dodatno smo razvili sodelovanje z avtonomističnimi gibanji alpskega loka, zlasti še s Tridentinsko avtonomistično stranko PATT in avtonomisti iz pokrajine Belluno, ki so danes tukaj z nami in jih še posebej pozdravljam. Lepo se je uveljavila naša, edina slovenska kandidatka na evropskih volitvah v Italiji, Tanja Peric, potrjen pa je bil naš skupni kandidat Herbert Dorfmann, ki bo v Evropskem parlamentu še naprej zavzeto zastopal tudi našo stranko in interese celotne manjšine. Njegova večkratna prisotnost v naših krajih in stalni stiki z vodstvom SSK so jamstvo, da imamo tam, poleg poslancev iz Slovenije, pravega sogo- vornika in zastopnika.

Za zdaj letos ni volitev na vidiku, zato moramo na podlagi prihodnjih kongresnih odločitev stranko še utrditi. V tako majhni stranki, v primerjavi z velikimi vsedržavnimi političnimi skupinami, je sicer težje delati, prednost pa je v tem, da smo samostojni in se nam ni potrebno nikomur udinjati. Prav zaradi tega so velikokrat stališča SSK v nasprotju s splošnimi težnjami italijanske vsedržavne in deželne politike. Večkrat se nam zgodi, kot pri reformi krajevnih uprav, da se v določenih političnih bitkah znajdemo sami in da nas napadajo celo takšne politične sile ali posamezniki, tudi v sami manjšini, ki bi morali sicer biti z nami v prvi bojni vrsti.

Gre za načelnost v politiki, ki je za nas še vedno vrednota, razložen v prizadevanjih za ohranitev in celosten razvoj naše narodne skupnosti, ki je primarno vodilo naše stranke.

Rezultat takšne načelnosti pa je dejstvo, da smo med strankami z najdaljšo tradicijo v državi, ki je preživela prvo in drugo republiko, škode in politične viharje, ki so odplavili marsikogar. Letos naša stranka slavi 40-letnico svojega nastopanja na deželni ravni, saj je bil prvi deželni kongres SSK maja 1975 v Devinu.

/ str. 14

Povejmo na glas

Materialne vrednote so povsem zavladale

Nimamo se več kaj slepiti in zadovoljno prisegati na duhovne vrednote, kot so solidarnost, sočutje in temu primerna skrb za bližnjega na osebni in družbeni ravni. Seveda edino navedene vrednote lahko prinesejo človeku mir, vsaj znosno pravičnost in prijetne medsebojne odnose. Toda v resnici so veliki večini navedeni cilji kaj malo mar, sicer se ne bi dogajalo tisto, kar se dogaja: denar in z njim veliki kapitali imajo vsak dan večjo moč. Sedaj je namreč mogoče že z gotovostjo trditi, da je temu res tako, kar dokazujejo neizpodbitni podatki. Še več, postalo je jasno, kaj se je v vseh teh letih krize dogajalo in se še dogaja. Kriza ni prizadela in ne prizadeva vseh, saj po eni strani znižuje življenjsko raven večinskemu delu prebivalstva, se pravi t. i. srednjemu sloju, medtem ko je v istem času maloštevilni sloj premožnih obogatel in še bogati. Kriza torej enim odvzema in istočasno drugim daje. In v tej luči so dejstva osupljiva in imajo oziroma bodo imela velike posledice ne samo zdaj, ampak tudi v prihodnosti. Prihodnje leto bo imel en odstotek najpremožnejših, nujno je ponoviti, en odstotek, v lasti več kot polovico svetovnega bogastva. In ta odstotek najbogatejših na svetu je v zadnjih dveh desetletjih, recimo od padca berlinskega zidu dalje, povečal svoje premoženje za skoraj dve tretjini. Odveč je pojasnjevati, da ima takšna kapitalska moč že politične posledice, kjer ni težko ugotoviti, da s svojim lobiranjem vpliva na sprejemanje takšnih zakonov, ki so tej kapitalski moči v

prid. Z drugimi besedami, kopičenje bogastva v rokah maloštevilnih in ubožanje preostale večine prebivalstva sta podprti in uzakonjeni z odločitvami parlamentov, ali kakor pravi pač Frančišek: ekonomski sistem je tisti, ki ustvarja revščino. Ob tej resnici se seveda vprašamo, kaj nismo mi sami tisti, ki določamo pravila igre in urejamo družbo, se pravi skupno življenje? In zakaj urejamo to skupno življenje v smeri vse večje neenakosti, v smeri krepitve razlik in zagotovo v smeri grobe družbene krivičnosti? Kje pa so pri tem resnične vrednote, na katere prisegamo in v katerih smo bili vzgojeni? Znani italijanski razumnik Umberto Eco je mnenja, da denar nemara nikoli v zgodovini ni imel takšne moči, kot jo ima sedaj, imel jo je vedno, toda danes ustvarja dobesedno popačeno podobo družbe. K temu bi dodali, da v tej luči stopamo v obdobje, v katerem bo obstoječa politična nasprotja in konflikte nadomestilo eno samo, zato pa toliko bolj kruto in grobo soočenje: soočenje med bedo revnih in razkošjem bogatih. Velikanska in vse večja razlika med bogastvom in revščino bo družbeno krivico stopnjevala, veliki kapitali pa bodo še bolj odvzemali sredstva socialni državi, Solstvu, zdravstvu, kulturi, pokojninskemu sistemu, daleč od nas pa netili vojne in vsakršna osvajanja. Vrednote človečnosti bodo vse slabotnejše, razen če ne bomo takšni prihodnosti odločno rekli ne.

Janez Povše

POGOVOR Dr. Igor Giacomini, načelnik urada za slovenske šole pri deželnem šolskem skrbništvu

Na šolsko stvarnost ne smemo prenašati socioloških sprememb in političnih novosti

Šolsko leto je približno na polovici in v tem času je bilo na šolskem področju nekaj pomembnih dogodkov. Za vsedržno šolstvo se je začela priprava na reformo t. i. "dobre šole" in stekel je postopek za obnovo deželne šolske komisije za slovenske šole, ki je sedaj v sklepnem delu. Odprta pa ostajajo še nekatera druga pomembna vprašanja v zvezi s slovensko šolo, ki jo v prihodnosti čakajo pomembni izzivi. Vse to pa je bila primer-na priložnost za pogovor z načelnikom urada za slovenske šole pri deželnem šolskem skrbništvu dr. Igorjem Giacominiem, ki je to funkcijo prevzel pred dobrim letom.

Kako ocenjujete stanje slovenske šole v FJK, odkar ste prevzeli vodenje urada za slovenske šole na deželnem šolskem skrbništvu?

Svojčas sem že imel možnost javno povedati, da je stanje slovenske šole dobro ali vsaj stabilno, če izrabim ta izraz. To pa ne pomeni, da je vse rožnato; prav je, da za šolo skrbimo in si prizadevamo, in to dan za dnem, šola je za vsako manjšino bistvenega pomena. Opozorjam pa, da ne smemo prenašati socioloških sprememb in političnih novosti v manjšini na šolsko stvarnost.

Vsodržavni šolski sistem čaka reforma, t. i. "dobra šola". Ali že veste, kako se je iztek prvi del, kjer so lahko sodelovali vsi?

Izsledki so javni, saj jih lahko preverite kar sami na spletni strani ministrstva (<https://la-buonascuola.gov.it> – op. ur.). Nekateri so bili o tem bolj skeptični, sam pa ostajam mnenja, da sta se vlada in ministrstvo pravilno lotila zadeve in dala prav vsem možnost, da se o šoli in šolstvu nasploh izrazijo. Najbolj skeptični so bili prav šolniki, ki od nek-daj doživljajo in delajo znotraj take organizacije dela, ki je bila povsem skregana z logiko in v dobri meri nezakonita, v določenih primerih celo neustavna. To pa je nedopustno za pravno državo.

Kot veste, reforma, znana kot "dobra šola", ima namen zagotoviti v prvi vrsti

preustroj upravnih postopkov, na katerih temeljijo zaposlitve učnega osebja. O vsebini šole dejansko ni nikakršnih novosti, zato je nerazumljivo, zakaj se nekateri upirajo taki reformi; menda je prvič v povojnem obdobju, ko skuša ministrstvo odpraviti makroskopska neskladja v šolskem sistemu. Najbrž je tako zadržanje v javnosti in med šolskimi delavci vezano na dejstvo, da vsak minister predstavi svojo reformo in je izraz reforma že nekoliko zlorabljen. Bolje bi bilo uporabiti izraz reorganizacija. Obenem je veliko poudarka na t. i. digitalizaciji, kar bo vplivalo na nezamenljivi način na delo učiteljev in profesorjev. Skratka, močna prevetritev, s katero bo prav gotovo nekaj preprih, brez katerih pa ne gre.

Kakšen bo lahko vpliv reforme na slovensko šolo v FJK?

To ostaja velika uganka. Vsi vladni n-pori so namenjeni sanaciji nelegitim-

lotnega sistema slovenskega šolstva.

Kakšni so odnosi s šolskim ministrstvom v Rimu?

Razdalja ne pomaga, sicer pa so odnosi

sprememba predstavlja krčenje. Prej ali slej se bo treba v manjšini soočiti z majhnimi številkami, ki so značilne za katerokoli manjšinsko stvarnost; to ni po-

litični problem, pač pa sociološka sprememba, kateri se ne bomo mogli postaviti proti. Manjšinska realnost se že dalj časa noče soočiti s tem, da v naših športnih in kulturnih društvih iz dneva v dan narašča število Italijanov, ker naših otrok enostavno ni. Prav tako nismo sprejeli nikakršnih ukrepov za naše občine, tako da je dežela kar sama odločila z zakonom, in po teh izkušnjah upam, da ne bo tako tudi s slovenskimi šolami.

Kaj se lahko naredi, da do tega ne pride, in kakšno vlogo lahko ima pri tem vaš urad?

Ta urad postaja iz dneva v dan vidnejši in bo prav gotovo igral bistveno vlogo pri odločanju, tudi na relaciji z Rimom. Morebitnih rešitev pa ne more sprejemati mimo manjšinske politike in prav bi bilo, da se o tem začneja že danes razpravljati pri nekem manjšinskem omizju, da ne bomo nepripravljeni, ko bo treba sprejemati odločitve o slovenski šoli.

Ima vaš urad tudi stike s šolskimi ustanovami v Sloveniji?

Mimo tega, da obstaja meddržavni sporazum, po katerem nam Republika Slovenija jamči podporo preko višje pedagoške svetovalke gospe Andreje Duhovnik Antonin in bi bilo tudi premalo prostora, da bi našli, kaj to vse pomeni za slovenske dijake, ne nazadnje vsi poznate vsakoletne seminarje ter obiske po Sloveniji, da ne govorimo o izobraževanju, ima ta urad redne in neposredne stike s ministrstvom v Ljubljani zaradi pristojnosti, ki jih pač imamo.

V prejšnjem tednu so bile volitve za deželno komisijo za slovenske šole. Je komisija sedaj obnovljena in kdaj

bo umestitev?

Postopki potekajo in bomo v nekaj dneh razglasili izvoljene predstavnike.

Po novem ima deželna šolska komisija nove pristojnosti. Za kaj gre?

Prav gotovo je treba tu izpostaviti mnenje, ki ga je po novem dolžna izdati komisija v vsakem primeru, ko gre za postopke, ki na katerikoli način vplivajo na mrežo slovenskih šol.

Naši šoli primanjkuje ravnatelj. Še posebno na Goriškem je to velik problem. Ali je na vidiku nov razpis? Bo ta razpis ločen od vsedržavnega?

Razpis je sicer formalno predviden, kaže pa, da ga bodo izvedli v sklopu vsedržavnega razpisa kakor tudi, da bo začetno izobraževanje potekalo – kakor za italijanske kolege – preko višje šole za javno upravo, kateri je bilo pred kratkim dodeljeno centralizirano vodenje izobraževanja kadrov javne uprave.

Imate kakšno novico glede pokrajinski šolskih uradov v Trstu in Gorici?

Iz Rima, ki je pristojen za ta primer, nismo dobili nikakršnega sporočila.

Kakšna bo po vašem mnenju najbolj pomembna tema, s katero se bo vaš urad ukvarjal v naslednjih mesecih?

Prav gotovo zaposlitev vseh učiteljev in profesorjev, ki so na t. i. permanentnih lestvicah v sklopu prenove "dobra šola".

Deželni odbor FJK je preko sklada za slovensko manjšino v FJK namenil določena sredstva, ki so namenjena slovenskim šolam oziroma sodelovanju s šolami v obmejnem pasu. Bo tudi vaš urad sodeloval pri pripravi projektov, za katere so namenjena ta sredstva?

Gra za tipičen primer, kjer je prav, da so šole v prvi vrsti angažirane in da prejemo ta sredstva neposredno. Sicer ni izključeno, da pristopi tudi deželni urad; po navadi pa se o tem soočimo z ravnatelji, drugače bi ta urad bil sam sebi namen.

Za konec, kakšna je prihodnost slovenske šole v FJK?

Prav gotovo rožnata, kar se tiče kako-vosti in ponudbe, če bomo znali ugrizniti v jabolko pravočasno in se sami znotraj manjšine pogovoriti, kako naprej. Številke poznamo in so neizprosne; do danes smo bili manjšina na papirju, danes nas številčna majhnost postavlja pred dejstvo, da bo najbrž težko, če že ne nemogoče, vzdrževati po eno šolo za vsako vas, kot smo bili navajeni; razen, če ne bomo te šole napolnili z italijansko govorečimi otroki, kar pa seveda ni rešitev. Poleg tega se odpira možnost slovenščine na italijanskih šolah, tako da je skrajni čas, da se o tem začne trezno in odločno premišljevat, da ne bo prepozno.

Julijan Čavdek

Manjšinska realnost se že dalj časa noče soočiti s tem, da v naših športnih in kulturnih društvih iz dneva v dan narašča število Italijanov, ker naših otrok enostavno ni.

nega načina zaposlovanja, ki je vsa ta leta zaznamoval šolski svet. Gre za velike številke v vsedržavnem merilu – nekaj čez 140.000 novih zaposlitev – za slovenske šole pa približno 40 oseb. Ker pa gre za reorganizacijo pri upravljanju šol in bomo kot šolski urad v prvi vrsti angažirani, bi znalo obveljati hitreje in bolj usklajeno delovanje ce-

na najboljši možni ravni, upoštevajoč,

da predstavlja ministrstvo za šolstvo med vsemi ministrstvi največji in najbolj zapleten upravni aparat, kar jih premore država.

Kako ocenjujete obisk šolske ministrice Gianninijeve v Gorici?

Z ozirom na besede, ki jih je ministrica izrekla, je moja ocena nadvse pozitivna, in če se bodo te besede tudi uresničile – mislim na poučevanje slovenščine na italijanskih šolah kot drugi jezik –, predstavlja pravi mejnik za Slovence v Italiji.

Kaj menite o predlogu, ki sicer ni nov, naj tudi italijanske šole uvedejo poučevanje slovenskega jezika?

Kot rečeno, tak predlog me navdušuje, ker predpostavlja nov način gledanja na slovensko stvarnost in na medsosedske odnose. Vsem pa mora biti jasno, da to nima ničesar opraviti s slovenskim šolstvom, ki temelji ne drugačnih predpostavkah.

Upadanje števila vpisov, predvsem na višjih srednjih šolah, lahko privede do krčenja?

Krčenje ni pravi pojem; imam vtis, da se sami prepričujemo, da katerakoli

Novoletni sprejem SSK s kongresnimi temami in številnimi uglednimi gosti

Terpin: "Prednost je v tem, da smo samostojni in se nam ni potrebno nikomur udinjati"

Letošnji novoletni sprejem, ki ga je stranka Slovenska skupnost ponudila članom, somišljenikom in prijateljem in je potekal v petek, 23. januarja, v hotelu Entourage v Gorici, je bil z vsebinskega vidika nekoliko več. Ob številni nakazala deželna predsednica SSK Fulvia Premolin, in vsebine nagovora deželnega tajnika SSK Damijana Terpina (v celoti je objavljen na 2. in 14. strani) z jasno prikazanim skrb vzbujajočim stanjem izvajanja pravic slovenske manjšine na področju volilne zakonodaje, predstavnictva v izvoljenih telesih in avtonomije krajevnih uprav. Posebno pa je potrebno poudariti tiste dele govora, v

katerih tajnik Terpin omenja 40-letno neprekinjeno delovanje SSK, potrebo po novi politiki in novih političnih strategijah ter preverjanju političnih zavezništov. Po njegovi oceni pa mora bližnji kongres poskrbeti za kadrovske preno-vo SSK in potrditi, da je prednost SSK v

Foto ddp

samostojnosti in zastopanju načelnih stališč za celosten razvoj slovenske narodne skupnosti v FJK. To se je pokazalo na področju uvajanja slovenščine v italijanske šole, saj je SSK to predlagala januarja 2011, a žal doživela vrsto kritik.

Danes pa so na to stališče prišli domala vsi in podobno se bo verjetno zgodilo z deželno reformo krajevnih uprav. Terpin je še apeliral na poenotenje stališč v manjšini glede primarnih interesov, da ne bo nastala nepopravljiva škoda. Na govor tajnika SSK so se odzvali številni ugledni gostje iz dežele FJK in Slovenije, ki so na različne načine podali svoje pozdrave in komentarje. V glavnem so gostje iz Slovenije izrazili pozornost in pripravljenost na razmislek glede vprašanj, ki jih je v zvezi z zaščito slovenske narodne skupnosti v FJK postavil Terpin v svojem govoru. Podčrtati gre poseg podpredsednika slovenske vlade in ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dejana Židana, sicer tudi predsednika stranke Socialnih demokratov, druge največje vladne stranke v Sloveniji.

Iz Slovenije so bili prisotni še poslanec SDS in član državnoborske komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Dani-

jel Krivec, poslanec SMC Tilen Božič, državni sekretar Boris Jesih, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa Boris Pleškovič in prvi veleposlanik Republike Slovenije pri Svetem sedežu Karl Bonutti. Iz dežele FJK pa so se novoletnega sprejema udeležili senatorka Laura Fasiolo, predsednik deželnega sveta Franco Iacop, deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti, predsednica Pokrajine Trst Maria Teresa Bassa Poropat in njen goriški kolega Enrico Gherghetta, goriški župan Ettore Romoli, tržaški občinski odbornik Edi Kraus, dolinski župan Sandy Klun in podžupan občine Devin-Nabrežina Massimo Veronese. Ob njih so bili prisotni tudi vsi izvoljeni predstavniki SSK na deželni, pokrajinski in občinski ravni. Več je bilo tudi predsednikov in predstavnikov osrednjih organizacij Slovencev v FJK. Novoletni sprejem SSK se je pričel z nastopom MePZ F. B. Sedej iz Števerjana, ki je slovensko in strankino himno zapel v mešani, tretjo pesem iz narodne zborovske zakladnice pa v moški sestavi.

JuČ

Zadnje vesti iz Rima

Volilni zakon z vprašljivo določbo za slovenskega predstavnika

Senat je v ponedeljek sprejel popravek št. 3.277 k zakonskemu predlogu za državni volilni zakon, t. i. Italicum, ki so ga predstavili senatorji Russo, Fasiolo, Battista, Palermo, Pegorer ter Sonego in zadeva izvajanje člena 26 iz zaščitnega zakona 38/01. Popravek predvideva, da se v FJK zariše plurinominalno volilno okrožje za poslansko zbornico, kjer je omogočena olajšana izvolitev kandidata, ki pripada slovenskih jezikovni skupnosti. Pri tem se postavlja veliko vprašanje, kako bo do izvolitve veliko prišlo, saj so kriteriji zelo visoki oziroma enaki kot za ostale stranke in liste. Slovenski predstavnik bo vsekakor moral kandidirati na listi italijanske vsedržavne stranke, saj možnosti za samostojno slovensko listo preprosto ni. To pa ne omogoča, da si slovenska manjšina samostojno izbere svojega predstavnika v senat in tudi ne predvideva gotovosti izvolitve. V tej smeri si je prizadeval deželni tajnik SSK Damijan Terpin ob dragocenem posredovanju senatorja SVP Karla Zellerja. Amandmaji za samostojno izvolitev slovenskega predstavnika pa niso doživeli podpore v senatu. / JuČ

Skrb vzbujajoča kriza družine (1)

Antropološka mutacija zahodne družbe

Ob vsakem začetku novega koledarskega leta po naših cerkvah objavimo tudi t. i. "versko statistiko", tudi z namenom, da bi se celotna skupnost zamislila nad podatki, glede na to, da že kar nekaj časa ne gre ravno za rožnate zadeve.

Tako v naši župniji v Novi Gorici, ki je med največjimi v koprski škofiji, pa tudi na širšem Primorskem (ima kakih 10.000 prebivalcev), lani praktično nismo imeli nobene "normalne" poroke, glede na to, da je v obeh (da, samo dve cerkveni poroki!) primerih, ko je le-ta bila v naši župniji, šlo pravzaprav za starejši par, ki se je lahko poročil, v dru-

gem primeru pa za par, ki se je po več letih civilne poroke odločil še za cerkveno. Najbrž ni treba velikih strokovnjakov, da ugotovimo, kako veliko parov, ki dajo krstiti svoje otroke, bodisi ni cerkveno poročenih bodisi so le civilno poročeni. Zelo dobri so spisi toskanskega sociologa, statistika in demografa Roberta Volpija, ki je sicer poročen in oče treh otrok. On seveda obravnava zlasti problematiko italijanske družbe, a ne samo, saj je odličen poznavalec tudi splošnega položaja v Evropi in drugod na zahodu, saj v svojih knjigah utemeljeno (na podlagi statistik in dokumentov) kritizira družinsko politiko številnih za-

hodnih držav (zlasti v knjigah *La fine della famiglia in Il sesso spuntato*), ki gredo vse pravzaprav na neki način v protidružinsko smer. Volpi pa tudi opozarja na pogubne posledice, tako socialne kot tudi moralne narave, izgubljanja očetovske in materin-

ske vloge. Nazadnje je lani objavil zanimivo knjigo, ki nosi naslov. *Ali naša družba še potrebuje družino?* (*La nostra società ha ancora bisogno della famiglia?*, *Vita e Pensiero, Milano 2014*), pred Božičem pa je bil v Avvenire zanimiv intervju z njim, ki sem ga tudi sam prebral. Marsikaj, kar govori o Italiji, velja tudi za Slovenijo – z ozirom na tisto, kar sem dejal v začetku –, pa tudi za Evropo. Kot posledica "seksualne revolucije" iz leta 1968 se je drastično povečalo po Evropi število ločitev, zakoni, ki so legalizirali ločitev, pa so bili sprejeti tudi po deželah s katoliško tradicijo (v Italiji je bila leta 1970 ločitev uve-

dena in potem leta 1974 potrjena z referendumom), prav tako pa je bil legaliziran splav (v Italiji leta 1978). Število porok in rojstev se je po letu 1975 začelo zmanjševati praktično po vsej Evropi, v Sloveniji tudi počasi, čeprav se je drastično zmanjševanje začelo s kakim desetletnim zamikom. V Italiji so bile katastrofalne posledice sprejetih zakonov zelo hitre, saj je ta dežela že v devetdesetih letih imela eno najnižjih stopenj rodnosti na svetu. Upravičeno so tisti, ki so želeli uvesti omenjene zakone, v družini videli simbol vere, moči in enotnosti, kar je vse v zadnjih petdesetih letih postalo majavo in vprašljivo, prešli smo namreč v globoko moralno in versko krizo, zato ni čudno, da je

v krizi tudi družina. V nekaj desetletjih je, po Volpijevih besedah, prišlo do revolucije, ki je pustila strašanske posledice, za katerih odpravo bi potrebovali več desetletij, pod predpostavko, da bi se začeli s tem takoj spopadati – a na to ne kaže. Zakaj? Ker Volpi pravi, da je prišlo do prave "antropološke mutacije". Zagotovo se je ta mutacija zgodila tudi pri nas v Sloveniji, katoliški verniki pa očitno niso imeli pravih protistrupov, glede na žalostno statistiko, omenjeno na začetku. Zanimiv intervju nadaljujemo prihodnjič.

/se nadaljuje
Andrej Vončina

Poslanica papeža Frančiška za svetovni dan miru

"Ne več sužnji, ampak bratje!"

Pri založbi Družina je v zbirki *Cerkveni dokumenti* izšla letošnja poslanica papeža Frančiška za svetovni dan miru (ta je 1. januarja), katere naslov je *Ne več sužnji, ampak bratje*. Že 48. poslanico sta v galeriji Družina predstavila nadškof Stanislav Zore in Rafko Valenčič, avtor spremne besede in urednik zbirke *Cerkveni dokumenti*. Poslanico je prevedel Drago Čepar. Pogovor je vodila Manica Ferenc.

Rafko Valenčič je orisal zgodovino poslanice, ki jo je začel Pavel VI., da bi tako pripomogel k miru v ljudeh, državah in med državami. Poslanica oznanja katoliški družbeni nauk, kar po njegovih besedah ni vmešavanje v politiko, temveč ima Cerkve dolžnost govoriti o pravičnosti in meddržavnih odnosih. Frančišku je tematika suženjstva blizu, saj je že večkrat opozoril na migrante, ki prihajajo v Evropo, da bi si našli la-

bi, ga potem odkrivamo tudi v drugem, pa naj bo otrok ali ženska ali migrant ali delavec". Vsak pa lahko pripomore tudi k zmanjšanju suženjstva tako, da se vključi v civilne pobude, ki se zavzemajo za človeka dostojno življenje.

Ljubljanski nadškof je poudaril, naj to ne bo le dokument, o katerem sicer pišemo in širimo njegovo besedo, temveč

vanju, kar omenja tudi papež Frančišek, ki pravi: "Nakup ni nikoli samo ekonomsko dejanje. Nakup je vedno tudi etično dejanje". Z njim podpiramo razne oblike suženjstva, medtem ko pa nekateri prav z izkoriščanjem delavcem, med katerimi so žal tudi otroci, kujejo mastne dobičke. Pri nakupu se ne sprašujemo, ali je delavec, ki je izdelek naredil, prejel člove-

ka vredno plačilo ali ne. Besede iz poslanice lahko pretočimo v življenje s pisanjem o njih, kar počnemo novinarji, in oznanjevanjem Cerkve. Zaželel je, da bi vsak Slovenec svoje odločitve sprejel iz spoznanja dobrega zanj in za svo-

naj ga sprejmemo v svoje življenje. Besede iz poslanice nas morajo nagovoriti, se nas dotakniti na osebni ravni v družbenih odločitvah. S poslanico bomo lahko skupaj preučevali, kakšno je stanje pri nas, predvsem glede človekovih pravic, dostojanstva in spoštovanja, v našem političnem, gospodarskem in kulturnem prostoru. "Koliko je morda oblik ali senc suženjstva v našem okolju?" se je vprašal nadškof Stanislav Zore. Sence suženjstva, kot se je izrazil, so vidne že, ko se sprehajamo po ulici in naletimo na berače. To so morda sodobni sužnji, ki so prisiljeni v prosjačenje, saj so jim odvzeli dokumente in človekovo dostojanstvo.

Oba sogovornika sta opozorila na etično ravnanje pri nakupo-

je bližnje, ne le zase. Izbirati moramo poti, ki so pravične in dobre za vse, čeprav ne nujno najlažje. "Osrečujte druge!" je še dejal za konec ljubljanski nadškof.

"Ob začetku novega leta, ki ga sprejemamo kot milost in Božji dar človeštvu, naslavljam na vse može in žene, vsa ljudstva in narode sveta, državne poglavarje, predsednike vlad in voditelje različnih verstev, prisrčno rožičilo miru. Spremlja ga moja molitev, da bi prenehale vojne, spori in veliko trpljenje, ki ga povzroča človeške roke, stare in nove epidemije ter uničujoče posledice naravnih nesreč. Prav posebej molim za to, da bi se, v skladu z našo skupno poklicnostjo, da sodelujemo z Bogom in vsemi ljudmi dobre volje pri pospeševanju sožitja in miru v svetu, znali upreti skušnjavi, da bi se obnašali nevredno naše človečnosti".

Abrahamova in naša vera (1)

Zaupanje in zvestoba

V svetem pismu obstaja odlomek, ob katerem nihče ne more ostati ravnodušen. Gre za dejanje Abrahama, ko se po pristanku na ukaz Vsemogočnega odloči žrtvovati svojega dolgo pričakovanega in edinega sina, sina, ki ga je njemu in njegovi ostareli ženi Sari podaril sam Bog. Pri tem se lahko nemudoma pojavi vprašanje, ali je Bog res tako krut, da hoče človeku odvzeti tisto, kar mu je najdražje.

Da bi Abraham izpolnil zahtevo Boga, se je odpravil na tri dni dolgo pot do gore Morija, kjer se je žrtvovanje moralo zgoditi. Biblijsko poročilo ne pove ničesar o njegovih občutjih ali morebitnih dvomih, temveč govori o nečem, kar se je nedvomno zgodilo – o Abrahamovem pritrdilnem odgovoru, o njegovem zaupanju v Boga, v čigar oblasti sta tako življenje kot smrt. Abrahamovo zaupanje, ki bi ga sodobni katolik najraje razglasil za fanatično, presega človeškemu razumu dojemljive kategorije. Abrahamovo zaupanje predstavlja posebno obliko odnosa – to je vero.

Ko je Abraham nad Izakom dvignil roko, v kateri je držal nož, da bi ga zaklal, se mu je iz nebes oglasil Bog, ki se je prepričal o

zvestobi svojega izbranca. "Ne izteguj svoje roke nad dečka in ne stori mu ničesar, kajti zdaj vem, da se bojiš Boga, saj mi nisi odrekel svojega sina, svojega edinca. Abraham je povzdignil oči in pogledal, in glej, za njim je bil oven,

ki se je z rogovi zapletel v grmovje. Abraham je torej šel in vzel ovna in ga daroval v žgalno daritev namesto svojega sina". (Gen 22,12–13). Bog se o Abrahamovi zvestobi ni samo prepričal in nato rešil Izaka, ampak je zvestobo tudi nagradil. "Ker si to storil in nisi odrekel svojega sina, svojega edinca, te bom zares obilno blagoslovil in silno namnožil tvoje potomstvo, kakor zvezde na ne-

bu in kakor pesek, ki je na morskem bregu. Tvoji potomci bodo vzeli v posest vrata svojih sovražnikov in s tvojimi potomci se bodo blagoslovljali vsi narodi na zemlji, ker si poslušal moj glas". (Gen 22,16–18)

Abraham ni le veroval v obstoj Boga, njemu je tudi verjel, vanj zaupal. Ker je vanj zaupal, vanj ni dvomil. Zaupanje ga je privedlo do tega, da je sebe celega daroval Bogu in bil zanj pripravljen storiti karkoli. Ker je vanj zaupal, je verjel, da Bog ne njemu ne njegovim ljubljanim nikoli ne bo storil česa slabega. Za Abrahama Bog ni bil le tisti, ki ga blagoslavlja in mu pomaga, ne le tisti, ki je del njegovega življenja, ampak življenje samo. Njegovo ravnanje ga je povzdignilo v "očeta vere", prvaka in vzora za vse tiste, ki želijo Bogu zaupati in mu služiti, s tem pa tudi prvaka novega ljudstva, nove vrste človeštva, ki je pozneje, s pričetkom Nove zaveze svojo dopolnitev doživelo v Cerkvi, skrivnostnem Kristusovem telesu. Nauk zgodbe o Abrahamu in Izaku je naslednji: ko je človek Bogu pripravljen izročiti vse, si tudi Bog ne pomišlja obilno deliti svojih darov – Darovalec namreč čaka na pripravljenega prejemnika, na človeka, ki Darovalcu res zaupa in si želi darov, ki so po previdnosti istega Darovalca resnično koristni. Če Bogu nismo pripravljeni izročiti vsega, se obnem zapiramo pred njegovimi darovi, darovi, kakršnih ne more podariti nikoli izmed ljudi, temveč le Bog.

SM

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (7)

Primož Krečič

IZVIRNI DAR

Najlepši trenutek stvarjenja se je zgodil, ko si je vsemogočni in presežni Bog zamislil človeka kot svojo najpopolnejšo stvaritev. Sveto pismo pravi, da ga je ustvaril po podobi Božjega življenja, to je darovanja, ki je v Sveti Trojici. To življenje nam je razodel Jezus, Božji Sin, ko je iz ljubezni daroval življenje za človeštvo in svet. Zato vse življenje poteka v odnosih in podarjanju. Tudi človek je ustvarjen kot moški in ženska, da bi se njegovo življenje odvijalo v podarjanju in darovanju. Sveti Irenej je zapisal, da ima Bog Oče dve roki: Sina in Svetega Duha, moško in žensko razsežnost ljubezni in življenja. S tem sta povezani tudi telesna različenost in privlačnost, ki vabi k izmenjavi darov. Prvi človek se je tako odpravil na pot iskanja svojega izpolnjenja in sreče. Ko je dal ime ženi, je našel samega sebe. V svojem navdušenju nad Evo je razumel, da je poklican k ljubezni in darovanju. Daru si ne moremo ustvariti sami, lahko ga le prejmemo ali podarimo. Tudi ga ne moremo plačati, ker je zastojniški in presega materialno stvarnost. Ko sprejmemo dar, se iz njega rodi nov odnos in okrepi medsebojne vezi. Podarjanje in sprejemanje sproži nova podarjanja, ki se ne ustvarijo, kot je to v ljubezni Svete Trojice. Če pa zavržemo dar, zavržemo s tem tistega, ki ga je podaril. Adam se je ob Evi zavedal, da mu je bila podar-

jena od Stvarnika, kakor je tudi on sam prišel iz Božjih rok. Za vsemi človeškimi ljubeznimi je prva in temeljna Božja ljubezen. Iz nje se hranijo naše ljubezni. Odgovor na to ljubezen je hvaležnost in slavljenje. Adam je slavil Boga za dar Eve, njena prisotnost mu je odprla oči za še druge darove. Sveti Avguštín pravi, da ljubezen ni slepa, ampak ima svoje oči. Oči ljubezni so oči srca, ki vidi in omo-goča, da vse, kar gledamo in česar se dotakne-mo, doživljamo kot Božji dar. Adam in Eva sta videla trenutke in posameznosti kot povabilo k povezavi z Bogom in njegovo ljubeznijo. Vse je bilo njegovo darilo in klic novi ljubezni. Ljubezen, ki ima korenine v Bogu, se ne ustavi le pri čudenju in vračanju darov, ampak se odpre k rodovitnosti, ki je še posebno v očetovstvu in materinstvu. Sveto pismo pravi, da je Adam spoznal svojo ženo Evo in je spočela ter rodila sina Kajna. Vsi smo bili tako rojeni in smo povabljeni, da podarimo svoje življenje drugim. Poleg očetovstva in materinstva so še druga podarjanja, ki nas bogatijo in prinašajo žarek večnosti v naša življenja. Tako smo vedno bolj podobni nevsti, ki gre navdušeno k svojemu ženinu.

Sprejem za katoliške časnike v Ljubljani

Nadškof Zore: "Moramo se več srečevati!"

V Ljubljani je bilo minulo soboto, na god zavetnika časnika v pisateljev sv. Frančiška Saleškega, 24. t. m., srečanje slovenskih časnika, ki ga je prvič priredil novi ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Stane Zore. Časnikarjev se nas je zbralo manj kot minula leta, srečanje pa je bilo lepo predvsem zaradi prijaznosti in prisrčnosti gostitelja, ki je skupaj s "slovenskim škofom za medije" dr. Petrom Štumpfom daroval mašo v krasni nadškofijski kapeli. Msgr. Stane Zore je v svojem kratkem nagovoru predvsem poudaril potrebo po srečevanjih, pristnih stikih in zavezanosti dobremu in resnici, ki naj nas katoliške časnike označuje. Glavne poudarke iz pridige soboškega škofa objavljamo posebej, prav tako pa ne moremo mimo predavanja dr. Tomaža Erzarja, ki ga je imel za vse časnike, in sicer o težkem doseganju sprave v svetu in še posebej na Slovenskem. Kot uveljavljen psiholog je dr. Erzar slikovito razložil, kako pomembno je odpuščati, navedel je primer nekdanjega britanskega predsednika vlade Tonyja Blaira, ki se je Ircom v imenu Angležev za vse hudo opravičil po 150 letih, spregovoril je o tem, kako pomembno je biti spravljen s sosedom in sočlovekom, s katerim soustvarja družbo, in izpostavil predvsem to, kako pomembno je doseči spravo,

Foto JMP

vo, ki blagodejno vpliva na celotno družbo. Dr. Erzar je spregovoril o iskanju stika z bližnjim, ki ga lažje dosežeš, če nimaš travm, opozoril na velike težave žrtve, ki se tudi iz razumljivih razlogov ne more otresti svoje vloge in ostane v na videz varnem zavetju večne ga objokovanja samega sebe in

dobrega! Ob slovenski spravi pa je za vsakega kristjana ključno vprašanje to: "Bog, zakaj si poslal nad slovenski narod to nesrečo"? Nekaj misli iz nagovora škofa Petra Štumpfa:

... Zakaj je sv. Frančišek zavetnik časnika? Prebivalci njegove škofije so bili večinoma kalvinci.

Papež Pavel VI. je priznal, da je čutil precej nelagodja, ko je govoril časnika: Nikdar ne veš, katere besede bodo časniki objavili in kako jih bodo razumeli. Z druge strani pa je papež z veseljem govoril z njimi, saj so njegova sporočila prenesla onkraj vatikanskih zidov...

... Mediji lahko zblizu ljudi, lahko pa jih oddaljujejo. Mediji so lahko na strani življenja ali pa jemljejo življenje. Mediji ustvarjajo mite ali pa uničujejo ljudi. Mediji lahko informirajo in formirajo, lahko pa zavajajo in kvarijo ljudi.

Časniki imate veliko odgovornost. Ob vašem poročanju ljudi ne morejo ostati neprizadeti. Ko začutijo nevarnost in ogroženost, takoj iščejo svojo identifikacijo. In če je ne najdejo, jim pride prav vse, kar je na doseg roke. Pariška teroristična tragedija je na to zopet pokazala.

"Jaz sem Charlie – Jaz nisem Charlie" – več milijonkrat napisano in izgovorjeno. Jaz sem ali Jaz nisem. To lahko pomeni: "Tudi jaz sem žrtev kot Charlie, tudi jaz sem satirik kot Charlie, tudi jaz sem svoboden kot Charlie". Ali pa nasprotno: "Jaz nisem nesramen kot Charlie, jaz nisem versko nestrpen kot Charlie, jaz nisem žaljiv kot Charlie".

Za nekatere je dobro biti s Charliejem, za druge pa to ni dobro. Identifikacija vedno stremi k preživetju. Če nekomu pripadaš, imaš več možnosti, da preživiš. Če ne pripadaš nikomur, te možnosti skorajda ni.

Pluralnost kultur, ki se med seboj izključujejo, in niso sposobne dia-

Foto JMP

loga ter zato postajajo vedno bolj nasilne, slabi možnost zdrave identifikacije. Prihaja do trka ideološko pogojenih svobod. Njihova pomanjkljivost je v tem, da ne trpijo svobode drugega. Ob drugem se ideološko pogojena svoboda čuti ogroženo, zapostavljeno in se je sposobna zatekati tudi k nasilju.

V pluralnosti kultur se je Cerkev odločila za novo evangelizacijo. To tudi pomeni rešitev krščanske kulture. Pri tem absolutno izključuje vsakršno nasilje. Vse stavi na Kristusa in na tiste, ki se identificirajo s Kristusom. Veliki napori papeža Frančiška so posvečeni soočanju Kristusa z drugimi kulturami. Papež je pravi strateg v razumevanju, vrednotenju in upoštevanju kultur. Povsod kamor pride, ne pride samo kot katoliški papež, ampak tudi kot multikulturni papež. Vsemu svetu sporoča, da se ni treba bati nikogar in ničesar. Različne kulture si ne smejo biti sovražnice, ampak prijateljice. Papež kulture opozarja, da se ne morejo ogniti vprašanjem o svobodi, strpnosti, enakosti in odgovornosti. Pri tem kulture nagovarja s Kristusovo govorico o dobroti in resnici. V središču papeževih sporočil je vedno človek. Vsakega človeka hoče prebuditi k zavedanju o sebi, o tem, da je ustvarjen od Boga in je zato

Božja podoba. Vsi ljudje imamo zato človeško dostojanstvo, ki je nedotakljivo. Odgovorni smo drug za drugega.

Brez te odgovornosti bodo kulture nadaljevale z medsebojnimi spopadi in to vodi v katastrofo.

Nelagodnost laičnih medijev je bila ob francoskih tragičnih dogodkih očitna. Prevladovala so poročanja o terorju. Poročila so med ljudi

sejala strah, ogorčenje in zgražanje. Ljudje so ostali brez sporočila, zato so ostali v sebi prazni. Preveč očitno je bilo ogibanje vprašanjem: Kaj je verska svoboda? Kakšni so doprinosi religij pri razvoju kultur, politične stabilnosti v svetu in pri ohranjanju miru? Kakšna so sporočila krščanstva, islama in judovstva o človeku in njegovem dostojanstvu? Zakaj provokacije z verskimi simboli? Koga lahko provokacija prizadevne? Kaj je sploh satira? Zakaj satira noče priznati svoje mejnosti in odgovornosti? Ali zato, ker potem ni več satira? Kakšne odgovornosti ima svoboda govora in kje so njene meje? Kaj so to verska čustva? Kdaj pride do zlorabe verskih čustev?

Katoliški mediji si bodo morali v prihodnje še bolj pogosto postavljati takšna in podobna vprašanja in nanje odgovarjati. Ljudem naj pomagajo, da ne bodo verjeli temu, kar jim poročajo časniki, radio televizija in internet, ampak, da se bodo vprašali, zakaj sploh to poročajo?! Časniki zaradi uporabe vse duhovne in intelektualne moči, da se vživijo v ljudi in jim pomagajo z razsodnim, obzirnim poročanjem do zdravih presoj in vrednotenja tega, kar so od vas izvedeli.

/str. 8
JUP

Ob vsem tem, kar se dogaja v svetu

Ali nas je strah?

"Z neugodjem, ki ga predstavljajo grožnje, se mora soočati vsakdo sam", smo lahko slišali v oddaji "Tarča" 15. januarja 2015, z naslovom *Evropa po Parizu*. Kje so vzroki za takšno stanje? Kje nam je spodrsnilo? Kaj je svoboda govora? So le nekatere od mnogih vprašanj, ki si jih postavlja Evropa po Parizu. Udeleženci oddaje so govorili o dialogu, o evropski izkušnji, o demokraciji, o svobodi govora, o žaljenju čustev ... Kako bo dosežen konsenz?

Zadeve imajo vendar neki vzročno-posledični red: kje se začenja in kje se neha svoboda? Smo pripravljeni le gasiti požar ali tudi kaj spremeniti? Sprašujemo se o sovražnem govoru in o sovražnem ravnanju, a zdi se, da evropska 'elita' ne računa na to, da sovražni govor lahko sprovcira sovražni odgovor. Če se je tako imenovanim demokratičnim in svobodnjaškim Evropejcem zdelo, da smo vsi že imuni na žaljive in poniževalne akcije, so se usteli. So ljudje, ki ne pristanejo na takšen diskurz. Žal so se v Evropi nekatere osnovne vrednote izrodile, tudi zahvaljujoč se mladenosti in licemerju drugače mislečih, ki se jim ni zdelo vredno boriti se za lastne vrednote in jih obvarovati pred vseenostjo. Muslimani so kar dolgo glasno opozarjali na govor izključljivosti, sovražstva, posmehljivosti, vulgarnosti. Žal so že večkrat posegli po res obsojanja vrednih nasilnih dejanjih, vendar se gre vprašati, ali ni obsojanja vredno tudi nič storiti, pustiti, da medčloveške odnose oblikuje skupina liberalno usmerjenih ljudi, ki ne priznavajo osnovnih človekovih pravic, razen lastne brezmejne svobode, ki si jo sicer res lahko privoščimo, vendar vedno na škodo svobode drugih in na koncu tudi svoje. Odgovorna svoboda je vrednota, ki jo Evropa, a ne le Evropa, najbolj pogreša. V oddaji smo lahko videli tudi kratek vložek, ki naj bi ilustriral širitev strahu. Gre za izsek posnetka pridige duhovnika Bogdana Vidmarja ("Glede na sedanje demografsko stanje in stanje duha se kristjani v Evropi lahko začnemo pripravljati na to, da bomo manjšina in bomo kot manjšina živeli v državah s

šerjatskim pravom in se začnemo pripravljati tudi na sekanje naših glav".) Gospoda Vidmarja, med drugim tudi sodelavca Novega glasa, poznamo kot neustrašnega borca za osnovne človekove pravice, kot humanista, ki je izbojeval in bje prenekatro bitko za svetost življenja: bitko proti igralnicam, bitko proti genderologiji... Verjetno je že čas, da ga 'ustavimo', ker njegov diskurz ni liberalen. A to ni le sekularno gledanje na zadevo, ampak tudi gledanje v sami Cerkvi, saj so za večino dobrodošli le ponižni, beri neaktivni, verniki, ki ne uvidijo potrebe po lastnem angažmaju.

Pridiga gospoda Vidmarja je bila replika na pokol kristjanov na Bližnjem vzhodu konec lanskega leta. Bila je opomin na dogajanje, ki v evropskih medijih ni doživelo pretirane pozornosti, saj se zdi, da kar se ne zgodi doma (v Parizu, na primer), se nas pretirano ne tiče. Pridiga je bila apel k solidarnosti, k pomoči žrtvam islamističnih skrajnežev, apel katoliškim vernikom, naj že vendar tudi povsem konkretno kaj storijo, saj se bliža zima, ki je žrtve v danih pogojih ne bodo mogle preživeti. In nekateri poslušalci so se odzvali, ponudili svoje hiše, a bilo je zaman, saj naša državna birokracija ne more poskrbeti za sprejetje beguncev. Nima ne programa ne volje ne želje kar koli storiti za žrtve nasilja. Omenjena pridiga je imela torej za cilj ozvesti katolike, da so le dobre misli in materialna pomoč z nekaj novčiči premalo, da je potrebna radikalnejša akcija, konkretna pomoč ljudem, ki jim državljanska vojna krade najosnovnejše pogoje preživetja.

Kako varni in kako strpni smo, so se spraševali v Tarči. Navajeni pa smo že, da ko se politiki zelo širokoustijo, da bi pomirili ljudstvo, je nekaj hudo narobe. Jim niti polzijo iz rok. Vedno, ko nas prečičujejo, da je vse v redu, da ni razloga za strah, se iz ozadja dejansko širi strah, ki ga niso pripravljali javno in neposredno priznati in izraziti. A dovolj je

že pozoren pogled na obraze politikov, ki so se zbrali na demonstrativnem shodu v Parizu, varovanem z varnostnim kordonom, da bi ugotovili, kako je s strahom res. Ne nazadnje so tudi v samem Trstu kot pristaniškem mestu zelo poosttrili varnostne ukrepe, čeprav smo ravno v oddaji slišali tudi izjavo, da "obveščevalne službe vejo, da ne morejo nič".

"Česar človek ne razume, se srčno boji, ogenj v srcu pa lahko prinese v glave, ne glede na jezik, ki ga govorijo, precej dima", je bil novinarjev komentar v Tarči. Morda pa nas je strah predvsem dejstev samih: da obstaja zemljevid džihadistov (ki so ga tudi v TV-oddaji pokazali), da je priseljevanje muslimanov v Evropo načrtno in njihovo delovanje dolgoročno, in ne nazadnje, da se dogajajo represalije v obliki

masakrov. Premalo dejstev za strah? Morda, dokler je za večino Evropejcev vsa zadeva le poročilo s televizijskega zaslona.

Ja, strah me je. Pa ne besed iz pridige, ki samo povzemajo to, kar lahko vidimo, slišimo in beremo okrog sebe. Strah me je tako islamskih skrajnežev kot brezčutnih Evropejcev. In že dolgo se sprašujem, zakaj muslimani v Evropi večinsko podpirajo leve politične stranke. Kdo s kom manipulira? Evropski politiki z muslimani ali muslimani z nemuslimani.

Zdi se, da kratkoročno velja prva predpostavka. Morda pa je, gledano dolgoročno, prava druga, saj je lažje opraviti z levimi ateisti kot z združbami, kontaminiranimi s krščanstvom. Čeprav menim, da tudi s kristjani muslimanom ne bi bilo sile. Če samo skušamo razumeti princip mučeništva pri njih in drugih, gre za povsem različno delovanje. Muslimani postanejo prisilno mučeniški kot borci za svojo vero, kristjani pa kot žrtve. Torej gre za dva apriori povsem različna koncepta življenja, preživetja in branjenja lastnih vrednot.

In kar se samega posnetka tiče, ki so ga predvajali v Tarči, se zdi, da posnetek sam po sebi govori o nepreseženih udbovskih metodah. Tudi če samo snemanje morebiti ni imelo takih konotacij, je bil posnetek uporabljen kot dobro znana metoda izseka zunaj konteksta, kar izkrivlja tako celotno vsebino govora kot tudi sam namen povedanega.

In za konec: ja, obsojam pokole, nasilje, terorizem, vendar nisem Charlie! Nisem Charlie zato, ker obsojam tudi vsakršno diskriminacijo in ne preneha napade na identiteto, tudi v Sloveniji, kjer je posmehovanja, omalovaževanja, karikiranja in diskreditiranja na podlagi verskih, rasnih, političnih pa tudi spolnih razlik še vedno več kot dovolj. Sožitje je mogoče le na podlagi dialoga, ki nam omogoča prepoznavanje in spoznavanje, s tem pa tudi spoštovanje drugačnosti. Vendar spoštovanje drugačnosti ne more biti, če najprej ne spoštujemo sebe in svojih vrednot.

Ne gre torej za islamofobijo, temveč za ozaveščanje dejstev in samoizpraševanje, kdo smo, kaj počnemo in v kakšnem svetu bi radi živeli, ter za apeliranje k spoštljivemu sobivanju. Sama imam kar nekaj znancev in prijateljev muslimanov, s katerimi sem vzpostavila stik in odnos na podlagi pogovora in pogovorov, odprtosti in sprejemanja ter ne nazadnje iskanja vsega tistega, kar nas povezuje. In povezuje nas veliko, če smo ljudje.

Ines Cergol

Kratke

V Novi Gorici o prihodnjih načrtih in odprtih vprašanih Slovencev na Goriškem

Bogata dejavnost slovenskih društev in organizacij, 150-letnica rojstva arhitekta Maxa Fabianija, povezovanje in izmenjava izkušenj na področju goriške kulturne dejavnosti, pa tudi odprta vprašanja glede rajonskih svetov, reforme krajevnih uprav, ki jih prinaša deželni zakon 26/2014, in nov način razdeljevanja finančnih sredstev iz zakona 38/01 ter jezikovni izzivi na vzgojnem področju so bile teme srečanja, ki je bilo prejšnji teden v prostorih Mestne občine Nova Gorica. Pobudnik srečanja je bil novogoriški župan Matej Arčon, ki je bil potrjen v drugi mandat na oktobrskih občinskih volitvah. Srečanja so se udeležili predstavniki glavnih slovenskih kulturnih organizacij na Goriškem in slovenskih občin Doberdob in Števerjan. Sovodenjska županja Alenka Florenin je svojo odsotnost opravičila, ker je vabilo na srečanje prejela preveč pozno in je imela že dogovorjene obveznosti.

Po novogoriškem županu Arčonu so spregovorili predstavniki obeh krovnih organizacij, SSO in SKGZ, Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel in Glasbene matice, Zveze slovenske katoliške prosvete in Zveze slovenskih kulturnih društev, Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in Dijaškega doma Simon Gregorčič. Srečanje je končal župan Arčon, ki se je vsem goriškim zamejskim predstavnikom zahvalil za prisotnost in za spodbude za nadaljevanje čezmejnega sodelovanja. Izrazil je upanje, da bo na prihodnjem srečanju goriški župan Ettore Romoli in se tako seznanil z bogatim delovanjem slovenskih organizacij in društev v Gorici in okolici. / JuČ

Predstavitvi poezije Janeza Povšeta

Pesniška zbirka Pesmi ob poti Janeza Povšeta, ki jo je konec septembra izdala Goriška Mohorjeva družba v sodelovanju s Celjsko Mohorjevo družbo, bo te dni doživela še dvoje zanimivih predstavitev. Na slovenskem Radiu Trst A bo v oddaji Literarni pogovori avtor govoril o svoji poeziji in pogledu na svet. V redakciji Ines Škabar bo 40-minutni pogovor vodila prof. Neva Zaghet, in sicer v četrtek, 29. januarja, ob 18. uri. Ponovitev bo na sporedu naslednjega dne, v petek ob 10. uri in deset minut. - V ponedeljek, 2. februarja, ob 11. uri pa bodo Pesmi ob poti predstavljene tudi v Ljubljani. Predstavitve bo potekala v Knjigarni Celjske Mohorjeve, Nazorjeva 1. Pogovor z Janezom Povšetom bo vodila prof. Majda Cibic, ki je pesmim napisala spremno besedo in jih že predstavlja v Galeriji Ars v Gorici ter v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu.

KCLB ZSKP / Iskri smeh na ustih vseh Predstave so letos prenesene na pomladne dni

Ko se pust širokih ust s svojimi norčijami potika okrog hišnih vogalov, se navadno v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici vrstijo veseloigre v izvedbi domačih odraslih, mladinskih ali otroških ljubiteljskih gledaliških skupin. Vrsta predstav si sledi pod naslovom Iskri smeh na ustih vseh, ki ga pripravljata Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete. En večer je vsakič namenjen nagrajevanju natečaja Mladi oder, ki sta si ga pred veliko leti omislili Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta, da bi spodbudili gledališko dejavnost v naših kulturnih društvih. Iz organizacijskih vzrokov sta letos prireditelja, KCLB in ZSKP, prisiljena prestaviti na pomladni čas to gledališko ponudbo, ki je že sedemnajsta po vrsti in je vselej naletela na dober odziv občinstva. Tako se bodo komedijske štrne zapletale šele, ko se bo pomlad vrnila v naše kraje. Prireditelji upajo, da bodo gledalci z razumevanjem sprejeli ta letošnji zamik prijubljenega niza predstav in da bodo, ko bodo najavljene predstave, s svojo navzočnostjo podprli požrtvovalno poustvarjalnost naših ljubiteljskih gledaliških igralcev, ki se na vajah trudijo, da čim boljše naštudirajo izbrana dramska dela in jih prikažejo pred domačim občinstvom in na gostovanjih. / IK

Sedma Pravljlična urica v Feiglovi knjižnici / Nočna idila z Brundom in Gobezdajčkom

V prijetno toplino mladinske sobe goriške Feiglove knjižnice so se po božičnem in novoletnem odhodu v ponedeljek, 12. januarja 2015, vrnila Pravljlične urice, in sicer z drugim sklopom šestih srečanj s čarobnim pravljličnim svetom, v katerem se dogaja marsikaj lepega in je vse mogoče. Tudi to se lahko zgodi, da se rjavi kosmatinec, medved Brundo, potika po gozdu, ker ne more spati, in si sproti prepeva o tem pesmico. Pri tem nočnem tavanju se usmeri proti domu svojega prijatelja zajčka Gobezdajčka, ki sladko spi in se mu prav nič ne ljubi, da bi šel na nočni sprehod. Zajček se vda le, ko mu medved obljubi, da mu pove skrivnost, če bo bdel z njim celo noč. Dolgouchek je očaran od številnih svetlih gozdov, ki migljajo na nebu, predvsem pa od svetleče se lune. Zdi se, kot da bi jo medved držal v šapah! A Brunda je kar naenkrat premagal spanec in že glasno smrči!

Ljubko pravljico z naslovom Brundo ne more spati (Linard Bardill – Miriam Monnier) sta prikazali Sanja Vogrič kot medved Brundo in Karin Vižintin kot zajček Gobezdajček. Prisrčen prizorček sta sami pripravili in se tudi kostumsko primerno "preobrazili" v simpatična protagonista. Dijakinji tretjega razreda goriškega znanstvenega liceja – Sanja je sicer vajena nastopati na odru kot članica Mladinske skupine O'Klapa - sta spet pokazali, kako se znata spretno živeti v pravljlično zgodbo in vanjo pritegniti tudi otroke. Škoda, da jih je bilo tokrat le nekaj več kot deset. Nadležne zimske bolezni so jih gotovo zadržale med domačimi stenami. / IK

Sen. Stojan Spetič na srečanju pod lipami

Ko imamo skupne interese, moramo nastopiti enotno!

V četrtek, 22. januarja, je bil v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž gost srečanja pod lipami nekdanji senator Stojan Spetič. To je politik z izredno bogato izkušnjo (in spominom!), ki skoraj 50 let dejavno spremlja politiko in torej življenje slovenske narodne skupnosti v Italiji. Na krajevni in najvišji ravni zastopanosti v Italiji je imel tesne stike z možmi, ki so v odločilnih trenutkih kovali (in še kujejo) zgodovino države, v kateri živimo. To je človek, ki mu niso všeč "kalne vode", pač pa verjame v dialog in odprto soočanje, tudi v "spor in ostro diskusijo, ki pa mora vedno ostati spoštljiva in omikana", je pouda-

"Politika je dolžnost človeka, ki razmišlja o svoji prihodnosti".

ril.

"Morda se zdi čudno videti nekdanjega predstavnika Komunistične partije v nekdanjem Katoliškem domu, toda dobro bi bilo pomisliti, da predstavljamo dva obraza istega antifasizma", je uvodoma dejal Peter Černic, ki se je pogovarjal z njim. "Družijo nas korenine in dejstvo, da čutimo pripadnost slovenskemu narodu". Spetič, rojen novembra 1945 v Trstu, je dejal, da se v Kulturnem centru čuti doma: "Kadar ljudje dobro mislijo, so pošteni in delajo za pravičnost, potem drugo ni važno". Janez XXIII. je v encikliki *Pacem in terris* zelo lepo napisal, da, ko srečaš sopotnika, ga ne vprašaj, odkod prihaja, ampak kam gre. To je dejal Spetič, ki je tudi povedal, da so ga v 60. letih poslali v partijsko šolo, kjer so študirali socialni nauk Cerkve. "Od *Reum novarum* do današnjih dni je ni enciklike, ki je ne bi preštudiral in prebral, ker sem se naučil, da je treba to brati in razumeti". V preteklosti je imel veliko stikov s katoliškim svetom: "Kot vsi otroci na Katinari sem bil strežnik, kot fant pa cerkveni pevec", ponosen na to, da so na koru katarske cerkve branili slovenstvo. Ko je odraščal, je občutil krivice, ki so jih prizadejali Slovencem, mračne čase, zatiranje, fašistične napade itd. Porodila se je želja po političnem udejstvovanju. "Razumeli smo, da stvari lahko spreminjamo samo s politično dejavnostjo", s pošteno diskusijo in dialektiko, ki je osnova politike. "Mislim, da ni bolj dolgočasne stvari, kot je enoumje".

V času, ko je Italija začela velike posle s Sovjetsko zvezo, je prejel štipendijo in šel na državno univerzo Lemonosovo v Moskvo, kjer je študiral ruski jezik in literaturo. Svinčenca leta je Spetič spremljal bolj od blizu kot kronist Primorskega dnevnika; takrat je med prvimi pisal o tem, da so fašisti oz. tajne službe poskusili vplesti v strategijo napetosti tudi slovensko manjšino v Italiji. Zgodba o zaščiti naše skupnosti pa

foto dpa

je bila dolga. "Osimsko pogodbo je KP podprla, ker je bila dokončno definirana meja med Italijo in Jugoslavijo". Sporazum pa je imel tudi negativne plati. Izpadlo je poglavje o pravicah narodnih manjšin, ostal je bežen sklic na londonski memorandum. "A tudi to so Italijani postavili pod vprašaj". O Cassandrovi komisiji, katere član je bil, je dejal: "Stara politična modrost veli, da, ko neke stvari nočeš narediti, ustanovi komisijo, ki bo zadevo zavlačevala". Delo je bilo težavno, saj je bilo med člani tudi nekaj odkritih nasprotnikov manjšinske zaščite, ki so radi izzivali. Parlament, ki bi

"Kdor je jasno opredeljen, se ne boji dialoga z drugače mislečimi".

nato lahko sprejel zaščitni zakon v 80. letih, tega ni storil. Do nekaterih poskusov je prišlo v času ministra Macanica. "Ko so videli, da se začenja kriza vzhodnega bloka, so verjetno pomislili, da je bolje počakati in videti, kaj se zgodi. Manjšinsko vprašanje je tako ostalo odprto, na razpolago za morebitna pogajanja". Tedaj so lahko dosegali le nekaj delnih, a pomembnih rezultatov: zakon o vračanju slovenskih priimkov, več denarja za slovenske šole in učbenike, 8 milijard lir letne podpore manjšini, prispevke za dnevnik itd. Po padcu prve italijanske republike je bilo težko doseči kakšne rezultate, "saj ni bilo pravega vzdušja". Trenutek, ko se je lahko začelo razpravljanje o naši zaščiti, je napočil, ko je tajnik Komunistične prenovne Bertinotti leta 1998 zrušil Prodijevo vlado. Komunistična stranka v Italiji je tedaj prvič in zadnjič stopila v vlado. "Zahtevali smo, da se v program vlade vključi tudi manjšinska zaščita". Spetiča, ki je bil tedaj v Rimu kot dopisnik Radia Trst A, je D'Alema imenoval za vladnega svetovalca za manjšinska vprašanja, tako da se je pri ministrici Katii Bellillo lahko ukvarjal s to problematiko. Najprej so spravili skozi zakon 482 iz leta 1999, v zadnjem trenutku, tik pred razpustitvijo parlamenta, pa še zakon št. 38 za slovensko manjšino. Prišlo je tudi do nekaterih "gnilih kompromisov". Že prvi stavek okvirnega zakona 482 zatrjuje, da je uradni jezik italijanski in da so torej manjšinski jeziki drugorazredni. Isti stavek je bil vrinjen v 8. člen

zakona 38. "Nikjer drugje, od ustave dalje, ni bilo zapisano, da je italijanščina uradni jezik v Italiji", zato stavek zveni po senatorjevem mnenju kot neke vrste poniževanje. "Najhujši zločin proti zaščiti manjšine" pa ni bil v kompromisnih formulacijah posameznih členov, ampak v proračunski komisiji poslanske zbornice, kjer so celi vrsti členov dodali stavek "senza ulteriori oneri per lo Stato": to pomeni, da država za uveljavitev tistih pravic ne sme potrošiti nič! Vprašanje je, ali ima parlament politično voljo te probleme rešiti. "In Slovenci imamo politično voljo, da v Rimu kaj naredimo", je vprašal Černic. "To se moramo vsi skupaj vprašati", je odgovoril Spetič. Glede tega, ali bomo v prihodnje sploh še politični subjekt, je nekdanji senator dejal, da je "zelo zaskrbljen". V Italiji se pod vplivom velekapitala iz Evrope, kjer se skušajo ljudem vsiliti določene rešitve, jemlje pravica do demokratičnega odločanja. "Narodu lahko vsiliš nekaj, če narod ne

"Ne smemo vreči puške v koruzo! Imeti moramo pogum se upreti".

odloča več nič... Zato se v Italiji rušijo vsi temelji demokracije". Spreminja se ustava: senat bo korenito spremenjen, ukinjeni bodo pokrajinski sveti in občine. "Naše dvojezične občine bodo prazna lupina". Debora Serracchiani "si ni zaslužila nagrade iz rok Boruta Pahorja. V bistvu nam je odvzela upravo nad lastnim ozemljem. Mi bomo tujci na lastni zemlji". O svojem ozemlju ne bomo več odločali sami, ker bomo povsod v manjšini. "To je nedopustno"! Ljudje se več ne upirajo, ker so razočarani nad politiko, zaradi krize pa vsak najprej skrbi za preživetje. Po drugi strani "ni političnih instrumentov in subjektov, ki bi imeli pogum se upirati. Ni več moderno se upirati ... V tej Evropi je danes edini upornik papež Frančišek"! Kaj pa civilna družba? "Včasih je alternativna za politiko, včasih pa ne... Bolj se bojim folklorizacije naše manjšine. Da bomo imeli pevske zборе in folklorne skupine ter da ne bomo več imeli oblasti v naši skupnosti. To pomeni razkroj". Kljub ukinjanju občin "so še možnosti. Treba je imeti korajžo in se lotiti najhujših proble-

mov". Ne smemo vreči puške v koruzo! Imeti moramo korajžo se upreti. "Moramo se razstrupiti in razumeti, da smo socialna bitja. Politika ni greh, ampak dolžnost človeka, ki razmišlja o svoji prihodnosti". Naj bo to na osnovi krščanstva ali komunistične ideologije, "vsak ima pravico in svo-

bodo, da se opredeljuje... Ko pa imamo skupne interese, moramo nastopiti enotno in skupno"! Razprava o že načetih in še drugih temah se je na neobičajno dolgem, a res živahnem večeru nadaljevala v pogovoru z občinstvom. O odličju, ki ga je prejela predsednica Serracchiani, je Spetič zatrdil, da je šlo za lahkomiiselno potezo, "captatio benevolentiae", saj je ženska, ki ima v Italiji zelo veliko oblast. V

Sloveniji so prejšnji teden imenovali novega državnega sekretarja za Slovence po svetu. To je "upokojena profesorica matematike. Nikoli nisem slišal za njeno ime"...

O predsedniku Napolitanu je Spetič dejal, da ga pozna osebno. V stari KP je bil vodja mednarodnega oddelka, imel je tudi zelo toga stališča. Kot je dejal Kissinger, je postal "italijanski komunist, ki je bil najbolj pri srcu Američanom". Ko je bila KP likvidirana, je zasedel pomembne funkcije, "postal je celo notranji minister, kar je v Italiji dokaz, da si nehal biti komunist. Če si v dnu svojega srca še vedno malo komunist, ne greš na notranje ministrstvo"! Na stara leta "si je dal v glavo, da bo postal neke vrste oče domovine, državotvorni element". Zato je začel sprejemati - "to mu zamerim" - idejo o spreminjanju in sprevačanju italijanske ustave. On je imenoval Montija in spodbujal sodelovanje med demokrati in desnico. Z Letto enako, z Renzijem pa sploh. "Podpisoval je vse zakone, tudi take, ki bi jih ne smel podpisati, ker so bili ustavno sporni".

Krovni organizaciji se po mnenju Stojana Spetiča preveč ukvarjata z upravljanjem finančnih sredstev in premalo s strateškimi vprašanji. "Tudi tu je potreben dialog". Spetič podpira idejo o notranjih volitvah, čeprav se zaveda, da je zelo težko izvedljiva. "Ko so stališča jasna, kdor je jasno opredeljen, se ne boji dialoga z drugače mi-

"Pomembno je začeti dialog, dialektično soočanje, ki ne sme sloneti na sovraštvu, zamerah in očitkih, ampak na konstruktivnih predlogih".

slečimi". Pomembno je začeti dialog, dialektično soočanje, ki ne sme sloneti na sovraštvu, zamerah in očitkih, ampak na konstruktivnih predlogih. "Če znamo najti skupen jezik, potem lahko tudi delamo skupaj, čeprav smo pluralni in čeprav je prav, da je med nami dialektika in da se včasih tudi skregano, toda omikano, brez nizkih udarcev". / DD

DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ **Premiera: Mrtvi ne plačujejo davkov**

Kako čim več iztržiti ob lastni "smrti"

Le kako naj bi priljubljeni štandreški komedijanti za beležili zlati jubilej brez komedije! Ta žanr so si izbrali za svoje vodilo že v davnih 60. letih prejšnjega stoletja, ko se je iz bogatega kulturnega humusa obsoške vasi Štandrež, ob odprtju župnijske dvorane Anton Gregorčič, prikazal čist gledališki ustvarjalni izvir, ki se je z leti kreopil na produ nešteti uspehov in se razigrano razbohotal v žuboreč potok, ki se večkrat ob posrečenih komedijskih vsebinah spreminja v kar neustavljivi hudoournik. Pri tem bistrem toku so se v teh dolgih petdesetih letih napajala srca ničkoliko gledalcev, katerih krog se je iz domačega kraja zmeraj bolj širil, kot se širijo kolobarji, ko v vodo pljusne kamen. Da je res tako, so na letošnji jubilejni premieri, v soboto, 24. januarja 2015, pričali nešteti gostje, predstavniki različnih dramskih skupin z vseh koncev Slovenije, s katerimi imajo štandreški

igralci dolgoletne prijateljske vezi z izmenjavo predstav, komedijskih seveda. Kaj bi morili gledalce z dramami, ko je že naše življenje tako trpko! Raje jim ponujajo kako urico prešernega smeha, saj je sicer v tem zmeraj tudi nekaj grenkega spoznanja. V dobri komediji se namreč vselej zrcalijo hibe in slabosti človeka, pa tudi družbe, v kateri mu je dano živeti. In ko se smejimo nerodnostim in napakam protagonistov, pozabimo na svoje težave, ki so velikokrat zelo podobne tistim, s katerimi se soočajo komedijski liki. *Ridendo dicere verum*, to je moto igralcev štandreškega dramskega odseka! Kljub vsem nadlogam, ki so jih pestile med pripravami na novo predstavo, so, kot so napovedali že v zgodnji jeseni, ob 50-letnici delovanja premierno uprizorili komedijsko delo italijanskega pisca Nicole Manzarija (1908, Ba-

ri - 1991, Rim), *Mrtvi ne plačujejo davkov*, v režiji Jožeta Hrovata, ki je njihov zvesti in preudarni umetniški usmerjevalec že od sezone 2004-2005. Čeprav je ko-

Prizor iz prvega dejanja (foto DP)

medijo avtor napisal l. 1952 in v njej naperil izrazito satirično ost na takratne družbene razmere v Italiji, je še zelo aktualna, saj so ne ravno etično pridobivanje de-

narja, izsiljevanja, goljufija, korupcije, kopicenje imetja na škodo države ... še zmeraj na dnevnem redu, posebno v politiki. Italijani, najbolj južnjaki, se še

zmeraj na svojevrsten način znajo izviti iz utesnjujočega birokratskega kolesja in iz tega iztržiti kako korist. To stori tudi protagonist Marco Vecchietti, preprost, reven uradnik, ki ga preseneti nenadno uradno obvestilo o njegovi smrti. Ko se zaradi vztrajnega taščinega in ženinovega nergavega prigovarjanja z italijanskega juga odpravi v rojstvo vas na meji s Francijo, da bi mu popravili napako, ugotovi, da so ga tamkajšnji župan in njegova sodelavca, v želji, da bi še sami imeli vojne junaka, razglasili za mrtvega in mu kot heroju, ki je umrl v edinem "bombardiranju" vasi - šlo je le za drobec bombe, ki je predrila streho gostilne! -, postavili spomenik. Junaka so si morali izmisliti, tudi zato, da bi imeli prednost pri gradnji železniške postaje. S tem bi njihov gorski kraj pridobil kar nekaj turistov in tudi denarja. Marco se hitro znajde v vlogi žrtve in v vodah moralne izprijenosti vaških "veljakov", saj mu to prinese cel kup dobička. Še osorna, do nedavnega ukazujoča žena mu postane pokorna! Prekrsti se v Alda Rosija, "pokojnikovega prijatelja" ter se brezskrbno vrne v domači kraj, kjer ga čaka novo življenje.

/str. 14

Iva Koršič

Gostje na štandreški premieri Mrtvi ne plačujejo davkov

Med publiko, ki je popolnoma zasedla župnijsko dvorano Anton Gregorčič v Štandrežu, je bil seveda tudi g. župnik in dekan Karel Bolčina. Veliko je bilo povabljenec iz kulturnih in družbenopolitičnih krogov. Prisotni so bili goriški župan Ettore Romoli, podpredsednica goriške pokrajine Mara Černic, števerjanska županja in predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franka Padovan, goriška občinska svetnica iz vrst SSK dr. Marilka Koršič, predsednik Sveta slovenskih organizacij za Goriško Walter Bandelj, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franka Žgavec, podžupan Mestne občine Nova Gorica Marko Tribušon, župan Občine Miren-Orehovlje Mavricij Humar, režiser in literarni ustvarjalec Janez Povše, predstavniki gledaliških skupin oz. društev iz bližnjih krajev (Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan, Kanal, Kambreško, Miren-Orehovlje, Gabrovica pri Komnu - prisotna sta bila režiser Sergej Verč in njegova pomočnica igralka, nositeljica Borštnikovega prstana, Minu Kjuder), pa tudi iz bolj oddaljenih, kot je Vrbje. Predstavniki skupin so po premieri na prijateljskem srečanju v spodnjih prostorih župnijskega doma izrekli čestitke štandreškemu kolegom, "ki so se ustvarjalno srečali z Abrahamom" in jim poklonili cvetje ter spominske darove in vsi zaželeli, da bi še nadalje gojili medsebojne stike in tudi tako ustvarjali enoten kulturni prostor. Predsednik PD Štandrež Marko Brajnik se je vsem prisrčno zahvalil, tudi režiserju Jožetu Hrovatu za

opravljeno delo in mu izročil dar z željo, da bi bil še dolgo let z njimi. Pred začetkom predstave je prisotne pozdravil Božidar Tabaj, odgovoren za odrsko dejavnost v odboru Prosvetnega društva Štandrež, in povabil k sebi goriškega župana Romolija. Ta se je kot že nekajkrat opravičil, ker zna v slovenščini izgovoriti le dober večer, - in še to ne ravno pravilno! -, potem pa v italijansko malce šegavo dejal, da ga je Tabaj "prisilil" priti v Štandrež. V resnejšem tonu je čestital dramskemu odseku za ta doseženi mejnik in za vse delo, ki so ga v tem času opravili v prid slovenski narodni skupnosti. Poudaril je predvsem skrb za jezik, ki jo s svojo dejavnostjo izkazujejo štandreški igralci. V času, ko se zmeraj bolj vsiljuje in uveljavlja angleščina, je zelo pomembno, da gojimo svoj jezik in ga žlahtnimo, kot to dela v Štandrežu ravno dramski odsek s svojo ustvarjalno zagnanostjo. Ob kozarčku penine, potem ko so igralci skupaj s publiko ob koncu predstave zapeli Kol'kor kapljic, tol'ko let, je čestitke ob tem visokem jubileju izrazila podpredsednica pokrajine Gorica Mara Černic, ki je med drugim kar nekajkrat naglasila, da štandreški igralci izžarevajo veliko navdušenje nad igralsko umetnostjo in ga znajo tudi preliti na občinstvo. Da znajo v gledalcih vzbuditi lepe občutke, je poudaril tudi novogoriški podžupan Marko Tribušon, ki je iskreno čestital in voščil še veliko ustvarjalnih let.

Obnovitvena dela hitro napredujejo

"Novi" Sedejev dom v Števerjanu

Zunanost Sedejevega doma v Števerjanu dobiva končno obliko. Vsi sodelujoči obrtniki so zelo dobro opravili svoje delo v rekordnem času, kljub temu da vreme ni bilo najbolj naklonjeno. Streha je popolnoma nova. Bila je dokončana le nekaj ur pred velikim dežjem. Glavna fasada je dobila obliko, ki jo je imela pred prvo svetovno vojno. V soboto se vaška mladina pripravlja na veli-

ko čiščenje zunanosti. Sledila bodo dela v notranjosti (režija, stopnišče za povezavo odra s spodnjimi prostori, obloge, datna električna napeljava ...).

Občinska knjižnica Sovodnje ob Soči

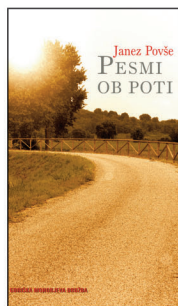
pod pokroviteljstvom Fundacije Goriške hranilnice

v sodelovanju z
Goriško Mohorjevo družbo in tržaško založbo Mladikavabi ob dnevu slovenske kulture
na srečanje z žlahtno umetniško besedo

Sodelovala bosta pesnika

MARIJ ČUKavtor zbirke **KO NA JEZIKU KOPNI SNEG****JANEZ POVŠE**avtor zbirke **PESMI OB POTI**

Pogovor bo vodila NADIA RONCELLI

V torek, 10. 2. 2015,
ob 18. uri
v Občinski knjižnici
Sovodnje ob Soči

Toplo vabljeni!

Obvestila

Kulturni center Lojze Bratuž in Kozek Anton Gregorčič vabita v četrtek, 29. januarja 2015, na novo srečanje pod lipami. Gost večera bo Tone Rode, sin slovenskih povojnih emigrantov, oče petih otrok, poet in nekdanji generalni direktor podjetja Innovapack mednarodne skupine HZ Group, od leta 2009 prvi direktor podjetja Družine d. o. o., ki ni duhovnik. Večer bo vodil časnikar Andrej Černic. Srečanje bo potekalo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž s pričetkom ob 20. uri. **Enkrat skavt, vedno skavt!** Če je v tebi to geslo še vedno živo ali pa bi ga rad obudil, pridi na informativno srečanje za pripravo praznovanja 50-letnice slovenskega skavtizma na Goriškem. Letniki 1970, -71, -72, -73 in -74 se srečamo v petek, 6. februarja, ob 20. uri, na skavtskem sedežu v Gorici. **Ob 50-letnici slovenskega goriškega skavtizma** se pripravlja spominska razstava. Prosimo vse aktivne in nekdanje člane, ki hranijo in bi lahko ponudili zanimivo skavtsko gradivo, da to javijo pripravljalnemu odboru na tel. št. 338-7501181 (Tamara) ali 347-5329299 (Marko). Zahvaljujemo se za sodelovanje.

Katoliška knjigarna v Gorici išče pomočnico. Zainteresirani naj oddajo do 14. februarja 2015 prošnjo z osebno predstavitvijo v knjigarni na Travniku 25.

Resna in zanesljiva gospa z večletno izkušnjo nudi pomoč pri likanju, čiščenju in drugih gospodinjskih opravilih ter 24-urno nego in oskrbo starejšim osebam. Tel. 0038653051446 ali 0038641848064.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

Resna gospa nudi pomoč v gospodinjstvu in nego starejšim osebam od 4 do 6 ur na dan. Tel. št. 0038641390244.

Mlajša gospa z izkušnjami pri negi starejših oseb in gospodinjskih opravilih nudi pomoč na domu. Tel. št. 00386 41390244.

Mlajša gospa z večletnimi izkušnjami kot pomočnik v kuhinji nudi pomoč v gostinskih obratih in restavracijah ter pri gospodinjskih in hišnih opravilih. Tel. št. 00386 40120919.

Prodajam suha gozdna drva in extradeviško oljčno olje. Tel.

0481/390238.

Darovi

Za Novi glas: Ciglič Remigij 15 evrov, Zavod Sv. Družine 100 evrov, Ivan Murovec, Belgija 20 evrov, Ivanka Bonetta 15 evrov.

Za misijonarja Danila Lisjaka: družina Mazora 200 evrov.

Čestitke

Na mednarodnem tekmovanju Praga Allegro v češki prestolnici je pretekli konec tedna zmagal 1. mesto **Otroški zbor Veseljaki iz Doberdoba**. Zborovodji Luciji Lavrenčič in vsem pevcem čestitamo in se veselimo lepega uspeha vsi Komelovci.

Voščilo

Ob rojstnem dnevu ljubege očeta in nonota **Leopolda Antoniča** mu kličejo še na mnoga zdrava, zadovoljna leta hčeri, vnuki in vsi dragi.

Sožalje

Ob slovesu drage mame Božice izrekajo dr. Branku Zornu, njegovemu bratu Žarku ter svojcem iskreno sožalje sorodniki in prijatelji iz Gorice.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 30.1.2015 do 5.2.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Kamijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 30. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 31. januarja (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 1. februarja (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 2. februarja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 3. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 4. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Trubar, slovenski oče II. del - Izbor melodij.

Četrtek, 5. februarja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

SVET SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ - GORICA
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKEH ZBOROV
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL

"GLASBA JE IZREDNO BOGATA GOVORICA"

(Pavle Merku)

**Dan slovenske kulture posvečen skladateljema
Pavletu Merkuju in Štefanu Mauriju**

Sodelujejo:

Andrej Černic, nagovor

Nataša Jakopič, sopran / Neva Klanjšček, klavir

Fabio Devetak, flauta / Martina Gereon, kitara

Nikolaj Pintar, recitator

MePZ Hrast iz Doberdoba / MePZ F.B. Sedej iz Števerjana

Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica
Četrtek, 5. februarja 2015, ob 20.30

Velika kulturna izguba

Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju je prenehal delovati

Po štirinajstih letih vseskozi uspešnega delovanja je Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju moral konec novembra dokončno zapreti vrata. Že dalj časa ni več prejemal učinkovite finančne podpore iz Slovenije, čeprav sta bili glavni pobudnici za njegovo ustanovitev univerzi v Ljubljani in Mariboru.

Ideja o potrebi posebnega foruma na Dunaju, ki bi tujo javnost informiral o dosežkih slovenske znanosti in kulture, se je porodila že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ljubljanskemu univerzitetnemu profesorju in znanemu zgodovinarju dr. Franu Zwitterju. Dodatni zagon je dobila leta 1990 ob ustanovitvi izpostave Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo v Ljubljani, ki je zahtevala recipročno navzočnost slovenske znanosti na Dunaju. Vodja ljubljanske izpostave Avstrijskega inštituta, zgodovinar dr. Feliks Bister, se je aktivno zavzemal za slovenski inštitut na Dunaju in potem, ko je bil ustanovljen, skupaj z drugimi sodelavci vidno pripomogel k njegovemu uspešnemu razvoju.

Dne 9. januarja 1998 je tedanje Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije skupaj z univerzama v Ljubljani in Mariboru podpisalo "Pismo o nameni za ustanovitev Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju". Podpisniki so določili delokrog inštituta, ki bo namenjen humanistiki in družboslovju, vendar so v drugi točki ustanovnega pisma podčrtali, da bo pretežna dejavnost novega dunajskega slovenskega znanstvenega središča promocija slovenske znanosti in kulture, vzpostavitev strokovnih stikov med znanstvenimi in raziskovalnimi institucijami Avstrije in Slovenije ter organizacija znanstvene izmenjave v obliki simpozijev, kolokvijev, strokovnih delavnic, gostovanj znanstvenikov in podobnega. Poleg tega so določili, da naj bo inštitut tudi informacijsko središče s poudarkom na tehnično – administrativni pomoči slovenskim in avstrijskim znanstvenim delavcem, ki raziskovalno delujejo v Sloveniji ali Avstriji.

Po uradni ustanovitvi inštituta v novembru 1998 kot "čezmejnini nosilec znanstvene in kulturne izmenjave med Republiko Slovenijo in Republiko

Avstrijo" so se v sodelovanje z novo dunajsko znanstveno ustanovo vključili tudi osrednji slovenski inštituti. Leta 2003 je pristopila še Univerza na Primorskem s sedežem v Kopru, leta 2006 Slovenska akademija znanosti in umetnosti, zatem pa še univerzi v Gradcu in v Celovcu, inštitut pa je začela finančno podpirati tudi Avstrija.

Med letoma 2000 in 2014 se je v inštitutu zvrstilo skoraj 600 različnih prireditvev. Poleg znanstvenih predavanj in simpozijev je bilo med drugim na ogled 70 likovnih razstav slovenskih in avstrijskih umetnikov, pripravili so številne literarne večere z uglednimi gosti in zanimive koncerte ter predstavili pomembnejše slovenske filme.

Inštitut je imel prostore v prvem mestnem okraju v častiljivi hiši Knafljeve ustanove, ki je bila ustanovljena leta 1676 iz zapuščine slovenskega duhovnika dunajske škofije Luke Knaflja in je služila štipendiranju študentov iz Kranjske na dunajski univerzi. Do konca habsburške monarhije je Knafljevo štipendijo prejelo okoli 1500 študentov, med njimi je približno tretjina znanih imen iz slovenske kulturne zgodovine.

Pred kratkim je na Dunaju izšel obširen zbornik o štirinajstletnem delovanju inštituta, ki ga je uredil njegov dolgoletni prizadevni direktor dr. Vincenc Rajšp. V publikaciji so v besedi in v sliki navedene vse prireditve, ki jih je inštitut pripravil v svojem dolgoletnem delovanju. Prva prireditev o znamenitem jezikoslovcu in profesorju slavistike na dunajski univerzi Franu Miklošiču je jeseni leta 2000 potekala v prostorih Avstrijske akademije znanosti, vendar je večino prireditvev pripravil inštitut v lastnih prostorih.

Dr. Vincenc Rajšp

skih odnosih z Dunajem skozi prostor in čas. Zelo aktualna prireditev je bila novembra 2004 posvečena stoletnici rojstva pesnika, misleca in politika Edvarda Kocbeka. Na več prireditvah so razpravljali o literarnem delu in dunajskem življenjskem obdobju Ivana Cankarja. V inštitutu so brali iz svojih del Drago Jančar, Niko Grafenauer, Jože Snoj, Maja Vidmar, Florjan Lipuš, Vladimir Kos, Cvetka Lipuš, Aleksij Pregarc, Lev Detela in drugi. Na ogled so bile slikarske razstave številnih likovnih umetnikov, med drugimi Valentina Omana, Maje Pogačnik, Ivana Klariča, Branka Lenarta, Črtomira Freliha, Andreja Jemca, Draga Druškoviča in Avgusta Černigoja, ki ga je predstavil njegov tržaški učenec in znani arhitekt Boris Podrecca.

Odmevni so bili simpoziji o soški fronti v času prve svetovne vojne, o reformaciji v Srednji Evropi ob petstoletnici rojstva Primoža Trubarja, o koroškem slovenskem pisatelju Prežihovem Vorancu in o sloven-

skih odnosih z Dunajem skozi prostor in čas. Zelo aktualna prireditev je bila novembra 2004 posvečena stoletnici rojstva pesnika, misleca in politika Edvarda Kocbeka. Na več prireditvah so razpravljali o literarnem delu in dunajskem življenjskem obdobju Ivana Cankarja. V inštitutu so brali iz svojih del Drago Jančar, Niko Grafenauer, Jože Snoj, Maja Vidmar, Florjan Lipuš, Vladimir Kos, Cvetka Lipuš, Aleksij Pregarc, Lev Detela in drugi. Na ogled so bile slikarske razstave številnih likovnih umetnikov, med drugimi Valentina Omana, Maje Pogačnik, Ivana Klariča, Branka Lenarta, Črtomira Freliha, Andreja Jemca, Draga Druškoviča in Avgusta Černigoja, ki ga je predstavil njegov tržaški učenec in znani arhitekt Boris Podrecca.

Inštitut je izdal tudi več publikacij, med drugim o Knafljevi ustanovi na Dunaju, o reformaciji v Srednji Evropi, o slovenskih odnosih z Dunajem skozi čas. Precej pozornosti je vzbudil zbornik SOŠKA FRON-TA 1915 – 1917, ki je izšel v dveh variantah, v slovenski in v posebni nemški izdaji.

Od leta 2006 je v inštitutu potekal tudi pouk slovenskega jezika za dunajske otroke. V njem je poleg tega imela sedež Avstrijsko – slovenska družba, ki pospešuje gospodarsko in kulturno sodelovanje med Avstrijo in Slovenijo.

Prvih deset let je inštitut ob primerni podpori republike Slovenije in dodatni avstrijski podpori lahko uspešno deloval. Zatikati se je začelo v letu 2011 ob vedno ostrejši gospodarski krizi v Sloveniji. Inštitut je kar pol leta ostal brez vsakršne finančne podpore. Samo vztrajnost njegovega direktorja dr. Rajšpa je omogočila njegovo nadaljnje delovanje, čeprav se je začel stalni boj za denar in preživetje.

Velik problem je nastal zaradi plačevanja najemnine

prostorov v posloplju Knafljeve ustanove, ki je znašala 70.000 evrov letno. Te inštitutu do konca leta 2010 ni bilo treba plačevati. Pozneje pa je celovška Mohorjeva družba, ki ji je ljubljanska univerza kot glavna naslednica Knafljeve ustanove prepustila upravljanje ustanove, zahtevala plačevanje najemnine. Ker inštitut za to ni imel sredstev, je prišlo do tožbe pred sodiščem. Kljub številnim prošnjam inštitut ni dobil podpore slovenske vlade, odrekli pa sta se mu tudi soustanoviteljici, univerzi v Ljubljani in Mariboru. Zato je konec novembra zdrsel v stečaj.

Dr. Rajšp sicer poudarja, da inštitut nima dolgov, razen dejstva, da on kot njegov direktor in dolgoletna tajnica inštituta Milka Hudobnik od novembra 2013 nista več dobivala plače.

Iz kuratorija Knafljeve ustanove so medtem sporočili, da je pred sodiščem prišlo do poravnave s Slovenskim znanstvenim inštitutom. Knafljeva ustanova se je odpovedala še neizplačani najemnini za glavni del prostorov, ki jih inštitut zdaj mora zapustiti.

Vsekakor dramatični zapleti okrog dunajskega Slovenskega znanstvenega inštituta mečejo slabo luč na sedanjo slovensko kulturno politiko. Ta se očitno ne zaveda pomena slovenske znanstvene in kulturne izpostave v centru nekdanje habsburške monarhije, ki je dolga stoletja na dunajski univerzi in v drugih znanstvenih, kulturnih, upravnih, cerkvenih in vojaških ustanovah oblikovala veliko število slovenskih strokovnjakov, ki so zasloveli v prestolnici in po vsej veliki državi in se s svojimi sposobnostmi in znanjem izkazali še posebej tudi v ožji slovenski domovini.

Pomen Slovenskega znanstvenega inštituta je bil velik, saj je ta v samem središču mesta skozi dolgo vrsto let reprezentativno opravljal svojo nalogo in uspešno informiral avstrijsko javnost o razvoju slovenske znanosti, umetnosti in kulture.

Na Dunaju delujejo med drugim kulturni in znanstveni inštituti in centri Bolgarije, Romunije, Slovaške, Češke, Madžarske in tudi Italije in Francije, Slovenija pa ne nudi že uveljavljenemu lastnemu inštitutu niti minimalne podpore, da bi lahko nadaljeval delo. Res je sicer, da na Dunaju obstaja tudi slovenski kulturni center Korotan, ki pa ima drugačno usmeritev, a tudi ta ostaja v zadnjem času brez primernih finančnih sredstev. In novoustanovljena kulturna pobuda SKICA, ki deluje v okviru slovenskega veleposlaništva na Dunaju, je predvsem informacijski obveščevalec in koordinator različnih kulturnih dogodkov in pobud - in ne pravo kulturno središče in zbiralnico.

Kljub sedanji krizi inštituta dr. Vincenc Rajšp še ni izgubil zadnjega upanja. Želi si, da bi inštitut v novi obliki in v novih prostorih čim prej obnovili. Do takrat pa delo inštituta začasno miruje.

Lev Detela

PIKA NA (PESM)I Majda Artač Sturman

Studenčku

*Studenček pod skalo,
kako si vabljev
in v svoji prostosti
kako ljubezniv!*

*Midva sva si stara
prijatelja že,
ker dan sem za dnevom
obiskala te.*

*Kozarček si mali
s pijačo hladno
šumljaje napolnil
mi vselej voljno.*

*A zdaj več izviraj
ne bodeš za mé,
več tvoje jaz pila
ne bodem vode.*

*Po tujem hoditi
obsojena sem;
kako je bridko to,
teško ti povem:*

*pogrešat obnebjem
mi ljubo tako
in tebe, studenček,
s studeno vodo.*

*A ti boš, presrečnež,
v domovju ostal,
odkoder nikdo te
ne bode izgnal.*

*Le bodi in lepšaj
dolino lepo,
ohrani nebo te
še sto let in sto!*

*A jaz med spomine
bom svoje sladke,
studenček pod skalo,
zapisala te!*

Pavlina Pajk (1854-1901)

Tokrat sem izbrala daljšo pesem, pa čeprav je v antologijah slovenskih pesnic najti še marsikatero drugo iste avtorice, vendar se mi je ta v primerjavi z drugimi zvečine ljubezenskimi ali refleksivnimi pesmimi zdela zanimiva zaradi motivike ljubezni do rodne zemlje, njenih lepote in odhoda v tuje kraje. Širše vzeto, je bila domoljubna tematika v obdobju romantike in realizma med najbolj zastopanimi, recimo, od Prešerna pa tja do Jenka, Gregorčiča, Aškercarja idr. Pavlina Pajk, rojena Doljak, ima zanimivo življenjsko zgodbo in usodo, saj se je rodila v Pavii še pred zedinjenjem Italije slovenskim staršem (oče je bil tam sodnik), vendar je pri šestih letih osirotela ter otroška in mladoletna leta preživela v Solkanu pri stricu, kjer je prišla v stik slovenskimi rodoljubi in izobraženci. Prav v Solkanu so v aprilu 2014 pripravili odmeven simpozij, na katerem so predstavili lik, delo in pomen te besedne ustvarjalke, ki je tako v svojem času kot tudi kasneje bila premalo upoštevana in cenjena. Veliko več se je namreč pisalo in govo-

rilo o njenem možu Janku Pajku, uredniku Zore, filozofu, kritiku Gregorčičeve poezije in naturalizmu; moža je Pavlina po poroki spremljala v Gradec, Brno in na Dunaj.

Veliko časa je torej preživela na tujem, slovenščine pa se je - tako beremo - naučila šele pri šestnajstih letih. Za svoje čase je bila zelo napredna in kot pisateljica,

Pavlina Pajk

pesnica in rodoljubka zelo dejavna, vendar je ostajala v senci moških ustvarjalcev. Pisala je predvsem prozo, novele, povesti, romane z ženskimi junakinjami (v njih je veliko romantičnih elementov in naključij) v slogu meščanske oziroma družinske pripovedi, pesmi pa je objavljala v revijah Soča in Zora. Domovinska tematika je bila v njenem času poleg ljubezenske ena osrednjih, slovenska poezija pa se je le težka izvijala iz ro-

mantičnih okvirov. To velja tudi za zgornjo pesem, ki jo pesnica uvaža z *apostrofo* ali nagovorom *Studenček pod skalo*. Izpoveduje se hladnemu in šumljajočemu studenčku, da mora sama na tuje, medtem ko njega blagruje, ker bo ostal doma. Bolečino zaradi ločitve od domovine pesnica najlaže zaupa naravnim silam. Narava je zanjo zatočišče, je razumevala, človeku naklonjena; med ženskim bitjem, ki ne trpi zaradi ljubezni, temveč zaradi odhoda od doma, in studenčkom, ki je večkrat potešil žejo s svojo studeno, to je hladno vodo, se je vzpostavila prijateljska, harmonična vez. Mimgrede - v Jenkovi poeziji se je tako ravnesje že začelo krhati oziroma se je podiralo, saj je narava v odnosu do človeške bolečine in trpljenja začela kazati tudi drugačen, neobčutljiv, celo krut obraz.

Med proznimi deli iste zelo plodovite avtorice, npr. *Arabela*, *Dora* ali *Slučaji usode*, svetujem zadnjega (vključenega v seznam pobe *Primorci beremo 2014*). Neobičajna, svetovljanska lastna imena in dogajalni prostor razgibavata sicer romantično naravnano zgodbo preizkušene junakinje Malvine. Nekateri primerjajo Pajkovo angleškim sodobnim pisateljicam t. i. ženskega oziroma ljubezenskega romana. Za knjigoljub(k)e in knjigožer(k)e!

S 5. strani

Nadškof Zore ...

Sveti Francišek je bil mnenja, da je preprostost najboljša varovalka pri poročanju. Priporočal je malo govorjenja, ki naj bo milo, dobro, iskreno in ljubeznivo. Tako se bomo ognili nevarnosti, da bi slabim novicam dajali prevelik pomen... Zakaj bi katoliški mediji bili glas mogočnih, krivičnih in nasilnih samo zato, ker se ne bi zmogli upreti senzacijam in sovražstvu? Senzacionalističnih in sovražnih medijev imamo na našem trgu že itak preveč. Ljudje mi potožijo, da se ob njih počutijo zavedene, ponižane in naveličane. Če bi ljudje katoliško stran dojeli kot zaveznico senzacij in sovražstva, bi to zanje pomenilo legitimacijo za duhovno in moralno popuščanje. Vsi, ki jim dobrota in resnica pomenita najvišji življenjski navdih in cilj, pa bi se čutili ponižane. Dobrota in resnica sta absolutni, zlo ni absolutno. To mora biti temeljno sporočilo katoliških medijev... Kako dati več prostora dobroti v medijih? Strategija ni potrebna. Preprosto je potrebno biti dober. Kdor pa je dober, zna poiskati novice in pisati zgodbe tudi o dojenčkih, o nosečnicah, o vrtcih in šolah, o bolnišnicah in domovih počitka, o trpečih in ostarelih, o paliativnem zdravljenju... Katoliški mediji naj

bodo na frontni črti boja za življenje in naj širijo humanizem življenja!... Dobrota in resnica preperečujeta, da bi se v katoliške medije pritihovali manipulacije, moralna brezbriznost in konformizem. Dobrota in resnica podpirata vero, da premaguje strah pred morebitnimi pritiski zla, ki časnikarjem grozi s sankcijami ali celo s terorjem. Dobrota in resnica sta kriterij medijske svobode. Kdor širi laži, ni svoboden. Kdor laž skuša spreminjati v resnico, ni pošten. Kdor propagira nasilje, je diabolčno sprevržen. Katoliški časnikar vedno bere dvoje: Sveto pismo in časnike. Sveto pismo časnikarju odkriva Božjo modrost, časniki pa ga soočajo z realnostjo... Zato katoliški časnikar o vseh dogodkih poroča skozi Kristusovo misel. Neodvisnost in svoboda katoliškega časnikarstva sta v Kristusu odredeni... Vaša peresa niso orožje, ki bi druge ubijala. Vaša peresa niso kot deževnik, ki se razlomljen množi in grozi. Vaša peresa so peresa Svetega Duha, ki z njimi piše svoje črke, svoja sporočila, svoje zgodbe. Vaša peresa so orodje za opisovanje mnogovrstne Božje modrosti. Katoliški časopisi, revije, radio, televizija, internetne strani - vse to je lahko prostor, kjer je Kristus - Bog z nami".

Kratke

Evropska komisija poziva kulturne ustanove, naj bo na spletu več kulturnih vsebin

Evropska komisija je objavila poročili, s katerima poziva kulturne institucije po Evropi, da na spletu objavljajo več kulturnih vsebin. V prvem poročilu so opisani načini za digitalizacijo, dostopnost in ohranjanje kulture na spletu, v drugem pa za ohranitev filmske zapuščine.

Digitalizirano kulturno gradivo je izjemen skupen in prosto dostopen vir za oblikovanje kulturnih in izobraževalnih vsebin, dokumentarnih prispevkov, turističnih aplikacij, igrice, animacij in orodij za oblikovanje. Obenem je lahko v veliko pomoč kreativnim industrijam, da se štiriodstotni delež bruto domačega proizvoda (BDP) EU še poveča.

Evropska digitalna knjižnica Europeana že vsebuje 33 milijonov enot iz številnih muzejev in knjižnic ter predstavlja največjo digitalno zbirko na področju kulture na svetu. Nazadnje se je projektu priključil madridski muzej Thyssen-Bornemisza.

Obenem navajajo še primere dobrih praks na področju digitaliziranih vsebin, med katerimi so tudi poljski nacionalni avdiovizualni center, finska nacionalna knjižnica in danski filmski center.

Umrl je legendarni popevkar Udo Jürgens

Avstrijski popevkar Udo Jürgens je v nedeljo, 21. decembra 2014, pri 80 letih umrl. Med sprehodom v Švici, kjer je živel, se je zgrudil in nato kljub takojšnjemu oživljanju v bolnišnici umrl. Odpovedalo mu je srce. Nemško govoreči svet je smrt glasbenika globoko pretresla, več televizijskih postaj je zaradi tega spremenilo program. Udo Jürgens se je kot Jürgen Udo Bockelmann rodil 30. septembra 1934 v Celovcu. Bil je eden vidnejših ustvarjalcev in izvajalcev zabavne glasbe v nemškem jeziku. Na svojem tretjem evrovizijskem nastopu leta 1966 je s pesmijo *Merci Cherie* zmagal in tako doživel tudi mednarodno slavo. Njegova zaščitna znamka so bili dodatki v nastopih, ki jih je odpel v belem kopalnem plašču. Jürgens, ki je pred komaj nekaj tedni začel svojo 25. turnejo z naslovom *Sredi življenja*, je skomponiral več kot 1000 "šlagerjev" in prodal več kot 100 milijonov nosilcev zvoka. Smrt pevca, ki je oktobra dopolnil 80 let, ni pretresla le množice njegovih oboževalcev, temveč tudi številne umetnike, športnike in

politike. Avstrijski premier Werner Faymann je ob smrti glasbene legende poudaril, da Jürgens ni bil le ambasador Avstrije v svetu, temveč se je izkazal tudi s politično držo, saj se je vedno močno zavzemal za demokracijo. Svoje domovine Avstrije pa ni nikoli pozabil, je poudaril Faymann. Avstrija mu je nameravala 27. februarja podeliti častni križ za znanost in umetnost prvega reda, je sporočil avstrijski minister za kulturo Josef Ostermayer. Nemški predsednik Joachim Gauck je medtem v sožalnem pismu Jürgensovi hčerki Jenny zapisal, da so "nas njegove pesmi spremljale in razveseljevale, nas včasih tolažile, včasih pa nam dale misliti".

Oglasila se je tudi zmagovalka zadnjega Eurosonga Conchita Wurst, ki je Avstriji prinesla prvo evrovizijsko zmago slavje po Jürgensu. Bradata diva je Jürgensa označila za velikega umetnika in se mu zahvalila z "Merci"! Tudi nemška nogometna legenda Franz Beckenbauer je ob smrti prijatelja, kot ga je označil, globoko prizadet in užaloščen.

Pariški Louvre je bil lani najbolj obiskan muzej na svetu

Pariški muzej Louvre je bil v lanskem letu najbolj obiskan muzej na svetu. V njem so našli kar okoli 9,3 milijona obiskovalcev, v podružnici muzeja v mestu Lens na severu Francije pa so jih našli še pol milijona.

Več kot polovica obiskovalcev je bila mlajših od 30 let. Kar 70 odstotkov je bilo tujcev, pri čemer je bilo največ Američanov, sledili so Kitajci, Italijani, Britanci in Brazilci. Začetki kompleksa, v

katerem ima danes prostore muzej Louvre, segajo v 12. stoletje, ko je bila na obrežju reke Sene zgrajena utrdba. Do francoske revolucije je bila v kompleksu rezidenca francoskega kralja Ludvika XIV., nato so v njem uredili muzej. Med najbolj znanimi eksponati muzeja so slika Mona Liza Leonarda da Vinci, znameniti kip Nike Samotraške iz 2. stoletja in Hamurabijev kodeks iz leta 1754 pr. Kr. V muzeju hranijo skupaj okoli 35.000 umetnin.

JAKEC: Ej, Mihec, pridi dol, gremo kej popit. Sem se rešo, ni treba, da grem u teater, so odpovedi predstavo...

MIHEC: Ma, kaj se je zgodilo? Kdu je zbolu?

JAKEC: Ne, ne. Moja žena prave, da so po radiu povele in da je tudi Primorski napisal, da "komedija Amfitrion J. B. P. Moliera ne bo doživela uprizoritve. Opravljeno delo ni namreč zadovoljilo pričakovanj, zato se je umetniško vodstvo, v soglasju s celotno ekipo, odločilo za odpoved uprizoritve. Odločitev ne bo oškodovala abonentov "... in tako dalje in tako naprej.

MIHEC: Orpo, ma to je pej hudo, da 'opravljeno delo ni zadovoljilo pričakovanj', se lahko predstavljam, da je moglo bet res revno, prou mizerno, sej drgači gledališče vse prenese.

JAKEC: Dej, no, ne govori taku. Pri SSG-ju so profesionalci, ne, in se zna, da si človek od meštirja ne more prvoščit, da bi blo delo, ki bi ga morali igrat pod špot. Prav so nardili, da so rajši odpovele predstavo.

MIHEC: Ma, sej. Prau to pravem. Če so profesionalci, pomene, da so za to tudi plačani. Plačan je režiser, scenarist, je-graulci in jegrauke, plačani so vsi v hiši in prav rad bi zvedel, koliko je stala ta opovedana predstava, saj sem gvišen, da so vse tudi pošteno plačali, tudi če niso neč nardile. Plačali bodo predstavo, ki bo nadomestila to, ki so jo odpovedi, verjetno pa ni plačan tiste, ki bi moral pravočasno ugotoviti, da vaje in

O GLEDALIŠČU IN VOLILNI REFORMI

priprave predstave ne grejo, kot bi morale in bi moral ukrepati.

JAKEC: Ma, kaj češ reč, da tam u ulici Petronio ni ene kontrole?

MIHEC: Ah, ne. Kontrola je, kontrola. Je vedno bla! Ma veš, kako je... lahko, da se pojavi kašen Sozija, ki zadrži ta pravega Sozijo, da Zeus, ta cejt ku je Amfitruo na vojski, preoblečen v tega vojaka, obišče njegovo ženo Alkmemo, ki misle, da se ji je muož pred cajtem vrniti zs vojske in je vsa vesela in ga povabe v kambrcu in...

JAKEC: Ustavse, ustavse, ničem vedet, ničem znat, kako je s to štorjo. Zakaj nam moraš pokvarit veselje... Sem slišo, da je ena skupina, ki namerava to komedijo uprizoriti na festivalu v Mahinjah. Tako da ne bo neč zgublenga. Ker se pej tiče gledališča, ti povem prav po pravice, da jest mislem, da je za ta zadnji fiasco kriva SSO.

MIHEC: Zakaj pej?

JAKEC: Zatu, ki iz protesta še zmerej "zamrzuje" svojo prisotnost v organih SSG. Jen po navadi, vsaj taku je pr naši hiši, je kriv tisti, ki ga ni zraven.

MIHEC: Ben, videš, morda bi bla zdej prilika, da Štoka stope do Pavšiča, Torrentija in Fulaniča, ne vem, morda po potrebi še do koga, in jm pove, da za dobrobit SSG 'odmrzne' svoje

stališče in poskrbi, da v vodstvo SSG ponovno vstopi predstavnik SSO, tudi ker hočeš

nočeš potrjuje finančna sredstva za gledališče, torej ni napak, če ima vsaj nekoga v odboru, ki bo lahko vsaj poročaj in tudi če ni na vodilnem mestu.

JAKEC: Ja, sej, prou praveš. Koga pej bi lahko poslali, če Maje Lapornik ne marajo?

MIHEC: Koga, koga..., res ne vem. Moral bi bit nekdo, ki se zastope na gledališče, ki ima določene sposobnosti upravljanja, vsaj kot skrben družinski oče ali gospodinja, ki je dovolj pismen, da po potrebi pomaga pri propagandi in poročanju, če jim zbolí Paliaga, tak ki bi znal sestavljat prošnje in pisat zahvale sponzorjem in vsem nastopajočim, ki bi ...

JAKEC: Že vem, že vem. Jo imamo tako osebo. Je med nami!

MIHEC: Res? Koga misleš?

JAKEC: Našo Ivo, vendar! Takoj jo kandidiram. Pomisli, je perfektna! Noben ne more reč, da se ne zastope na teater, sej ne piše samo o amaterjih, kot je štandreška gledališka družina ali o malih igralcih kašnega goriškega vrtca. Redno poroča tudi o SNG in samem SSG, torej je njena kom-

petenca povsem očitna. Doma modro gospodinji, da zna pisat, smo že rekli, torej... po mojem bi bla ta prava oseba na pravem mestu.

MIHEC: Kar se kompetenc tiče, ni dvomov. Vprašanje je, kaj bi rekel Paljk. Če bi morala hodit na seje v Trst, ne vem, če bi še lahko tolko pisala za ta naš list. Kdo bo delal, fant moj, in kaj bi imela Zadruga od tega? Bejži ti razlagat predsedniku...

JAKEC: Ma prov zmeraj moraš videt vse črno?! Meni se zdi, da bi bla stvar več ku pametna in končno bi tudi SSG lahko imel kaj od tega. Ne smeš bet tako konservativen. Ta stare oblike dela je treba pozabit, vse je treba menjat, vse nardit novo. Sej videš, tudi Renzi prave, da se ne smemo ozirat nazaj, da je treba poslat na odpad stare modele in da se bo z novim volilnim zakonom vse menjalo, da bo ta država postala model Evropi, da bo...

MIHEC: Nehi, dej, nehi! Ne mi govorit neumnosti o volilni reformi, da ne boš izustil še kaj neprimernega o zajamčenem zastopstvu ali o recipročnosti ali o prilagojenih volilnih okrožjih, saj je sprejemanje volilne reforme v parlamentu kljub kengurujskim skokom težka stvar. Ni od muh ta Italicum!

JAKEC: A ne, ne..., jasno, da ne...! Ma kaj je slabga, če me zanima Slovenicum?

MIHEC: O, mujbuh! Mouči in pejmo kej popit. Drgači ne bo mira!

Ob 200-letnici rojstva filozofa Kierkegaarda

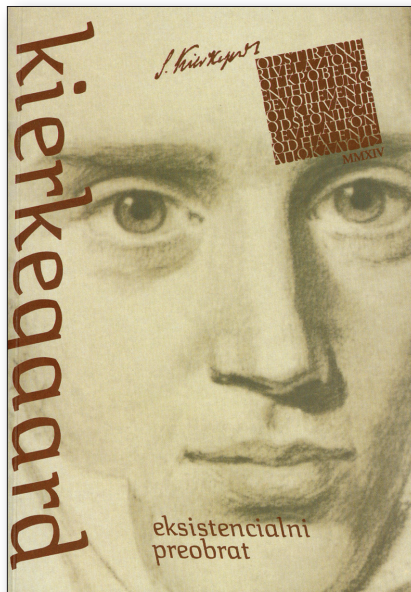
Monografska številka Apokalipse

V obdobju splošnega poplitvenja kulture in pomanjkanja globljih intelektualnih izzivov je pobuda filozofskega simpozija, ki ga bomo predstavili v nadaljevanju besedila, seveda več kot dobrodošla. Potekal je poleti 2013 med Ljubljano in Primorsko, posvečen pa je bil dvestoletnici rojstva danskega filozofa SŊrena Kierkegaarda, ki velja za začetnika eksistencializma. Tridnevje v znamenju Kierkegaardove filozofije pa je obrodilo tudi trajnejše in vidnejše sadove, eden od teh je zbornik – pravzaprav gre za monografsko številko revije Apokalipsa –, drugi pa ustanovitev Srednjeevropskega raziskovalnega inštituta SŊrena Kierkegaarda. Njegov pobudnik in hkrati najboljši poznavalec Kierkegaardove filozofije je dr. Primož Repar, ustanovitelj KUD Apokalipsa ter dolgoletni odgovorni urednik istoimenske revije. SŊren Kierkegaard se je rodil leta 1813 v KŊnbenhavnu na Danskem, umrl pa prav tam leta 1855. Zanimivo je, da je bil njegov brat Peter Christian Kierkegaard eden najvidnejših protestantskih škofov v tej skandinavski deželi. Časovno se Kierkegaard postavlja med zelo pomembne može za evropsko filozofijo, in sicer za Georga Wilhelma Friedricha Hegla ter pred Karla Marxa in Friedricha Engelsa. Njegov nauk je korenito vplival na razmišljanje kasnejših

filozofov, v največji meri seveda na Friedricha Nietzscheja, segel pa je vse do polovice dvajsetega stoletja, in sicer v svetovne nazore Martina Heideggra in Jeana Paula Sartra. Zaton postmoderne dobe, ki so ga oblikovali predvsem konec blokofske delitve sveta, ter zmaga neoliberalizma in globalizacije, poleg teh pa še pojav vseprisotnega in grozečega terorizma, je najbrž pravi čas za ponovno ovrednotenje Kierkegaardove filozofije, ki sega na raznolika področja človekove biti. Filozofija je namreč mati vseh humanističnih disciplin, saj v sebi zajema tako teologijo kakor ontologijo, pa tudi stvarnejše in uporabnejše prijeme, denimo etiko. Sam potek filozofskega simpozija, ki je bil junija 2013, je bil seveda zelo pester. O tem nam priča že omenjena monografska številka revije Apokalipsa, ki je v celoti posvečena filozofiji SŊrena Kierkegaarda. Njen večji del zajemajo prispevki simpozija, ki jih je skupno petinštirideset in v dolžino segajo preko šeststo strani. Ostale rubrike, ki so običajne za revijo Apokalipsa, pa so širše namenjene ne samo delu, ampak tudi življenju danskega filozofa. Zapišemo naj še, da je simpozij o Kierkegaardu del obsežno zastavljenega projekta, ki korenini v prvem desetletju novega tisočletja. KUD

Apokalipsa je namreč dvoletna filozofska srečanja posvetila prerano preminulemu slovenskemu filozofu Miklavžu Ocepku, ki je pokopan v Škocjanu pri Divači.

Simpozij o Kierkegaardu je bil seveda mednarodnega značaja, saj se preučevanje njegovih del v zadnjih letih širi predvsem na področju srednje Evrope (Češka, Slovaška). Glavnina znanja o njem se nahaja na Danskem, kjer deluje posebna Kierkegaardova ustanova,

udeleženci pa so na simpozij prišli tudi z drugih celin, denimo iz Severne oziroma Latinske Amerike. Med pomembnejšimi naj omenimo SŊrena Landiklideusa iz KŊnbenhavna, od slovenskih pa poleg Primoža Reparja

izstopajo še Iztok Osojnik, Andrej Ule, Bogomir Novak, Dean Komel (večkrat je nastopil tudi na študijskih dnevih Draga), Andrej Božič in Stanislava Repar. Predavatelji in udeleženci so nato na treh omizjih soočili svoje poglede na danskega misleca in njegovo filozofijo. "Otrok" filozofskega simpozija ob dvestoletnici rojstva danskega filozofa je že omenjeni Srednjeevropski raziskovalni inštitut SŊrena Kierkegaarda, ki je bil ustanovljen poleti 2013 in ima svoj sedež v Ljubljani. Ustanova sodeluje s sorodnimi akterji v srednji Evropi, jeseni 2014 pa je, denimo, že priredila dobro

obiskano filozofsko srečanje, nekakšno nadaljevanje simpozija iz prejšnjega leta, posvečeno znova SŊrenu Kierkegaardu. Filozofi in slušatelji so se tokrat zbrali v kompleksu gradu Štanjel. Sam ustroj že omenjenega Inštituta je seveda ambiciozno zastavljen. Poleg prevajalskih načrtov Kierkegaardovih del je namreč predvidena izdaja posebne monografije v soavtorstvu dr. Spomenke Hribar in dr. Primoža Reparja o Edvardu Kocbeku. Inštitut ima poleg sedeža v Ljubljani svoje podružnice tudi v ostalih evropskih državah. Pri italijanski in avstrijski sekciji so dejavni tudi vidnejši pripadniki zamejske kulturne stvarnosti, denimo Daria Betocchi iz Trsta ter Fabjan Hafner in Lojze Wieser iz Celovca.

Primož Sturman

Kratke

Gledališče Verdi / Bogata ponudba letošnje nove sezone

Ljubezen je nemogoče omejevati ali celo prepovedati. S tem sporočilom, v farsični operni preobleki, je tržaško gledališče Verdi odprlo letošnjo operno sezono z uprizoritvijo mladostnega dela Richarda Wagnerja *Prepoved ljubezni*, koprodukcije s festivalom v Bayreuthu in Operno hišo v Leipzigu. Poklon nemškemu mojstru je zamudil lansko obletnico rojstva in se je osredotočil na opero, ki je zagotovo edinstven primer v njegovem opusu. Wagner ni bil popolnoma zadovoljen z uglasbitvijo te komične opere, ki svobodno črpa iz Shakespearjeve komedije *Milo za drago*, stilno pa se eklektično navdihuje v tedanjih glavnih glasbenih strujah. Triindvajsetletni skladatelj je takrat še oblikoval svojo prepoznavno glasbeno identiteto in je izbral libreto, ki mu je bil po vsebini in značaju daleč.

Ta opera naj bi bila "slavospjev mediteranske čustvene svobode v nasprotju z nemško puritansko hinavščino". Libreto pripoveduje o Friedrichu, namestniku sicilskega kralja, ki prepoveduje vse zabave in ljubezenske užitke, čeprav je pustni čas. Upor ljudstva ne zaleže, saj so tudi kazni zelo stroge: Klavdij je namreč obsojen na smrt zaradi nezakonskega razmerja z žensko. Sestra obsojenca, ki je redovnica, uspešno posreduje za rešitev, saj Friedrich zanjo pozabi na vsa stroga etična pravila, ki jih je do tedaj zagovarjal.

V tej zgodbi so skladatelja najbolj spontano pritegnili bolj redke sence in predvsem duševni nemir Friedricha, ki je med vsemi najbolj podoben likom, ki bodo zaznamovali njegove kasnejše mojstrovine. Opera vsebuje z glasbenega vidika več zanimivih prebliskov nadpovprečnega talenta mladega Wagnerja, in to predvsem v načinu obravnavanja artikuliranega, bogatega orkestrskega zvoka. Tudi v izvedbi, kateri je publika prisluhnila v tržaškem opernem gledališču, je najbolj blestel ravno orkester gledališča, ki ga je suvereno vodil slovaški dirigent Oliver von Dohnányi. Prepričljivo se je odrezal tudi zbor, ki je interpretiral vlogo pustno razpoložene množice, ki jo ženejo primitivni nagoni. Tako primitivni, da so peli in se kretali v tigrastih kostumih "družbene" džungle.

Epskega Wagnerja ni zaznamoval smisel za humor, kar je v glasbeni pisavi precej razvidno, zagotovo pa je bil bolj duhovit od režiserja Arona Stiehla, ki je ustvaril poceni farso z vprašljivo estetiko in konvencionalnimi "štosi". Namišljeni jug Italije, ki ga skladatelj pričara z zvončki in kastanjetami, ni navdihnil uprizoritve, ki je skušala prikazati bolj univerzalno podobo boja med prvinskimi nagoni in ozkogleda moralo oz. zakoni (sicer brez posebnih sklepnih sporočil).

Operna sezona gledališča Verdi se bo nadaljevala ta teden z novo premiero: od 29. januarja do 8. februarja bo na vrsti namreč opera *Nabucco* Giuseppeja Verdija. Sodobno režijo veličastne freske o židovsko-babilonskem konfliktu, ki bo zaživela v koprodukciji z gledališčema iz Padove in Bassana, je podpisal Stefano Poda, dirigent pa je Giampaolo Bisanti. V ključni vlogi temperamentne Abigaille nastopa priznana sopranistka Dimitra Theodossiou. / PAL

Imunski sistem nas brani / Ponoven obisk Marije Merljak v Finžgarjevem domu

Drugo srečanje v nizu predavanj Pot do sebe, pot do drugih, ki ga društvo Finžgarjev dom v zadnjih letih zelo uspešno organizira na Opčinah, je tokrat obiskala stara znanka zamejskega poslušalstva. Izjemoma v petek, 19. decembra 2014, je svetovalka za zdravo prehrano Marija Merljak spregovorila o tem, kako izboljšati imunski sistem z najboljšim zdravilom, kar jih je: s hrano.

Merljakova je, pa saj jo poznamo, univerzitetna diplomirana inženirka živilske tehnologije, avtorica knjižnih uspešnic in znani obraz številnih radijskih in televizijskih oddaj. Na Opčine se je pripeljala po jutranjem nastopu v oddaji *Dobro jutro na slovenski nacionalki*, popoldan je imela predavanje v Celju, zvečer pa je prišla še do Trsta.

Človekove prehranske navade so izredno pomemben element lokalne kulturne dediščine, ki ga je vredno gojiti in oživljati za prihodnje generacije. Kako ljudje jedo in kuhajo, imena jedi, sestavine in recepti – vse to daje vsakemu kraju specifičen izraz.

Zdrava prehrana kot najboljša preventiva je torej neizbežno odvisna od geografskega in vrednotnega konteksta. Ne dieta, temveč vsakdanje počutje in prehrana, od doma do delovnega mesta, so bistveni za zdravo življenje. V času sezonskih grip in prehladov je imunski sistem seveda najbolj na uradu – gre za telesno obrambo, ki prepozna potencialne nevarnosti in se vsak dan odloča za reševanje in akcijo. Prehranske navade so torej bistvene za "stanje pripravljenosti" sistema, ki je nikjer in povsod. Ne znamo ga locirati, ker gre pri imunski "vojaščini" za soudeležnost organov in njih procesov: mandeljni, bezgavje, priželjce, vranica, kostni mozek, sluznica črevesja in dihal. Boj z vsakim virusom poteka tako, da ga telo najprej prepozna, zanj ustvari protitelesa in na lokacijo pošlje obrambne celice. Bolezenski znaki so resni takrat, ko imunskemu sistemu samemu ne uspe rešiti tega notranjega boja.

Gesla Marije Merljak so vselej jasna in učinkovita. Vse za preventivo! Razstrupite telo! Hranite telo, da bo močno in zdravo! Ne bojte se virusov, če ste dovolj močni! V zadnjem času se avtorica veliko posveča integraciji redne prehrane in zanjo izbira različne vrste olj. Ričkovno, orehovo, lešnikovo, gorčično olje ter olje črne humine vsebujejo učinkovine, ki jih lahko telo hitro in celovito absorbira ter na njih gradi svojo imunsko trdnost.

Niz predavanj v Finžgarjevem domu se je nadaljeval v četrtek, 22. januarja 2015, ko je o slovenščini v vrtcih in šolah spregovorila dr. Suzana Pertot. / Jernej Šček

Popravek

V prejšnji številki Novega glasa je prišlo do neljube pomote. Na 11. strani smo zapisu z naslovom "Gospod, ne prištevaj jim tega greha!" pridali napačno fotografijo. Posnetek je namreč prikazoval božični koncert ZCPZ pri Banih, ne pa praznovanja sv. Štefana pri Novem sv. Antonu v Trstu. Bralcem se za napako opravičujemo.

TRŽAŠKA ŠKOFIJA Praznik sv. Frančiška Saleskega

Tudi islam se mora soočiti s sodobnostjo

Na praznik zavetnika časnika, sv. Frančiška Saleskega, je bila v soboto, 24. januarja, v Vurnikovi kapeli na tržaški škofiji sv. maša, ki jo je daroval tržaški škof msgr. Giampaolo Crepaldi. Cerkveni dostojanstvenik je v pridigi razmišljal o poslanstvu časnika, ki je s svojim mnenjem mora novinarstvo sloneti na trdnih etičnih temeljih, novinar naj zato svoje delo izpolnjuje resno in previdno,

predvsem pa naj služi resnici in družbi s spoštovanjem in usmiljenjem. Vse to namreč po zgledu sv. Frančiška Saleskega, francoskega škofa, ki je s prepisovanjem svojih homilij v nenaklonjenih družbenopolitičnih okoliščinah, ki jih je pogojevala kalvinistična gorečnost, pripomogel k temu, da je baje do celo sedemdeset tisoč ljudi pristopilo h katoliški veri.

Po bogoslužju je nadškof Crepaldi nagovoril časnika, ki je izpostavil zlasti težavne delovne in pogodbene okoliščine številnih krajevnih in državnih medijev, je beseda tekla zlasti o aktualnih temah, iztočnica pa jim je bila nedavni teroristični napad v Parizu, v katerem je med drugim umrla skupina vinjetistov satiričnega časopisa *Charlie Hebdo*. Ob neomajni obsodbi krvavega dogodka pa je msgr. Crepaldi prav tako izrazil svoje

nasprotovanje stališčem satirične publikacije, ki se je z istim žalitvenim pristopom lotevala bodisi islamskih verskih prepričanj bodisi katoliških. Nadškof se je spraševal, kje teče meja med satiro in žalitvijo. V načinu obravnavanja duhovno-verskih tematik, kakršnega je uporabljala francoska revija, je po njegovem mnenju očitno splošno ozračje v zahodni civilizaciji, v kateri prevladuje laicistični odnos do vsega, kar nas obdaja, naj bodo to življenje, družina, vera, Bog. "Paradigma, ki nam jo Bog zaupa glede spoštovanja in usmiljenja, je bila v tem primeru zavrnjena. Prav zato moramo obsojati bodisi teroristične napade bodisi obnašanja, ki se norčujejo iz verskega čustva v imenu nihilizma in svobode, ki si jo nekateri lastijo, ne da bi ji postavili prepotrebne meje", je dejal nadškof in spomnil, da Božje zapovedi nikakor ne omejujejo človekovega življenja, temveč ga usmerjajo. Prav zato lahko imamo tudi francoske vinjetiste za žrtve tega negativnega kulturnega

Foto IG

okvira. Dotaknil se je tudi dejanskih razlik med krščansko in islamsko versko kulturo, ki so pri nas večkrat deležne pavšalne in lažne obravnave s strani zagovornikov t. i. multikulturalnosti. Tržaški škof je potegnil jasno ločnico med krščanstvom, ki je vera Besede, in islamom, ki je vera Knjige. Kristjan obravnava Sveto pismo preko prizme človeškega razuma in cerkvenega nauka, muslimanu pa je Koran dan neposredno od Boga, "in si ga zato ne upa spreminjati". V sveti knjigi islama je med drugim jasno zakoličen

odklonilen odnos, ki naj ga muslimani imajo do ostalih veroizpovedi, ne nazadnje tudi do kristjanov. "Prav zato se moramo vsi potruditi in islamu pomagati, da se čim prej sooči s sodobnostjo, kot je to svojčas že storilo krščanstvo". V tem vidiku je potrebno po mnenju tržaškega nadškofa trezno uokviriti tudi spor, ki v muslimanskem svetu postavlja nasproti šiitsko skupnost sunitski.

Beseda je tekla tudi o spodbudnih korakih glede ekumenizma, ki jih tržaška Cerkev dela skupno z ostalimi krajevnimi krščanskimi Cerkvami, in politični volji, ki jemlje temelje družini in tradicionalnim vrednotam naše družbe (nadškof je razlog pripisal tudi vse manjši teži, ki jo katoličani imajo na političnem prizorišču), in o vprašanju priseljenstva: to je po njegovem mnenju problem, ki ga je potrebno trezno obravnavati in ga nadzorovati, predvsem pa ga ne prepustiti neodgovornim političnim izbiram.

IG

V kratkem dve zanimivi srečanja

Vonj po kavi

Petek, 30. januarja, ob 20.00

bo na poljudnem predavanju z naslovom "Od zrna do skodelice", ki ga prireja Slovensko prosvetno društvo Mačkolje v dvorani vaše Srenjske hiše, zadišalo po kavi. O njenih skrivnostih, od dobave surovin, preko

predelave v pražarni, do priprave, bo spregovoril tržaški strokovnjak in podjetnik Fabrizio Polojaz. V besedi nas bo popeljal na dolgo pot, ki povezuje zrna, pobrana v oddaljenih nasadih, z vročo skodelico na domači mizi ali kavarniškem pultu. Kot vodja pražarne Primoaroma pa nam bo razgrnil tudi gospodarski in družbeni pomen trgovine s kavo v našem mestu, v povezovanju zgodovinske tradicije z novimi tržnimi pristopi in izzivi. Prijazno vabljeni v Mačkolje na klepet o(b) kavi. / (NT)

Dokumentarni film o Josipu Pangercu

V četrtek, 5. februarja 2015,

bodo na deželni sedežu RAI na ul. Fabio Severo 7 v Trstu predstavili dokumentarni film z naslovom *Josip Pangerc - Plemeniti rodoljub*. Dokumentarec, ki ga je režirala Loredana Gec, scenarij pa je prispeval Marko Manin, je realizirala struktura Slovenskih programov deželnega sedeža. Film je nastal zato, da bi počastili 90-letnico smrti Josipa Pangerca in se spomnili 100-letnice izbruha prve svetovne vojne.

Lekcija slovenščine z Janijem Kovačičem

Svetovni dnevi slovenskega jezika na humanistiki v Trstu

Mednarodni kulturni projekt Svetovni dnevi slovenskega jezika so študenti slovenskega jezika in književnosti univerze v Trstu obeležili na prav poseben način. Predstavitve priročne knjižice *Lo sloveno in tasca* je decembra obogatila deklamirana glasba slovenskega kantavtorja Janija Kovačiča, ki je, kot vselej, edinstveno interpretiral izbrane verze iz zgodovine slovenske besede. Projekt sicer poteka v programu *Slovensčina na tujih univerzah*, ki pod okriljem Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko ljubljanske Filozofske fakultete povezuje več kot petdeset univerz po svetu. Osrednji dogodek je predstavitve knjižic *Žepna slovensčina*, ki so jih v preteklem študijskem letu na slovenistikah tujih univerz

prevedli študenti, učitelji in prevajalci v kar dvaindvajset tujih jezikov, uredili in natisnili pa so jih na prej omenjenem Centru.

Ena izmed svetovnih različic projekta je tudi 130 strani dolga knjižica *Lo sloveno in tasca*, ki italijanskim uporabnikom nazor-

no prikazuje, kako se preprosto znajti v različnih vsakdanjih govornih situacijah, npr. v restavraciji, na univerzi, pri zdravniku, v prometu, na izletu. Priročno izdajo so prevedli študenti, lektorji, profesorji in pregledovalci štirih italijanskih univerz iz Trsta, Padove, Vidma in Rima. Prijetno predstavitve v predavalnici A na sedežu tržaškega Oddelka za humanistične študije v ul. Androna Campo Marzio je uvel in povezoval prof. Miran Košuta, ki je med gosti pozdravil predvsem podpornici: generalno konzulko RS v Trstu Indrigo Sergaš ter konzulko Eliško Kersnič Žmavc. Slovenska beseda se razcveta v literaturi, a tudi v vsakdanjem sporazumevanju in glasbi, je povedal Košuta in še dodal, da ne obstajajo zahtevni ali lahki jeziki, temveč samo večja ali manjša žel-

ja po učenju in spoznavanju. Deklamacije izbranih dvojzličnih odlomkov s strani študentov sta uvedli koordinatorki projekta, lektorica za slovenski jezik mag. Nada Lečič za humanistiko ter dr. Karin Marc Bratina v predstavništvu Oddelka za pravne vede, jezik, prevajanje in tolmačenje krajevnega vseučilišča. Učbenik sestavlja nazornih sedem korakov do slovenskega jezika, ki prikazujejo naš jezik kot romantičen, vljuden, politično korekten, natančen, pikolovski, neločičen, pustolovski.

Nadse dragocen je bil konec predstavitvenega popoldneva v živem zvenu glasbene besede kantavtorja Janija Kovačiča. "Kdor ne poje, ni Slovenec", ga je medse pozdravil prof. Košuta, ki mu pripisuje vselej izvirno interpretacijo slovenske ljudske glasbene tradicije ter eklektično in vselej kritično avtorstvo, za kar bi mu lahko pripisali srednjeveško oznako "igrc". Kovačič je ob kitari pripovedoval slovenske verzice, od srednjeveških pesmi do številnih Prešernovih.

Jernej Šček

Politična polemika zaradi slovenskega simbola pri koči na Matajurju

Kaj pa, ko bi zaplapolala ameriška zastava?

Dve med sabo tesno povezani polemiki sta v prvih tednih novega leta oživeli politiko v Benečiji. Prva je bila okrog slovenske zastave, ki je en dan plapolala ob koči Planinske družine Benečije na Matajurju. Nekdo jo je fotografiral in iz tega naredil velik škandal, kakor da bi šlo za nekaj nedopustnega. Tista kočja je zasebna in seveda ima vsakdo pravico okrasiti in olepšati svoj dom tako, kot mu je všeč. Drugače je, če gre za javne posesti. Italijanski zakoni pravijo, da kjer živi slovenska manjšina, se lahko izobesi poleg italijanske in evropske tudi slovenska zastava. Tole pa se v videmski pokrajini zdi čudno, zato ker so Benečija, Rezija in Kanalska dolina zastrupljene s protislovenskim nacionalizmom. Že v goriški in tržaški pokrajini, v občinah, kjer živijo Slovenci, imajo izobešene slovenske zastave. Tudi v Sloveniji in na Hrvaškem, kjer živi italijanska manjšina, plapolata na vseh javnih poslopih, pa naj so to državne ali lokalne institucije, italijanska zastava. To se vidi v Ankaranu, Kopru, Izoli, Piranu, Bujah, Poreču in tako naprej. V Benečiji pa imamo samo en primer. V sejni dvorani Gorskke skupnosti Ter, Nediža in Bardo v Špetru je skupaj z italijansko in evropsko že vrsto let tudi slovenska zastava. To ni nikogar motilo in ni bilo v zvezi s tem nobene polemike, zato ker je tako določeno po zakonu. Deželni svetnik Roberto Novelli (Naprej Italija), ki je sprožil polemiko, zakaj ni bila pri koči na Matajurju izobešena tudi italijanska zastava, bi naredil le svojo dolžnost, če bi se vprašal, zakaj ni slovenske zastave na županstvih, kjer je priz-

nana slovenska manjšina. Tudi v Čedadu. Zadeva je v tem, da Benečani niso podkovani v teh predpisih in jih zato lahko vsakdo vleče za nos. Imajo vse evropske, italijanske in deželne zakone na svoji strani, pravi problem pa je v glavi. Skoraj 150 let so pod pritiskom asimilacijske politike in strah do vsega, kar je slovenskega, se je globoko zakoreninil v njihovo podzavest. Prav gotovo bi se njihče ne oglašil, če bi na Matajur obesili ameriško, nemško, francosko, avstrijsko ali katerekoli drugo zastavo. Problem je prav slovenska zastava, kakor je še naprej problem slovenski jezik. Treba bo še veliko let in veliko kulturnega dela, da se bodo lahko Benečani otresli strahu pred slovensko identiteto. Treba je povedati, da tudi pri koči na Matajurju ni nikoli slovenske zastave. Ko je dom odprt, plapolata zelena zastava Planinske družine, včasih tudi evropska. Zgodilo se je, da je ravno tistega dne upravljal kočjo planinec iz Trsta in se mu je zdelo popolnoma normalno obesiti slovensko zastavo na slovenski hram. Benečani nimajo te navade. Druga polemika se je vnela, ko je novi srenjski

župan Luca Postregna dal na svoj profil Facebooka znano pesem Giorgia Gaberja *Io non mi sento italiano*. Cela Benečija se je stresla, češ kako si lahko župan upa to objaviti. Deželni svetniki z desne strani, Giuseppe Sibau (Odgovorna avtonomija), Novelli in Luca Ciriani (Nova desna sredina-Italijanski bratje/Nacionalno za vežništvo), so napadli srenjskega župana in zahtevali, da odstopi. Vsak, ki jo je zares poslušal, ve, da tista pesem ni naperjena proti Italiji, temveč je za Italijo. Moremo reči, da je celo patriotska v pravem pomenu besede. Pa so se vsi ustavili pri naslovu in se spravili nad Postregno, ki ni prav nič slabega naredil. Jasno je, da gre za politično potezo, ki so jo nalašč ustvarili na protislovenski strani. Postregna se nima za Slovenca, je pa kriv, da je prevzel mesto župana Maura Veneta, ki se je v zadnjih letih na poseben način izkazal kot zagrižen proti-Slovenec. Nacionalisti pa so, kakor pri polemiki o slovenski zastavi na Matajurju, našli veliko takih, ki so nasedli njihovim pastem.

Balon se je razpihnil, porokoli drugo ostale. Največja škoda je, da je stvarnost v Benečiji gotovo bolj zastrupljena in je veliko težje vzpostaviti dialog med tistimi, ki se imajo za Slovence, in tistimi, ki se nimajo. Žalostno je, da tudi danes nekateri politiki, namesto da bi se trudili za dobrobit domačih ljudi, netijo prepir, razdor in sovraštvo. V času, ko so Nediške doline v dramatičnem, katastrofalnem stanju, namesto da bi se trudili, da bi šle stvari na bolje, se ti politiki izgubljajo v takih neumnih in praznih polemikah. Če se bodo zadeve nadaljevale po tej poti, ne bo nič dobrega za Benečijo.

J. H.

Skupina Svetega Hieronima-Slovenci v Vidmu Slovenščina za otroke

Vsako soboto se v dopoldanskih urah lepa skupina predšolskih otrok zbira v prostorih osnovne šole "Dante Alighieri" v Vidmu, kjer dve uri spremljajo dejavnosti v slovenskem jeziku. Vpisanih je šestnajst otrok, starih od dveh do pet let. Vzgojiteljica Tina Cenčič Fratina uči govoriti, peti in šteti po slovensko s pomočjo igre in drugih dejavnosti, ki so primerne za otroke te starostne stopnje. To si je zamislila Skupina svetega Hieronima-Slovenci v Vidmu pri združenju

od staršev slovenskih korenin, kot tudi s strani popolnoma furlanskih družin. Potrebno pa je bilo pripraviti in konkretno izpeljati ta načrt. Na pomoč je priskočil občinski svetovalec Mario Canciani, znan pediater in referent za projekt Intercultura, ki v Vidmu že nekaj let skrbi za promocijo slovenskega jezika in kulture. Preko društva ALPI se je obrnil na odborico za izobraževanje Raffaello Basana, ki je dala takoj na razpolago prostore v šoli v središču mesta. Z

Blankin, z namenom da bi nudili malim otrokom priložnost, da pridejo v stik s slovenskim jezikom. To zamisel so že poleti širili po spletu in Facebooku. Odziv je bil zelo dober, tako s strani družin, kjer je vsaj eden

veliko naklonjenostjo je to pobudo sprejel tudi ravnatelj šole Livio Berazi. Vsi trije si želijo, da bi ta tečaj za otroke odprl pot učenju slovenskega jezika v vrtcu, na osnovni in nižji srednji šoli vsaj na enem izmed videmskih večstopenjskih inštitutov. Dejavnost se je pričela 8. novembra lani in se bo nadaljevala do konca šolskega leta.

Prejeli smo (3)

Odprto pismo Davidu Bandlju, goriškemu pesniku in še marsikaj

Glej, David, da smo se Slovenci uradno in javno narodno spravili že 8. julija 1990, beri in piši pred 24 leti, ko si bil ti star, če se ne motim, 12 let in si še trgal hlače na osnovnošolskih klopih in o kakšnih narodnih razprtijah, ki nas razdvajajo, se ti najbrž ni niti od daleč sanjalo. Morda si kaj slišal o njih, zamahnil z najstniško ročico in si zabundal: marnje odraslih, ki se le njih tičejo, mene ne. *Storie dei padri* - smo pravili tudi mi, nekaj generacij starejši od tebe, in jo kam popihali, brž ko so naši očetje in sorodniki začeli pripovedovati o grozotah prve svetovne vojne. Tiste vojne, ki smo se je šele po sto letih zares primerno spomnili, počastili mrtve na tej in oni strani, naredili velikanski mednarodni šov in rompopom, še

novega papeža smo povabili na slovesnost, in tako dalje in tako naprej, eccetera et caetera in jo slednjič srečno absolvirali z vsemi potrebnimi častmi in skoraj neoporečnim cerimonialom. Mrtvi so z nami vedno dobrega potešeni, zdaj lahko v miru počivajo, z bogani z usodo, in čakajo na sodni dan ali pa nič ne čakajo, ker niso bili verni, in so se že davno, kot so nam radi razlagali, spremenili v plodno prst, spojeni z domačo zemljico, kjer so jih zagrebli, ali obežali pod tujo enako varno ali ne-varno rušo. Ni več strahu, da bi nas prišel kdo strašit kot do malo prej, ko jih nismo še spravili med sabo, in kakšen ravs in kavs, če bi med njimi nastal, ne bi bil nič nenavadnega, prej predvidljivega. Ponovim, eno stoletje je trajalo, da smo vse mrtve - žrtve in klavce - ki so si vloge kar naprej izmenjavali - enkrat so klali, drugič so bili zaklani, in spet v obratni smeri so klavci postali žrtve in žrtve klavci in bili kmalu nato ubiti, spet in spet in kar nonstop izmenično so se šli tisti malo bolj prizadevni, kot bi dandanes rekli, vojne zločince in narodne heroje itd. do konca vojne. Zdesetkani zmagovalci so bili zdaleč bolj glasni od zdesetkanih poražencev, a tudi poraženi so svoje povedali, čeprav bolj *in sordina* in z vidno zamudo. Zgodovine se rade ponavljajo. Vsaj meni se zdi, da je tako. Največja razlika med prvo in drugo svetovno vojno, povedano simplificirano in gledano le z enega zornega kota, je bila pravzaprav v tem, da sta

si bili časovno preblizu, tako rekoč brez prave distance med sabo, in da so o drugi, ker je bila bolj sveža in s številnimi mladimi živimi protagonisti in pričevalci, ki so veliko bolj govorili, se junačili in postavljali, včasih tudi gobezdali o njej, kot pa že malce postarani veterani iz prve o svoji epopeji. Nekateri iz prve so se izkazali tudi v drugi, pa so se rajši o drugi bolj na široko razgovorili. Tudi zato, ker so bili v drugi zmagovalci, v prvi pa premaganci in nato še postavljeni na milost in nemilost fašistov, vsi tisti vsaj, ki so živeli v naših krajih. Povedano bolj na kratko in poenostavljeno, borci druge svetovne vojne so pač preglašili one iz prve. In prvi svetovni vojni se je zgodilo to, le v obratni časovni smeri, kar je doletelo nekega mrliča iz pesniške zbirke

Razglednice od mrtvih (Cartoline dai morti) italijanskega pesnika Franca Arminia, ki je izšla pri založbi Nottetempo v Rimu leta 2010. Gre za kratke pesmice, kjer mrliči malobesedno in jedrnat povedo, kako so umrli. Zelo zanimiva in bridka zbirka z rahlo obešenjaškim humorjem. David, da boš razumel, za kaj sploh gre, ti bom nekaj najkrajših pesmic prepisala vodoravno, da ne bodo zavzele preveč prostora, in šele nato dodala ono v zvezi s prvo svetovno vojno. Prisluhni: * Umrli sem ob sedmih zjutraj. Eden od načinov pač kako začeti dan. * Obolél sem za sladkorno. Najprej mi je požrla stopalo in potem vse ostalo. * Stanovala sem v Zürichu. V osmrtnico so napisali, da sem poletela v hišo očetovo. Resnica pa je, da sem se vrgla iz petega nadstropja. * Umrli sem pet minut kasneje, kot so me zakopali. * Jaz sicer nisem še umrl, vendar sem si vseeno dal na nagrobni kamen fotografijo zraven ženine. * Moj mož me je vrgel v štirno. Pobesnel je in me zagrabil s tako močjo, o kateri dotlej nisem niti vedela. Kričala sem, ko me je vlekel, a ni bilo nikogar, samo lastovke so se spretetavale gor pa dol, ko so si pletle gnezdo pod streho najine hiše. * Pred mano je umrl že osemdeset milijard oseb.

/ dalje
Jolka (Milič seveda)

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (82)

Mariza Perat

Log pri Vipavi

Cerkev Matere Božje v Logu je znova omenjena 6. junija 1430. Takrat je namreč župnik iz sv. Martina pri Igu, Erazem Lubel, zamenjal z Drenbacherjem, duhovnikom v Podnanosu (Sentvidu pri Vipavi), kapelo svete Device Marije v Logu pri Vipavi. Viri iz 16. stol. poročajo tudi o službovanju nadomestnega kaplana Sebastjana pri Materi Božji v Logu leta 1504 in kaplana Luka Mara leta 1505. Izročilo pripoveduje, da je zadnji goriški grof Leonhard leta 1445 dal v Logu staro cerkev podreti in zgraditi novo. Pri cerkvi je tudi nastanil stalnega duhovnika. Leta 1471, na dan sv. Matija, so v Vipavsko dolino pridrveli Turki in zatem spet leta 1477. Takrat so cerkev v Logu požgali.

Vipavcem se je še pred tem posrečilo rešiti Marijin milostni kip. Odnegli so ga v utrjeni tabor pri sv. Pavlu nad Planino. Vendar je tudi tu kmalu postalo prenevarno, zato so kip prenesli v bolj utrjeni Vipavski tabor. Ko so cerkev v Logu obnovili, so vipavska dekleta kip v procesiji prenesle spet v Log. Vsako leto so nato na praznik Sv. Rešnjega telesa Marijin kip v procesiji nesle iz loške v župnijsko cerkev v Vipavo. V procesiji, ki se je vila po glavni cesti, je Marijin kip svoje mesto imel pred Najsvetejšim. Kip je v župnijski cerkvi ostal do naslednje nedelje, ko so ga dekleta spet prenesle v Log. Ta kip je pri ljudstvu vedno bil, in je še danes, zelo priljubljen. Zato se verniki tudi zdaj, tako kot nekoč, zatekajo k temu kipu kot k Tolažnici žalostnih in tu prosijo Marijo pomoči. Omenjena procesija se je ohranila do 60. let prejšnjega stoletja, ko so jo oblasti prepovedale. Sedanja cerkev v Logu sega v začetek 17. stol., saj je bila zgrajena okrog leta 1620. V dobi protireformacije se je namreč Marijino češčenje, ki ga je luteranstvo zatiralo, zelo razmahnilo. V tem času so tako obnovili številne romarske cerkve. Med temi je bilo tudi

svetišče v Logu, ki je spadalo med pomembnejša primorska romarska središča. Znova je Marijina cerkev v Logu doživela burne čase v dobi francoskih vojn. Francoski vojaki so

Cerkev Matere božje v Logu pri Vipavi

se tod mimo zadnjič pomikali na roženvensko nedeljo, 3. oktobra 1813, ko se je v bližini loške cerkve med njimi in avstrijskimi vojaki vnel hud boj. V tem spopadu so Francozi bili poraženi, glavno zaslugo za zmago pa je imel madžarski huzar (konjenik) Pal - Pavel Rostas, ki se je boril v avstrijski vojski. Ta je v povsem neenakem boju premagal Francoze, a je pri tem sam izgubil življenje. Pozneje, leta 1845, so mu v priznanje za njegovo junaštvo ob cerkvi, kjer je pokopan, postavili spomenik, delo goriškega kiparja Karla

Seppenhoferja. Predstavljal je huzarja Rostasa, stoječega na kamnitem podstavku. Na njem je bil napis v nemškem in madžarskem jeziku. V slovenskem prevodu se napis glasi: "*Rostas Palmak, vojak c. in kr. 5. regimenta huzarjev, je 3. oktobra 1813 sam sklenil, da napade v družbi štirih tovarišev postojanko predstraže umikajočega se sovražnika. Pri tem je bil obkoljen od 60 pešcev in 7 konjenikov, ki so začudeno opazovali junaštvo, enako Leonidu, naskakujočih, dokler ga po četturnem boju ni zadelo 30 krogel, dal je življenje za cesarja in domovino. Njehovo junaštvo...*" (dalje neberljivo)

Po prvi svetovni vojni je huzarjev kip izginil. Odnegli so ga verjetno Italijani. Ti so leta 1941 odpeljali tudi železno ograjo, ki je obkrožala spomenik.

/ dalje

Marijin kip v loški cerkvi

Zlonamerne trditve o nasilnem uvajanju katoliške veroizpovedi v Sloveniji

Privatizacija državnega premoženja in možnost vladne krize odloženi

Sodeč po marsičem, kar se dogaja v Sloveniji, bi lahko ustvarili mnenje, da nekdo ali neka sila načrtno in hote spodbuja in ustvarja dogodke, ki zmanjšujejo uspešnost, odpornost in neodvisnost države. Javnost kar naprej vzbujajo nekakšni glasniki različnih okoliščin in združb, ki širijo svoje resnice o tem, kaj bi morali Slovenci napraviti za premaganje obstoječih političnih in drugih nasprotij ter za uveljavitev našega naroda in države v združenih Evropi. A takšna prepričavanja so v resnici predvsem v funkciji pridobivanja glasov za stranke in za njihovo podporo na volitvah.

Politične napetosti in strasti med strankami in skupinami civilne družbe, ki podpirajo privatizacijo oziroma prodajo podjetij v državni lasti, in tistimi, ki privatizaciji oziroma prodaji nasprotujejo, so se v prejšnjih dneh zaostriale do take stopnje, da so omenjali celo možnost odstavitve predsednika vlade Mira Cerarja, odločnega zagovornika privatizacije oziroma prodaje petnajstih na prvi seznam vključenih podjetij, predvidenih za omenjeni posel. Upor proti svojemu predsedniku naj bi pripravljali v njegovi lastni stranki, torej v stranki Mira Cerarja, domnevno ob prikritem soglasju in podpori obeh drugih vladnih strank, to je Socialnih demokratov in stranke Desus. No, zdaj so to zapleteno in za koalici-

cijo tudi nevarno politično vprašanje, ki bi morda lahko povzročilo razpad vlade in celo nove predčasne parlamentarne volitve, odložili. Vlada je namreč sprejela t. i. osnutek strategije upravljanja državnih naložb, v katerem je obravnavana tudi privatizacija oziroma prodaja državnega premoženja. Toda o tej temi bodo odločali šele čez dva ali tri mesece, dotlej pa naj bi se v vladi sporazumeli o vseh podrobnostih, ki zdaj razdvajajo koalicijsko politiko in javnosti. V Socialno demokratski stranki so se kritično odzvali na odločbo Ustavnega sodišča, da bo osnovno šolsko izobraževanje ne glede na javno ali zasebno ustanoviteljstvo potrebno odslej v celoti financirati iz javnih sredstev. Omenjeno odločbo bi stranka poskušala odpraviti kar s spremembo določenega člena ustave. S spremembo, ki pa bi jo seveda moral sprejeti Državni zbor po predpisnem postopku, bi določili, da bi država v prihodnje iz svojih virov, to je iz proračuna, lahko financirala samo javno osnovno šolstvo. Socialni demokrati so v kampanjo za takšno spremembo ustave vključili tudi zelo aktivno nekdanjo poslanko svoje stranke iz Maribora, gospo Potrato. Ob

tem navajamo, da ima Zavod Antona Martina Slomška v Mariboru namero, da bo ustanovil tudi osnovno šolo. Starši otrok iz njihovega Montessori vrtca namreč želijo, da bi njihovi otroci nadaljevali šolanje po Montessori metodi. Odločitev Ustavnega sodišča je voljo staršev spodbudila in olajšala, s tem pa dala tudi dosti večjo možnost, da bo Zavod načrt o ustanovitvi osnovne šole tudi čim prej uresničil.

Nadaljnja novost je pretežno z ideološkega področja. Boris Štefanič je v članku z naslovom *Kako meriti (nes) pamet?*, in s podnaslovom *O merjenju, primerjanju in "nasilni rekatolizaciji"*, objavljenem v novi številki Slovenskega časa, časnika za družbo in kulturo, zavrnil trditve, "da se v Sloveniji ponovno nasilno uvaja katoliška veroizpoved". Tako je namreč v pogovoru za Planet Siol. net zatrjeval pesnik in dramatik Ivo Svetina, novi predsednik Društva slovenskih pisateljev. Boris Štefanič odgovarja, "da Svetina nasilno uvajanje katoliške veroizpovedi vidi povsod po svetu, še posebej pa v Sloveniji. Po njegovem bi to pomenilo, da katoličani in njihova Cerkev sistematično

posegajo po najhujših oblikah represije, ubijajo, mučijo, politično motivirano zapirajo in sodijo, plenijo premoženje, kolektivno kaznujejo. Nasprotno pa mednarodne statistike jasno govorijo, da so prav kristjani in med njimi pogosto zlasti katoličani najpogostejše žrtve preganjanj po svetu. Zato je govorjenje o nasilnem uvajanju katoliške veroizpovedi mogoče označiti kot nedostojno žalitev hudega trpljenja nedolžnih ljudi. Najbrž je vsem razumnim

Miro Cerar

ljudem jasno, da o kakšnem nasilnem uvajanju katoliške veroizpovedi na Slovenskem ni ne duha ne sluha. Ostaja torej ugotovitev, da je predsednik Društva slovenskih pisateljev Ivo Svetina govoril v žaru pesniškega pretiravanja", je še menil Bogomir Štefanič. V javnosti so z zanimanjem spremljali

in tudi komentirali nov posreden dialog med dvema politikoma, ki imata v Sloveniji vsak določen ugled in število privrženecv, pa tudi mesto v zgodovini Slovenije. To sta nekdanji predsednik Republike Milan Kučan in predsednik SDS Janez Janša. Povod za omenjeni posredni dialog je dal Janez Janša, ki je med intervjujem na nacionalni TV dejal, da bi se rad javno soočil s Milanom Kučanom, ter polemično dodal, "da Milana Kučana že 30 let vabi na soočenje pred kamerami, da bi lahko tam razčistila stvari". Na to izjavo oz. trditev se je nekdanji državni poglavar odzval po slovesnosti ob 25-

letnici odhoda slovenskih delegatov s 14. izrednega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Milan Kučan je dejal, da bi se Janez Janša lahko z njim javno soočil že vsaj trikrat. To je bilo tedaj, ko je kandidiral za funkcijo predsednika Republike. Vendar Janez Janša za to nikoli ni zbral dovolj poguma. Očitno ga ima sedaj, ko ni več del političnega dogajanja. Milan Kučan je tudi povedal, da

ne bo sodeloval v norostih slovenske politične srenje, ki s tem odmika pozornost s pravih tem. "Vedno sem nasprotoval slikanju slovenskega političnega prizorišča, ki ga on vztrajno ponavlja, da je politika poligon, ki je razpet med dva človeka".

Marijan Drobež

Zgodovinska odločitev ECB in posledice za Slovenijo

Ko učinki dopinga ponehajo ...

Iščete primerno prispodobo za Evropsko unijo v današnjem času? Lance Armstrong. Da, prav ste razumeli, EU kot Lance Armstrong: polna dopinga, steroidov in poživil. To je zelo prozaično povedano stanje po tem, ko je guverner ECB Mario Draghi napovedal nov recept za rešitev anemičnega evropskega gospodarstva. Evropa kot Lance Armstrong, Draghi kot Fuentes, španski športni zdravnik, ki je spregovoril o tem, kako se v vseh panogah doping uživa, kot bi bil Gatorade ali Enervit. Da ne bo pomote, namenoma pretiravam in karikiram.

Vseeno pa bi to lahko bila primerna prispodoba za potezo, ki jo je nazadnje povlekla ECB. Draghi se je podpisal pod 60 milijard evrov težak odkup obveznic držav EU mesečno od marca 2015 do septembra 2016. Gre za potezo, ki v bistvu pomeni dodatno masovno tiskanje denarja. Ta naj bi v obdobju naslednjih mesecev kot steroidi in doping "nabildal" šibko in bolehalo evropsko gospodarstvo: cilj ukrepa je pripeljati inflacijo iz zdajšnjega stanja (negativne rasti oziroma deflacije) na varno, dvoodstotno raven, ter ponovno zagagnati rast.

Draghijevi steroidi

Pri Draghijevem ukrepu gre za doping preprosto zato, ker je njegov poseg umetno napihovanje gospodarstva. Povečana likvidnost naj bi se delno spremenila v lažjo dostopnost do posojil za podjetja, ki bi tako z večjo lahko to ponovno zagnala dejavnost, predvsem pa naj bi pomagala pri devalvaciji (zbijanju vrednosti) evra do približne vrednosti 1:1 v razmerju z dolarjem. To bi bilo koristno predvsem za evropske izvoznike: po zaslugi šibkega evra bi svoje proizvode prodajali veli-

ko lažje. V polpretekli zgodovini sta bila dva podobna primera "doping gospodarstva" uspešna: Rooseveltov New deal po veliki krizi leta 1929 in Marshallov plan za Evropo po 2. svetovni vojni. Tudi Obama v sodelovanju z ameriško centralno banko in njeno politiko zelo nizkih obrestnih

Mario Draghi

mer že od začetka svojega mandata skuša izvleči ZDA iz krize na podoben način: ameriški kazalci so pozitivni, Obama je tudi uradno razglasil, da je Washington prebrodil krizo.

Kljub temu pa, tako kot se za vsak doping spodobi, obstajajo številne nevarnosti: tako umetno napihovanje se lahko spremeni v nov špekulativni balon. Njegov pok bi lahko imel zelo nevarne posledice, predvsem za rizične države. Zakaj? Cena zadolževanja (donosnost obveznosti) vseh tveganih držav je danes zelo nizka in kaže lažno stanje v gospodarstvu. Glede na zdajšnje razmere bi morale obveznice tveganih držav imeti precej višjo donosnost od tiste v dnevih takoj po Draghijevem nastopu (z izjemo Grčije so se obveznice tveganih držav gibale okoli 1,5 do 2 odstotkov). Umetno nizko vrednost

ohranja in vzdržuje izključno obljuba ECB (in centralnih bank posameznih držav) po odkupu obveznic. Cilj tega posega ECB, kot smo že omenili, je zagon gospodarstva, ki naj bi se oblikoval okoli višje konkurenčnosti, boljšega izvoza, povečanja domačega povpraševanja, kar bi

darstvo raslo z manjšo intenzivnostjo od pričakovanj? Počil bo balon, posamezne države bodo imele na grbi nove dolgove (pa čeprav ob ničnih obrestnih merah), ki jih bodo zaradi spodletele strategije zelo težko odplačevale. Finančni trgi bi takrat lahko v hipu ponoreli in v trenutku bi se lahko znašli z novimi Grčijami...

Nova Cerarjeva preizkušnja

Kaj bi bil lahko razlog za to, da se plan ne izide po načrtih? Zelo šibka vloga, ki jo v tem kontekstu igrajo vlade posameznih držav. Na to je opozoril sam Draghi med tiskovno konferenco: vlade morajo izvesti strukturne reforme, da bodo konkurenčne v novih razmerah. Da ne bomo dolgozeli, pogledajmo primer Slovenije. Vlada Mira Cerarja je šibka. Tako kot je bila šibka tudi vlada Alenke Bratušek. Nekaj sta obljubljali pred imenovanjem, drugo sta izvajali. Najprej sta bili zelo skeptični do

zahtev, ki so bolj ali manj glasno prihajale iz Evrope, potem sta se temu prilagodili. Slovenija preživlja dolgo obdobje politične nestabilnosti, ko zaradi strankarskih in zasebnih interesov padajo

vlade, umetno nastajajo stranke in imamo na političnem parketu take spremembe, da se trese gora, rodi pa se miš.

Slovenija bi v sklopu Draghijevega načrta mesečno lahko pridobila približno 300 milijonov evrov. Kako bodo ta sredstva izkoriščena, seveda še ni povsem jasno. Utemeljen pa je strah, kako bodo ta sredstva porabljena. Nevarno je namreč, da bi vlada lahko pograbila to priložnost z obeh rokama, da bi svoje domače naloge na področju reform opravi la nekoliko bolj površno. Poglejmo, kaj se dogaja letos: Slovenija je v lanskem letu zabeležila rast, ki je ocenjena med 2 in 2,5 odstotka BDP. To je dober rezultat. Stopnje rasti so napovedane

tudi za letošnje in prihodnje leto. Optimistične napovedi bi morale v tem primeru biti spodbuda za vlado, da opravi svoje nekoliko bolj odločno. Kaj pa se dogaja v Sloveniji? Vlada je v doslej edinih resnih pogajanjih z javnim sektorjem popolnoma odpovedala: v pogajanja je šla z namenom, da v javnem sektorju izvede reze za približno 120 milijonov evrov. Veliki zmagovalci pogajanj pa so bili sindikati, ki so dosegli, da je rezov le za 35 milijonov. V vladi so napovedovali nove davke na sladke pijače, ki so jih potem preklicali po pritisku podjetnikov. Ta primera simptomatično kažeta na nemoč Cerarjeve vlade.

/str. 15
Andrej Černic

**GORIŠKI MUZEJ - KROMBERK
V SODELOVANJU Z
GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO**
vabi na muzejski torkov večer:
iz knjižne zbirke GMD za leto 2015

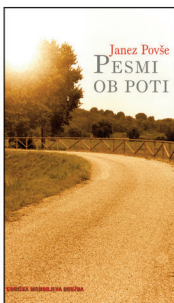
Alojzij Novak
Črniška kronika
Frontno zaledje v Vipavski dolini
med prvo svetovno vojno

v torek, 3. februarja 2015, ob 20. uri

Knjigo bosta predstavila urednika
Renato Podbersič ml. in Drago Sedmak

v sredo, 4. februarja 2015, ob 18. uri
pa bo predstavitev Črniške kronike
V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE,
CELOVŠKA CESTA 23, V LJUBLJANI

Celjska Mohorjeva družba v sodelovanju z
Goriško Mohorjevo družbo
vabi na predstavitev pesniške zbirke

JANEZ POVŠE
PESMI OB POTI

V ponedeljek, 2. februarja 2015,
ob 11. uri
v Mohorjevi knjigarni
na Nazorjevi 1 v Ljubljani

Toplo vabljeni!

PD Vrh Sv. Mihaela

Bogato delovanje na številnih področjih

Pestro delovanje društva PD Vrh Sv. Mihaela je v prejšnjih tednih in mesecih močno zaposlilo vse njegove članke, predvsem tiste najmlajše. Ob pomembni okrogli obletnici prve svetovne vojne so skupaj poglobili prav to temo in s pravih raziskovanjem na terenu spoznavali grozote takratnega časa v naših krajih. V novem letu pa se člani društva že pripravljajo tudi na prireditve, ki jih čakajo v prihodnjih tednih in mesecih, v prvi vrsti gre za priprave na že 15. izvedbo pevskega tekmovanja *Zlata grla*.

Začnimo z že opravljenim delom. Projekt, ki so ga razvijali v prejšnjih mesecih, je nastal v sodelovanju z združenjem Juliaest, ki posebej obravnava prav dogajanje na soški fronti. V omenjenem projektu so se posebej izkazali vrhovski otroci, ki pojejo v OPZ Vrh Sv. Mihaela. Prvi del projekta je predvideval obisk na domu in pogovor z nekaterimi predstavniki starejše generacije Vrhovcev in Vrhovk. V prijetnem kramljanju z njimi so poizvedovali o življenju na vasi v času druge svetovne vojne. Intervjuvanci pa so po spominu pripovedovali tudi žalostne zgodbe o dogajanju na

podlagi tega raziskovalnega dela je nastala božičnica, ki so jo vrhovski otroci uprizorili v cerkvi sv. Lovrenca na Vrhju na nedeljo Sv. Družine, 28. decembra lani. Božičnica je nastala po zamisli Tatljane Devetak in Karen Ulian, ki je otroško dramsko postavitev tudi režirala. Vtise in občutke prve sve-

točne vojne so prinašali bogat fotografski arhiv Mitje Jurna in fotografije iz knjige *Odšli so brez slave in spomina* (Vlado Klemše). Božičnica je bila tudi tokrat v sklopu maše ob nedelji Svete Družine; letos jo je daroval upokojeni koprski škof msgr. Metod Pirih. Le nekaj dni pred tem, na božično vigilijo, so vrhovski otroci po domovih domače vasi delili tudi betlehemske lučke miru.

Pred vrati pa je za PD Vrh Sv. Mihaela že nekaj pomembnih novih dogodkov. Letos se na Vrhju namreč pripravljajo na jubilejno, 15. izvedbo revije otroških in mladinskih zborov *Zlata grla*, ki ji bomo prisluhnili v soboto, 18., in nedeljo, 19. aprila, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Prvi pomemben rok za vse tiste, ki bi se revije želeli udeležiti, je 28. februar, to je datum, do katerega se je treba na tekmovanje prijaviti. Tudi letos bo revija *Zlata grla* razdeljena v dve kategoriji. Netekmovalni revijski del bo v soboto, 18. aprila, ob 18.00, tekmovalni del revije, dodatno razdeljen na kategoriji otroških in mladinskih zborov, pa dan kasneje, v nedeljo, 19. aprila, ob 16.00.

AČ

Z 2. strani

“Gre za načelnost ...

Načelnost pa ima pozitivne učinke le na daljši rok: marsikdo se npr. spominja srditih kritik in napadov, ki smo jih z leve in desne, od Italijanov in Slovencev, doživeli pred tremi leti, ko sem na podobnem novoletnem srečanju naše stranke dejal, da smo vrata slovenskih šol na stečaj odprli Italijanom, in sem si tudi drznil omeniti s tem povezane negativne posledice na kvaliteto učenja slovenskega jezika. Predlagal sem zato, naj raje italijanske šole v obmejnih krajih uvedejo pouk slovenščine. No, sedaj o tem v manjšini govorijo tako rekoč že vsi, idejo pa je pred kratkim podprla tudi italijanska ministrica za šolstvo. Bili smo torej, kot že velikokrat prej, dejansko pionirji, avantgarda v idejah in vizijah, ki so jih drugi najprej kritizirali in napadali, potem pa kar mimogrede po tihem osvojili. Naš je torej pravi reformizem, ki ga je SSK očitno zmožna, ker z narodno zavestjo in odgovornostjo, prosta vseh zakulisnih interesov in malenkostnega barantanja, gleda naprej, ne da bi pozabila na to, kar smo, komu služimo in katere so resnične potrebe naše narodne skupnosti in tega prostora. Prepričan sem, da se bo srednjeročno izkazalo, da so tudi naše kritike reformi krajevnih uprav, od ukinjanja pokrajin pa vse do prisil-

pad. Pri vsem tem moramo upati, da poenotenje stališč v manjšini glede bistvenih potreb in interesov naše narodne skupnosti ne bo vedno trajalo tri ali več let, kot v zvezi s prisotnostjo italijanskih otrok na naših šolah, sicer bo medtem nastajala škoda, ki je ne bo mogoče več popravljati. Kot rečeno, izzivov za naprej ne manjka. Niti se nisimo ustrašili negativnih rezultatov glede prihodnjih možnosti za našo zastopanost v italijanskem parlamentu in negativnosti reforme krajevnih uprav. Vse to pomeni, da bomo še močneje morali poprijeti za delo, se soočiti z realno politično situacijo, dobro pretehtati, kdo so naši dejanski zavezniki in kdo naši nasprotniki, in povleči ustrezne politične poteze. Čas za to bo spomladanski kongres stranke, na katerega vas že sedaj vse vabim. Nocoj pa vas po koncu tega uradnega dela vabim v spodnje prostore, da skupaj nazdravimo novemu letu in se pogovorimo o izzivih, ki so pred nami. Zahvaljujem se vsem kolegom, ki so pripomogli k uspešni organizaciji tega večera. Hvala vam za udeležbo in srečno vsem!

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev in zamejstvo in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 27. januarja, ob 14. uri.

S 7. strani

Kako čim več ...

Manzarijeva komedija izžareva značilno italijansko komičnost, ki korenini v tipično italijanski "filozofiji znati se v življenju". Hrovatova režijska roka je komedij-skemu zapletu ob nekaterih malenkostnih, a potrebnih posegih v tekst narekovala primeren tempo, ki ga v sozvočju poudarja tudi učinkovita glasba, spominjajoča na mediteranske melodije in na koračnice, avtorja Mirka Vuksanovića z dolgoletno izkušnjo pisanja glasbene opreme za gledališke potrebe. Vsi nastopajoči igralci so se na realističnem prizorišču skromnega Marcovega stanovanja - odrskima mojstroma Franku in Jošku Kogoju se je pridružil Branko Drekonja, ki je tudi avtor malce "srhljivega", a povednega plakata -, potem pa lične gostilniške sobe v gorskem kraju, prepričljivo, tudi s kretnjami, gestami in mimiko povsem naravno preobrazili v komedijske like in gledalce popeljali v daljina 60. leta, kar so povedno nakazovali tudi kostumi. Le-te je odbrala Nevenka Tomašević, vodja šiviljske delavnice SNG Nova Gorica. Tudi tokrat so se znani obrazi štandreškega dramskega odseka - nekateri imajo za seboj skoraj 50-letno pot na odrskih deskah - izkazali kot homogena skupina, ki rada deli s publiko svoje veselje do gledališkega ustvarjanja; le-to jih je popeljalo med najboljše ljubiteljske ustvarjalce, tudi v Sloveniji. Ugranstost so pridobili v vseh teh letih skupnega nastopanja, ki glede na ponovitve nekaterih predstav prekaša marsikateri profesionalen gledališki ansambel. Komedijske niti se v predstavi *Mrtvi ne plačujejo davkov* sučejo okrog protagonista Marca, ki ga je z zrelo, sproščeno igro, najprej kot ženi in tači nemotno pokornega, nato samozvestnega, iznajdljivega moža, izrisal Matej Klanjšček, čigar prodorni pogledi z odra zadobijo neko posebno magnetično moč. Nje-

govo ženo Amalijo, povsem podrejeno mami, ki hodi molit k sv. Marjeti, da bi se znebila neljubege zeta, je z dobrim niansiranjem razpoloženj solidno odigrala Daniela Puja. Osorno taščo Gertrudo, s ciničnimi opazkami na ustih, ki zapravlja v igrah na srečo zetov denar, a tega seveda ne priz-

Prizor iz drugega dejanja (foto DP)

na, je suvereno orisala Mojca Dolinšek, ki se kot članica društva Stanko Vuk iz Mirna in Orehovelj prav dobro znajde med štandreškimi kolegi. Tako kot se tudi Egon Cijan in Ivan Jedrlinič, ki sta že kar nekajkrat bila soustvarjalca štandreških uspešnic. Še posebno Jedrlinič zna ovrednotiti tudi male vloge. Različna razpoloženja Marjele, mlade gostilničarjeve hčere, ki si želi spoznati moškega svojih sanj, je odlično prikazala Vanja Bastiani, že od mladih nog velika ljubiteljica odrske umetnosti. Marjelinega očeta Nikolo je kot zvitega "oštirja", ki ve, kako je treba ustreči gostom, pa tudi "drugačnim apetitom", živahno prikazal Marko Brajnik, ki se po štandreškem odru "potika" že od vsega začetka. Kot se tudi zlahtni komedijant Božidar Tabaj, ki je s svojimi značilnimi humornimi potezami, ki vselej izzovejo smeh, izrisal koristolovskega, moralno izprijenega župana. Temu kot senca zmeraj sledi občinski tajnik Giufredi, ki ga je izrazito upodobil Marjan Breščak kot bojazljivca, ki

talka na premieri stala Roberta Marussi, za tehniko so pa bili zadolženi Matija Faganel, David Vižintin in Joško Kogoj. Komedijski zaplet z več duhovitimi nadrobnostmi, ki so spravile gledalce v smeh, je imenitno zaživel in se bo razbremenjen premierskega jarma pojavljal po raznih odrih na Slovenskem, kjer je zmeraj praznično, ko se na njih pojavijo štandreški igralci, ker s pristno, iskreno igro znajo zmeraj podžgati občinstvo, kot so ga na sobotni premieri in prvi ponovitvi v nedeljo, 25. januarja 2015, ko so svojo novo produkcijo *Mrtvi ne plačujejo davkov* zaokrožili letošnji Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2014. Odveč je, če napišemo, da je bil tudi tokrat izredno lepo sprejet. Ob zlatem jubileju želimo gledališkimi zanesenjakom iz Štandreža še veliko uspešnih nastopov v okrilju zahtevne, a tako čarobne in privlačne modrice Talije, ki jim je, ob vloženem trudu, naporu, požrtvovalnosti in mnogih njej namenjenih prostih urah, podarila veliko zadoščenja.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (53)

PREBAVNI ENCIMI

Ker po naturopatskem deontološkem kodeksu naturopat človeku nikakor ne sme škoditi, mu mora svetovati tako integracijo, ki nima stranskih učinkov, niti na mikroravni. Obstajajo "tablete", ki imajo stranske učinke, in tiste, ki jih nimajo. Ljudje se ustrašijo, ko vidijo da jim naturopat ponuja tablete kot integracijo k zdravju. Rada bi, da bi bralec razumel, da obstajajo tablete, ki NE škodijo, ki nimajo stranskih učinkov. En primer smo že spoznali zadnjič, to je koencim Q10. Drugi primer integracije, ki vsekakor ne škoduje, so prebavni encimi. Že samo ime nam pove, da sodelujejo pri prebavi, v našem telesu pa jih proizvaja vranica. Med samim žvečenjem hrane v ustih posredujemo vranici prvi signal, saj ji povemo, katere prebavne encime naj proizvede, ali ti ste za razgradnjo ogljikovih hidratov, beljakovin, maščob idr. Če vranica ni dovolj močna, ne zmore proizvesti zadostne količine prebavnih encimov, ki bi v želodcu začeli razgradnjo hrane. Šibka vranica se nam v telesu kaže z napihnjenim trebuhom po jedi (prebavni encimi delujejo v želodcu), postanemo utrujeni, predvsem med 15. in 17. uro popoldne. Takrat je po TKM (tradicionalni kitajski me-

dicini) ura vranice, saj je v tem obdobju ta organ najaktivnejši.

Če sami dovajamo v telo prebavne encime, pospešimo prebavo in vranici olajšamo delo. Trebuh se nam ne bo napihnil, prebavni cikl bo bolje deloval in popoldne ne bomo več toliko utrujeni. Telo bo porabilo manj energije za proizvodnjo encimov in bo razgradilo več hrane, zato je smiselno prebav-

ne encime dovajati po obilnejši jedi. Nekateri avtorji trdijo, da je dolžina našega življenja odvisna od encimatskega potenciala organizma. Če naredimo kuro 1-krat letno po 3 mesece, prebavni encimi vsekakor ne morejo škodovati, našemu telesu pa prihranijo energijo in spodbudijo presnovo,

skratka dovajajo življenje. Po drugi strani pa lahko tudi privilegiramo hrano, bogato s prebavnimi encimi, to je surova zelenjava, predvsem kalčki vseh vrst, živa mlada hrana, ki krepi telo in mu ne more škoditi. Prebavni encimi so termično občutljivi, zato jih v kuhani zelenjavi ne najdemo. Telo krepijo in ne škodijo, ljudje pa jih premalo poznamo in se jih premalo poslužujemo. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

Povezava, ki postaja del nas

Ta prekleti signal

Nekje sem brala, mislim, da je bilo ravno na spletu, da nekaj manj kot tri-deset odstotkov italijanov še vedno uporablja star telefonček. No, sem pomislila, glej ga, nisem edina, ki ima še vedno najraje stari, dobri aparat s slušalko in žično povezavo. Potem ko nekoliko bolj pazljivo preberem, pa razumem, da je avtor mislil na stari tip mobilja, tistega, da se razumemo, ki je bil v modi pred smartphonom. Tistega, ki imam jaz nekje v nahrbtniku, skrbno izklopljenega, da bi se ne oglašal ravno v najmanj primernem trenutku, in ki ga še vedno, brez sramu priznam, ne znam prav uporabljati, saj ga itak skoraj nikoli NE uporabljam.

No, na koncu sem bila čisto poklapana, verjetno je tistih, ki so še vedno, kot jaz navezani na stacionarni, klasični telefon, še manj kot odstotek. Ali morda sem celo edina. Pa vseeno: vedno deluje, nikoli ga ni treba polniti, vedno lepo sliši in nikoli ti ni treba tekati po dvorišču ali celo po rebri navzgor, da loviš signal. In še nekaj, kar je še kako pomembno: ne škoduje zdravju. In jaz, trmasta kot sem, ostajam pri svojem starem telefonu. S povsem sprejemljivim izgovorom, da

pri nas doma sploh nimamo signala. In ga v resnici nimamo. Da mladi mislijo o tem drugače, sem spoznala za praznike, ko smo bili na kosilu pri prijateljih. In so bili seveda, kot se za praznike spodobi, zraven že otroci, pardon, dvajsetletniki, ki so se radi pridružili našemu skupnemu kosilu.

Pogovor se je tako razvnel, nekoliko zaradi tega, ker je časa za druženje danes vse manj, nekoliko pa zaradi vsega, kar smo si imeli povedati, da je kosilo, ki sem ga v glavnem pripravljala jaz, slabo uspelo. Kdor me pozna, namreč ve, kaj mi pomeni kramljanje in da že zaradi samega Facebooka doma večkrat večerjamo najrazličnejše prižganke in zasmojenke. Kako bom pazljivo pripravljala kosilo, ko mi je na voljo celo klepet v živo!

Kljub vsemu smo sedli za mizo, jaz z občutkom, da hrana ni taka, kot jo pripravim doma in kot sem si sploh želela, da bi bila, oni verjetno v prepričanju, da ne znam pripraviti dostojne pizze in gobove juhe.

Vsekakor je bilo ob svečah prijetno, pripovedovali smo si in klepetali, medtem ko je bilo zunaj sivo in mraz. Le mlada dva, domači sin in hčerka, sta kmalu

odložila pribor in iz žepa potegnili vsak svoj smartphon. Dekle rumenega, ki ga je pravkar dobila iz Združenih držav v dar. Kot se zdi, so tam take igračke kar nekaj stotakov bolj poceni. Pa kaj, ko odkrito povedano, meni, ljubitelju narave, sonca, morja in gora, taka naprava kaj malo pomeni. In tako sta se fant in dekle veselo zagledala v ekranček, nekaj božičnega interneta, nekaj božičnih sporočil, nekaj voščil, nekaj slikic, pa še kak pozdrav in seveda virtualen objem z ljubljeno osebo. Kot da bi nas ostalih ne bilo. In vsi smo vedeli, da bi bila pripomba, odloži telefon, saj je Božič, čisto neumestna, nepriemerna in celo neolikana. Tako je pač. Veliko lažje komuniciramo s tipkovnico, internetom in SMS kot v živo, ob obloženi mizi s svečami.

Le nekaj dni je nato minilo, ko sem še sama spoznala, kako je tudi mene že zavedlo in koliko skupnega imam s tema dvema dvajsetletnikoma, ki jih imam rada in s katerima se pravzaprav tudi lepo razumem. Skoraj leto bo, odkar sva se z možem preselila, hišo v Kostanjevici na Krasu sva brez večjih pretresov izpraznila in dala v prodajo. Brez večjih pretresov predv-

sem, ker sva živela in odraščala v mestu, jaz pa sem tam tudi rojena. V mestu so besede, kot očetnjava, rojstna hiša, domačija in podobne, popolna neznanka. Kaj šele hiša, ki mi je bila dom komaj pičlih deset let. Tako sva pač odšla, ob koncu leta pa sem izbrisala še stalno bivališče, se dokončno preselila v Italijo in odklopila tudi telefon in internet.

Ravno podobno sivo in mrzlo jutro kot na božični dan je bilo, ko sem, skupaj z drugimi, stala v precej dolgi in počasni vrsti v uradih slovenskega Telekomu v Kromberku, z modemom, razdelilnikom, pogodbo in nekaj druge šare v rokah. Zbogom ADSL, na katerega sem bila tako ponosna,

saj številnim mojim prijateljem v zamejstvu ta povezava ni bila na voljo. In v tistem trenutku sem spoznala, da mi ni vseeno... Nekako tesno mi je postalo pri srcu, ko sem sredi vrste gledala tisti modem, ki sem ga tako skrbno pazila in katerega mi je prijazen Hotimir že tolikokrat zamenjal, ko je vanj udarila strela. Moj modem in moj svet. Tale naprava, ki je sicer delovala tudi brezžično, a sem ji jaz izklopila anteno, mi je bila povezava s celim svetom. In predvsem s prijatelji. Pred menoj so se zvrstile vse tiste silvestrske noči, kar nekaj jih je bilo, ko sem se vrnila domov s praznovanja in takoj sedla za računalnik. Da sem bila s prijatelji, čeprav samo prek spleta. In vse tiste rože za rojstni

dan, poslikane, narisane, animirane. Samo virtualne, a tako drage in tako lepe. Navadili smo se na to, da prijateljstvo doživljamo prek spleta, da smo si blizu preko ekranov, da smo skupaj, pa čeprav samo virtualno. Res skupaj, kajti v trenutkih, ko nama je bilo z možem težko, sem samo prižgala računalnik in sem si bila blizu s prijatelji, pa čeprav so ti razkropljeni vsepovsod. Od Trsta, ki je bil sicer blizu Kostanjevice, a še vedno predaleč, do Dolenjske, Furlanije, Španije, Nemčije in celo Avstralije. Mali, veliki virtualni svet, ki je postal prenašalec čustev in želja, virtualne besede, ki so lahko tople, prijateljske in še kako resnične.

Vedno bolj težko mi je bilo v vrsti, najtežje, ko sem stopila k pultu in nanj položila modem. A boste izklopili tudi internet, je vprašala uslužbenka. Ja, sem komaj izustila. Ko sem se vrnila v avto, me je tiščalo v grlu, možu, ki je bolj samosvoji in mu internet ne pomeni veliko, pa sem samo rekla... po hiši sicer ne, a po internetu mi je žal. Saj ga imaš itak tudi na novem domu je pripomnil. Ni vedel, koliko spominov in koliko objav, pa čeprav virtualnih, je ostalo za Telekomovim pultom. Po tistem belem modemu z narisanim škrljančkom se je zvrstilo deset let mojega življenja. In na stotine ljudi, ki so mi bili in ostajajo prijatelji. Signal, ki postaja del nas.

Suzi Pertot

S 13. strani

Ko učinki ...

Višja gospodarska rast bi morala učinkoviti vladi pomagati bolj izrazito nazadnje uresničiti glavno zahtevo Bruslja: vrnitev javnega primanjkljaja pod mejo 3 odstotkov. Kaj pa je doslej dosegla vlada Mira Cerarja? Veliko je kazalcev, da bo višjo popolnoma "požgala" zaradi svoje neučinkovitosti. Po napovedih finančnega ministra Dušana Mramorja bo letošnji javni primanjkljaj res manjši od treh odstotkov (2,8 odstotkov), njegova nominalna vrednost pa bo višja od lanskega (1,3 milijarde proti 1,2 milijarde). V končni fazi bo torej javni primanjkljaj 2015 višji od tistega

v letu 2014.

Skratka, logika vlade je bila taka: ker je rast višja, se lahko "potrudimo nekoliko manj" in si lahko privoščimo višji (nominalni) primanjkljaj. Vlada stagnira in upa na zunanje okoliščine. Pravih strukturnih reform še vedno ni na obzoru.

Pomanjkanje države

Manjka globalni razmislek o pokojninskem sistemu, ki bi moral upoštevati preprosto dejstvo, da se povprečna starost povečuje, da posledično ljudje prejemajo dalj časa pokojnine ter da manj delovno aktivnih ljudi vzdržuje vse več upokojencev. Manjka globalni razmislek o trgu dela, ki bi upošteval

dejstvo, da vse več mladih, ki vstopajo na trg dela, ne spada v kategorijo "zaposlenih" (v privatnem ali zasebnem sektorju), temveč ima status samostojnih podjetnikov ali avtorskih honorarcev. Manjka globalni razmislek o tem, da podjetja, ki so motor razvoja države, potrebujejo čim bolj prijazen, kar na žerjavici, če pa smo bili zelo pridni, je prišla celo klobasa. Mladi rod danes tega ne pozna in se mi dozdeva, da je za marsikaj prikrajšan.

Družina, ki me je povabila na družinsko martinovanje, je sestavljena iz tehle članov: stara mama, 'ta mladi', ki se je k hiši priženil, njegova ženička pa dva neboljena šolarja. Takoj, ko sem vstopil, sem opazil, da je ozračje naelektrirano. Mali Jurček, ki mi je povedal, da pozna že vse črke, je takoj začel: "Pa veste, kaj je bilo v šoli?" "Kaj pa?" "Ko smo zjutraj vstopili v šolo, je bil na steni narisana velik parkelj z metlo". "Kdo ga je pa narisal?" "Tudi učiteljica ni vedela, je pa narisana in mene je strašno strah..." "Tebe nima kaj biti strah, tebe varujejo angelčki, enako Miha. Vidva bosta lepo zaspančkala, saj vaju bo nona pospremila. Ali ni tako?" "Ja, ja, pa še z mano zapojeva Angelček varuh moj..." In vrata so se zaprla za njimi...

Gospodar pa kar ni mogel priti k sebi in je takoj začel: "Glejte, v šoli je nekdo ponoči na steno narisal hudiča, in to, ko je bila stavba zaklenjena. Naša hiša, tako pravijo, ima tristo let. Na portalu je križ s Kristusom, ki ga je izdelal kamnosek nekje s Krasa. To kažeta dve inicialki in letnica 1716. Pri sosedu imajo novo hišo z lepim kamnitim portalom in v sredini je tudi križ, samo obrnjen – in to brez Kristusa. Tudi naprej je neka nova hiša s portalom, ki ima neko čudno znamenje... Se

Hudič z metlo

Znamenja

Po Martinu je zanimivo zaviti na novo vino in seveda na pečen kostanj. Prav toži se mi po prelepih starih časih, ko smo pekli kostanj, tudi krompir, kar na žerjavici, če pa smo bili zelo pridni, je prišla celo klobasa. Mladi rod danes tega ne pozna in se mi dozdeva, da je za marsikaj prikrajšan.

Družina, ki me je povabila na družinsko martinovanje, je sestavljena iz tehle članov: stara mama, 'ta mladi', ki se je k hiši priženil, njegova ženička pa dva neboljena šolarja. Takoj, ko sem vstopil, sem opazil, da je ozračje naelektrirano. Mali Jurček, ki mi je povedal, da pozna že vse črke, je takoj začel: "Pa veste, kaj je bilo v šoli?" "Kaj pa?" "Ko smo zjutraj vstopili v šolo, je bil na steni narisana velik parkelj z metlo". "Kdo ga je pa narisal?" "Tudi učiteljica ni vedela, je pa narisana in mene je strašno strah..." "Tebe nima kaj biti strah, tebe varujejo angelčki, enako Miha. Vidva bosta lepo zaspančkala, saj vaju bo nona pospremila. Ali ni tako?" "Ja, ja, pa še z mano zapojeva Angelček varuh moj..." In vrata so se zaprla za njimi...

Gospodar pa kar ni mogel priti k sebi in je takoj začel: "Glejte, v šoli je nekdo ponoči na steno narisal hudiča, in to, ko je bila stavba zaklenjena. Naša hiša, tako pravijo, ima tristo let. Na portalu je križ s Kristusom, ki ga je izdelal kamnosek nekje s Krasa. To kažeta dve inicialki in letnica 1716. Pri sosedu imajo novo hišo z lepim kamnitim portalom in v sredini je tudi križ, samo obrnjen – in to brez Kristusa. Tudi naprej je neka nova hiša s portalom, ki ima neko čudno znamenje... Se

vam ne zdi, da je tu nekaj, kar le ne gre?" "Če je tako, potem res nekaj ni prav. Odkrito povedano, tu so znamenja, ki jih uporabljajo satanisti, pa naj se tega zavedamo ali ne. Dejstvo je dejstvo. Ali se tega zavedajo kamnoseki, ki klešejo nove portale, ne vem! Mogoče pa vse to lahko tudi nekdo naroča? Če je v šoli čez noč pri zaklenjenih vratih na steno

nekdo namalal hudiča, se to lahko razlaga na dva načina: kot najstniško potegavščino, da bo otroke strah, ko pridejo v šolo, lahko pa bi to tudi kaj povedalo, da je v ozadju nekdo to naročil. Vse skupaj le ni tako preprosto. Tisto znamenje na hiši je dejansko znamenje, ki ga uporabljajo satanisti. - Obrnjen križ, brez Kristusa. Lastnik hiše lahko sploh ni vedel, kaj je to. Tudi tisti krogi, ki jih omenjate na naslednjem portalu, imajo izvor v satanizmu. Potrudite se in pogledajte v kakšen slovar! Vam rade volje pomagam! Vse skupaj nam lahko da misliti!"

Mož pa: "Se vam ne dozdeva, da vi duhovniki skoraj ne govorite več o hudiču? Vse mogoče opletate, tega pa se bojite natenjati, kot da bi vas bilo strah. Veste, gospod, hudič je! Pa recite, kar hočete. Seveda ne takšen, kot je

pri stari Pepci v sosednji vasi, ki gre vsak mesec k eksorcistu, češ da je obsedena. Ona potrebuje debel kol, da bi jo nekdo krepko nabutal, pa bi se spametovala, ne pa obsedenost. Nič ne dela, samo nekaj slepomiši in ljudi straši in jih zavaja s svojo obsedenostjo..."

Naslednji dan sem razmišljal: Vse to le ni od muh, mož ima marsikaj prav! Ali mi duhovniki res tako malo govorimo o hudem duhu? Mogoče pa ne znamo pravilno predstaviti teh problemov, da bi nas ljudje razumeli?

Dejstvo je, da hudič obstaja, in tega bi se moral zavedati vsak vernik, ne glede na kateri krščanski veroizpovedi pripada.

Kje so tu vzroki? Ljudje velikokrat nismo sposobni prenesti Božje navzočnosti. Sveto pismo, 2. Mojzesova knjiga 33,20, nas opominja: Boga ne moremo videti! ("Moje obličje ne moreš videti; kajti noben človek me ne more videti in ostati živ".)

Prav krivica in nezaupanje silita človeka v beg pred Bogom: "Gospod Bog je poklical človeka in mu rekel: 'Kje si?' Rekel je: 'Slišal sem tvoj glas v vrtu, pa sem se zbal, ker sem nag, in sem se skril!' " (1 Mz 3,10). Tu je lepo povedano: Ni se skril Bog pred človekom, ampak človek pred Bogom. Prav zato ni težava, kako spoznati Boga, kako priti do tega, da se nam Bog odkrije. Mi moramo priti iz svojih skrišališč in biti pred Bogom odkriti! Tega pa velikokrat ne zmoremo, prav zato prihaja Bog k nam, v naša skrivališča, v naše grehe, celo prevzema obliko našega grešnega telesa, da se nam pokaže in nas odreši. Če pa je vse to nekje zablokirano, je v ozadju moč teme – temna sila, o kateri neradi govorimo, ne glede na to, kako jo imenujemo, obstaja in je vedno tudi na delu!

Ambrož Kodelja

S 1. strani

Naša skrb ...

2. narediti delovanje društev manj drago, torej doseči prihranke na področju organiziranosti društev. Tudi ta trditev se nam ne zdi umestna, predvsem če pomislimo na uspešnost nekaterih društvenih stvarnosti, ki s svojim delovanjem izstopajo v športu, na prosvetnem področju, na ravni amaterskih gledališč, na glasbenem področju itd. Tu gre za drug mehanizem, ki v manjšini jamči konkurenčnost in izjemno učinkovito usklajuje prostovoljstvo s poklicnim delom. Vzemimo v pretes primer Goriške in poglejmo uspehe manjših stvarnosti, ki so se v zadnjih letih izkazale na deželni, državnem in evropskem merilu (glej primer Olympie in projekta združenih ekip z Valom, Našim praporjem in

Sočo; glej društvo Emil Komet, ki je iz društva preraslo v šolo; glej PD Štandrež in uspešno gledališko sezono; glej naše zbornice in še bi lahko naštevali). Podobna je verjetno stvarnost tudi v drugih pokrajinah, kjer marsikatera društvena prostovoljna dejavnost dosega z minimalnimi sredstvi izjemno velike uspehe. Dejstvo je, da je danes društvena struktura tista, ki ustvarja jedra in vezi med ljudmi, da so društva tista, ki prenašajo ljubezen do slovenske besede in pesmi. Dejstvo je tudi, da so društva, predvsem v primerih, kjer jim je uspelo narediti kakovosten skok in uskladiti prostovoljno delo z dobro organiziranimi poklicnimi storitvami, postala najbolj zdrav in

26. tržaški filmski festival

Slavil je gruzijski režiser George Ovašvili

Sveža, živobarvna in sanjsko zelena podoba novodobne Alice nas je popeljala v letošnjo čudežno deželo pričevanj in prikazni, dokumentov in imaginacije, zgodb in efektov, ob katerih smo podoživljali enoletno bero filmvideo dogajanja v prostranem prostoru od Alp do Uralov, od Kavkaza do Balkana. Sugestivna uvodna špica Tržačana Ivana Bormanna, ki je uvajala vsako projekcijo, in pa evokativna slika miramarske pristave z letječimi pticami na uradnem plakatu Francesca Paola Cappellotta sta lepo in učinkovito simbolizirali utopično moč povezovanja in soočanja tako različnih evropskih duš in čutenj na letošnjem pregledu Tržaškega filmskega festivala (TFF).

Številno občinstvo, na domala vseh projekcijah, je nagradilo še kar kakovostne produkcije, tako na primer vizualno dovršenost zmagovalca v kategoriji celovečernih filmov, *Simindis Kundzuli* (Otok s pšenico) Gruzijca Georgea Ovašvilija, kot tudi realistično moč in neposrednost dokumentarca *Something better to come* (Prišlo bo tudi boljše) Poljakinje Hanne Polak. Najboljši kratki film je bil *Davay ne syogodni* Ukrajinke Christine Syvolap, nagrada Srednje-evropske pobude je šla hrvaškemu dokumentarcu Tihe K. Gudac Goli, memoarju o zloglasnem Golem otoku. Skratka, enako zanimive so bile predstavitve v dvorani Tripčevih (1200 mest), v kateri so bili celovečerni in dokumentarni filmi v tekmovanju, kot v manjši dvorani gledališča Miela, kjer so bila kratkometražna, animirana, umetniško-

glasbena in druga dela. Med celovečerci mi je uspelo si ogledati češki film *Cesta ven* (Izhodna cesta) Petra Vavla, o problematični obravnavi Romov v sodobni postsocialistični Češki, ali pa grškega *Sto spiti* (Doma) Athanasiosa Karanikolasa, ki upri- zarja nekam odtujeno in brez- zupno metaforo ne zgolj eko- nomsko skrahirane najjužnejše države Unije. Vizualno bogat, a dokaj hermetičen je bil prvi ce- lovečerec Slovenke Sonje Pro- senc, *Drevo*. Eksistencialna psi- ho-drama v troje se odvija v morečem, zaprtem, skoraj me- tafizičnem okolju. Avtorja sce- narija sta sama režiserka in moj- ster fotografije Mitja Ličen.

Izbor dokumentarcev je poka- zal, da je ta žanr še kako živ in potreben. Morda bi prav televi- zija lahko marsikakšno od pri- kazanih del lahko dala na spo- red, celo ob normalni uri, saj so se izkazala za dovršena in vse- čna tudi širši publiki. Nagra- jeno delo H. Polakove spremlja zelo empatično životarjenje in preživljanje mlade protagoni- stke in družine izobčencev, "razžaljenih in ponižanih" mla- doletnikov, na eni od največjih deponij na svetu v bližini Mo- skve.

Sicilijanec Maurilio Mangano pa je z *Inter- natom* posnel nekaj zgodb gruzin- skih pribežnikov iz Abhazije in tako skušal osvetliti vzel kavkaških genocid-

nih vojn. V tem ni- zu je bil tudi doku- mentarec *Živeti ka- men* Tržačana Jurija Grudna, ki je pred leti posnel portret o Ediju Šelhausu. Po- seben dogodek je bilo skupinsko delo *Evromaidan. Čornovy montaž*, to je zbirka reportažnih posnetkov mladih ukrajinskih filmarjev ob lanskih krvavih demonstracijah, ki jo je zmontiral režiser Roman Bondarčuk.

Med uspelimi dokumentarci bi omenil delo Olge Sommerove *Magicky hlas rebelky*, ki obnavlja umetniško-politično izkušnjo pevke Marte Kubišove. Najpo- pularnejša zvezda češke pop glasbe je za-

radi brezkompromisnosti do režima bila prisiljena k 20-letnemu molku, a postala je glasnica gibanja Karta 77 in eden od simbolov "zametne" revolucije. Prav srčen je bil portret beloruskega umetnika - filozofa Valerija Ljaškeviča, ki živi kot brezdomec na kolodvoru, kot ga je ujela srečna kamera Anastasije Mi- rošničenko v filmu *Perekstrok* (Križišča).

Letošnjo nagrado Corso Salani (za naj- boljši "neodvisni" film) je prejel *Fra- stuono* (Hrup), preraz Davideja Maldija o novih italijanskih punk-rock tokovih.

Zanimiv je bil tudi *Peri Anarchias* (O anarhiji), zgodovinski ekskurz Bruna Bigonija, ki predstavlja razne epizode in izkušnje anarhistične ideje in prak- se, od španske državljanske vojne do komun po Italiji.

Med posebnimi dogodki tržaškega festi- vala, ki sta ga tudi letos srečno spra- vila pod streho direktorja Annamaria Percavassi in Fabrizio Grosoli, bi pou- daril dva skupinska filma, oba v zna- menju Sarajeva. *Lost in Bosnia* je raz- mislek o filmu 11 mladih filmarjev s celega sveta, gojencev šole "film. fac- tory" madžarskega mojstra Bela Tarr. *Les ponts de Sarajevo* (Mostovi Sara- jeva) pa večnarodna koprodukcija o simptomatičnih podobah mesta skozi zadnje stoletje, pri kateri je sodelovalo 13 režiserjev in podoživelo razne zgodbe, od atentata na Franca Ferdi- nanda do zarez in spominov na ne- davno bratomorno vojno. Poleg ved- no zimzelenega Godarda bi omenil "refleksije" Rusa Sergeja Loznice, ki je na statične foto-odtise, morda um- rlih, branilcev mesta vnesel posnetke sedanjega Sarajeva z značilnimi kuli- sami, ulicami, džamijami in tudi sve- tišči drugih veroizpovedi. Ali pa zgodbo Vincenza Marre *Il Ponte* (Most) o bo- lečini in domotožju muslimana Maja in kristjanke Fatime, ki sta zaradi vojne morala zapustiti mesto in ostala v tuji-

ni... Glavna zvezda festivala je bil nedvomno očiak poljskega filma, Krzysztof Zanussi, kateremu je bil posvečen letošnji ma- sterclass s študenti filmskih akademij, ob prikazu njegovega zadnjega truda, *Obče čialo* (Tuje telo). Med posebnimi dogodki je beležiti še uspešen sprejem najnovejšega dela Bosanca Danisa Tano- vića, oskarjevega nagrajenca za *No man's land*, ki je predstavil pogumni film *Tigers* (Tigri) o smrtonosnih učin- kih prodaje umetnega mleka za do- jenčke v revnih predelih Pakistana. Režiser uspešnice *Petelinji zajtrk*, Marko Naberšnik, pa je avtor avstrijsko-sloven- skega filma *Die Waelder sind noch gruen*, ki s humanostjo uprizarja nena- vadno zgodbo iz prve svetovne vojne: na visokogorskem bojišču na soški fron- ti se mladi avstrijski vojak spopade z usodno dilemo vojne. V istem progra- mu je bil dokumentarec Urše Menart *Kaj pa Mojca?* Pravcati izrez značilnih ženskih likov, tipov in osebnosti v slo- venski družbi skozi posnetke in inter- vjuje znanih zvezd slovenskega filma. Posebno doživetje je bila tudi perfor- mansa, ki se je dogajala v Mieli: *Pavana za Antigono*, video slovenske zvočne ustvarjalke Hanne Preuss s soudeležbo vsestranske umetnice iz Benečije Anto- nelle Bukovaz in saksofonista Antonia della Marina.

Poudariti gre tudi pozitiven obračun po- slovnihih srečanj v okviru programa *When East meet West*, ki se ga je ude- ležilo več sto producentov, distributer- jev, televizijskih idr. operaterjev iz Evro- pe in letos prvič tudi iz anglo-ameriške- ga sveta, od Irske in VB do Kanade in ZDA. Kljub splošnemu krčenju in znižanju dotacij gre poudariti živost in dinamičnost tržaškega festivala, ki vsako leto pridobiva tudi zasebne sponzorje, letos denimo slovensko kmetijsko in trgovsko podjetje Parovel iz Doline.

Davorin Devetak

Pohodniške skupine in nordijska hoja

ODKRIVAJMO GORICO NA EKOLOŠKI IN ZDRAV NAČIN

Pokrajina Gorica in zveza UISP (Italijanska zveza šport za vse) – v sodelovanju s Podjetjem za zdravstveno oskrbo za Posočje in Furlansko nižino, z Ministrstvom za šolstvo, visoko šolstvo in raziskovanje ter z goriškimi društvi Gruppo Marciatori di Gorizia, UNITRE in A.S.D. Nordic Walking Dolomiti – vabita k sodelovanju pri projektih **Pohodniške skupine in Nordijska hoja**, ki sta namenjena prebivalstvu goriške pokrajine za promocijo

športnega udejstvovanja in dobrega počutja v skladu s projektom »Pridobiti na zdravju: kako olajšati zdrave izbire«.

Zbirališče za vse, ki želijo sodelovati v **Pohodniških skupinah** oziroma pri približno eno uro trajajočih mestnih pohodih pod vodstvom usposobljenih vodičev, bo **mestni park na Korzu Verdi ob ponedeljkih ob 9.15 od 9. februarja 2015 dalje**. Pobuda predvideva ne samo enourno fizično dejavnost, temveč

njeni cilji so tudi spodbujanje socializacije med udeleženci, podrobnejše spoznavanje okolja in vzgoja k trajnostni mobilnosti.

Od aprila dalje se bo število pohodov podvojilo, saj bodo pohodi tudi ob sredah ob isti uri.

Od aprila dalje bodo pohodi enkrat mesečno tudi tematski: udeležence bodo namreč spremljali posebni vodiči (zgodovinar, arhitekt, krajinar), ki bodo med potjo opozarjali na posebnosti okolja v povezavi s svojo stroko, tako da bo fizična dejavnost povezana s kulturno.

Pohodi bodo ob vsakem vremenu.

Nordijska hoja, pri kateri uporabljamo posebne palice, bo vsak **četrtek od 12. februarja dalje ob 15. uri**. Ta dejavnost nam omogoča, da spremenimo svojo fizično formo in krepimo mišičje celotnega telesa ne glede na starost ali fizično pripravljenost.

Ker je nordijska hoja prava športna disciplina, morajo udeleženci te pobude predložiti **zdravniško potrdilo** in se včlaniti v društvo A.S.D. Nordic Walking Dolomiti za pridobitev

zavarovanja. Iz organizacijskih razlogov ste naprošeni, da se za nordijsko hojo predhodno najavite na elektronski naslov nordicwalkingdolomiti@libero.it. V primeru slabega vremena bo nordijska hoja preložena na naslednji teden.

Celoten projekt je nastal z namenom, da bi **konkretno zadostil potrebi ljudi po fizični aktivnosti** na varčen in ekološki način in prispeval k preprečevanju

kronično-degenerativnih bolezni ter krepitvi telesnega in duševnega zdravja in k ustvarjanju večjega števila priložnosti za **socializacijo** med udeleženci.

Kot je bilo že omenjeno, želi pobuda obenem izpostaviti zgodovinske in kulturne posebnosti mesta s pomočjo izvedencev, ki bodo pohod prepletili z raznovrstnimi zanimivostmi.

